

Ězi

'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Búkũ Ězi 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ, Lúkã sĩ nĩ, sĩ kpá búkũ Lúkã vé rĩ nĩ. Búkũ 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tã 'dĩri ĩsú ākũdē Yēsũ nga mužú 'bũ gé gí. Drĩdrĩ ni, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ũlũkí ú'dúkọ múké rĩ Yāhúdĩ rĩ pi ní kọpivé āngũ agá. Vúdřĩ ni gé, kọpi ũlũkí 'bá uruķo'bee ní āngũ uruķo'bee agásĩ rá. Lúkã ũlũ tã Índrĩ Uleterē rĩ ní 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ásúzá drĩdrĩ rĩ vé tã, āzini ũlũ tã Índrĩ Uleterē rĩ ní kọpi ě drĩ kozú, ĩri ní kọpi ní ũkpō sězú ĩvé 'bá drĩkoma rú rĩ pi be rĩ vé tã.

Cápĩtã 1-12 agá, tã Lúkã ní ũlũú 'dĩgé agaápi rá rĩ, ũlũ tã Pétēró ní 'oó rĩ, āzini ũlũ tã 'i ngaápi 'bá Yēsũ ri ě'yĩ'bá gí rĩ pi āsámvú gé Yērúsālémã gá 'dālē rĩ. Tã ĩ nga'bee 'dĩ'bee agásĩ, Índrĩ Uleterē rĩ ko kọpi ě ĩzã rá, kọpi ã nĩkí rí áamá 'yozú kínĩ, Múngú lě, kọpi ã ũlũkí ú'dúkọ múké Yēsũ vé rĩ 'bá rĩ pi ní āngũ rĩ pi agásĩ céré, adri 'yēᅇá Yāhúdĩ rĩ pi ní ku. Cápĩtã 13-28 agá, Lúkã ũlũ lẹtĩ Índrĩ Uleterē rĩ ní Páũlũ ě ĩzã kozú, ĩri ní ú'dúkọ múké rĩ ũlũzú mužú vūrã kárakarã agásĩ rĩ vé tã, í'dó Ězĩyã gá, Yúrōpũ gé, cĩmgbá cazú kūrú Rómã vé rĩ gé. Ú'dógú'dógú 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tĩ Páũlũ ní sěé rĩ vé tã, āzini tĩ 'bá áyúāyũ rĩ pi ní sěé rĩ vé tã. Tã 'dĩ'bee 'bã ĩzã ko nĩzú ámázú kínĩ,

kòpì ùlùkí ù'dúkò múké Yésù vé rĩ 'bá àndiàndí pì ní, tã 'i nga'bá rĩ pì agásì àndiàndí.

Ezìkí Índrì Uleterè rĩ vé tã

¹ Tòfílì má ní lèélè rĩ, búkù má ní sǐ drǐdrǐ rĩ agá, á sǐ tã Yésù ní í'dó 'oó rĩ pì, àzini ìri ní ímbá rĩ pì àrèvú cérè,

² cǐngbá cazú ù'dù ìri ní ívé 'bá áyúáyù rĩ pì* ímbázú Índrì Uleterè† rĩ vé ùkpò sǐ rĩ gé, àzini ì ní ìri 'dùzú mụzú 'bù gé rĩ gé.

³ Ìzàngá Yésù ní nyaá rĩ ã vùdrǐ gé, Yésù gò 'i í'daá ívé 'bá áyúáyù rĩ pì ẹndrètì gé létì be àndiàndí, lùzú kìnì 'i ídri rú. I'da 'i kòpì ẹndrètì gé caá ù'dù pǔkú sù, ri kòpì ní mǎlǔngá Múngú vé rĩ ã tã ùlùú.

⁴ Ù'dù àlu, kǎ ríí ínyá nyaá ívé 'bá áyúáyù rĩ pì be, ìri ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Lè ìmi fǔkí Yērúsàlemá agásì àmvé ku, ìmi tēkí fēfē má Ẹtèpì ní ẹzìí, ìri ní lēé sēé ìmi ní, má ní tã ni 'yoó ìmi ní rĩ.

⁵ Yūwánì sē bātízīmū‡ rĩ yǐí sǐ, 'bo ù'dù mǎdā ã vùdrǐ gé, ì ímù ìmi ní bātízīmū rĩ sē Índrì Uleterè rĩ sǐ.”

* **1:2 1:2** 'Bá áyúáyù rĩ pì: 'Bá áyúáyù rĩ pì, Yésù sē kòpì ní ùkpò, ri kòpì pēé mụú 'bá rĩ pì ímbá, índrì ùnjí rĩ pì údró, àzini tã áyázú áyáyā ni pì 'oó. † **1:2 1:2** Índrì Uleterè rĩ: Índrì Uleterè rĩ Índrì Múngú vé ni. Búkù Múngú vé rĩ kìnì, Ẹtèpì ri Múngú 'i, ìrivé mvá Yésù ri Múngú 'i, àzini Índrì Uleterè rĩ Múngú 'i. Ẹtèpì ri, Mvópì ri, àzini Índrì Uleterè rĩ, kòpì Múngú àlu. 'Í là Yūwánì 1:1-18; Yūwánì 8:41-42; Ezì 5:3-4. ‡ **1:5 1:5** Bātízīmū: Í ri 'bá rĩ pì ní bātízīmū sē lùzú kìnì, kòpì újákí ẹsì ívé ùnjìkányā agásì gí, kòpì ẹ'yǐkí Múngú ri gí.

Yésũ vé 'dunğará mužú 'bũ gé rĩ

⁶ Yésũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi kâ rií adrií Yésũ pi be trú, kôpi ní Yésũ ri zizú kînĩ, “Úpí, sâ nōri gé, mi nyo ícô mālũngã rĩ sē gō 'bá ĩsērélē vé rĩ pi drĩgé rá?”

⁷ Yésũ ní 'yozú kôpi ní kînĩ, “Adri tã ĩmivé ni, ĩmi ní lēzú sâ ni nĩzú, dōku mbãá ụ'dú ni nĩzú ku, má Ẹtẹpi ụtĩ ingá tã ni ívé ũkpō sĩ gí.

⁸ 'Bo Índrí Uleteré rĩ kãdō ímú ĩmi ású, ĩri ĩmi ní ũkpō sē, ĩmi ndrekí mávé tã ĩmĩ mị sĩ gí, ĩmi í'dókí tã ni ũlũú kũrụ Yẹrúsálémã vé rĩ agá, ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré, ãzini ãngũ Sãmãriyã vé rĩ agá, cazú vũ drĩgé sĩ céré.”

⁹ Yésũ kã tã rĩ átá 'díní, ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé 'dãá, kôpi rikí ĩri ndree mužú, ĩrĩbĩtị rĩ ní ĩri ọzũzú, kôpi gōkí ĩri ndree kuyé.

¹⁰ 'Bá rĩ pi kâ rií mị 'bãá ĩri ndrezú mužú 'bũ gé 'dãá, koro ãgō ĩrĩ pi ní ímúzú pá tuzú kôpi ãsámvú gé, kôpi úsúkí bōngó imve ĩ rụ'bá gá.

¹¹ Kôpi ní 'yozú kînĩ, “ĩmi ãgō Gãlĩláyã vé 'dĩ'bée, ngá ĩmi ní rizú pá tuzú nōgó ãngũ ndrezú mužú 'bũ gé 'dãá rĩ ã'di? Yésũ Gãlĩláyãgú ĩ ní 'duđ ĩmi ãsámvú gé sĩ mužú 'bũ gé 'dĩri, ĩri nyo gō ímví sũ ĩmi ní ĩri ndree mužú 'bũ gé 'dĩri tịni.”

Īpěkí Mătíyã ri 'bãá Yúdã ã vũrã gá

¹² Kúru Yésũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ní ísízú Írã Ōlívē vé rĩ drĩgé 'dãásĩ, kôpi ní mvizú gōzú

Yěrúsālémã gá 'dãlé. Kũrú Yěrúsālémã vé rĩ pi vé ãsámvú vù caá írã rĩ be máyĩlĩŠ ãlu kuyé.

¹³ Kòpì kã caá, kòpì ní tuzú muzú jó ã 'a urulésĩ kòpì ní rizú adrizú rĩ agá 'dãá. 'Bá rĩ Pétêró 'i, Yũwánĩ 'i, Yókóbũ 'i, Āndêréyã 'i, Pĩlípũ 'i, Tómã 'i, Bãtĩlĩmáyo 'i, Mátáyo 'i, Yókóbũ Āláfáyō mvòpì 'i, Sĩmónã úvá 'bãápi 'bá ívé rĩ pi ě řsúkĩ rĩ drĩwãlã rĩ 'i, Yúdã Yókóbũ mvòpì sĩ.

¹⁴ Ụ'dú céré kòpì rĩ ĩ úmú trù Múngú rĩ zì Mãriyã Yèsũ éndrèpì pi be, ùkú urukò'bée be, ãzini ĩrivé édrípìi be.

¹⁵ Ụ'dú 'dã'bée gé, 'bá Yèsũ rĩ ě'yĩ'bá gí rĩ pi úmúkĩ ĩ caá mūdũrũlũ ãlu pũkũ ĩrĩ vũrã ãlu gé. Kúru Pétêró ní ngazú uru sĩ, ĩri ní átázú kòpì ní kĩnĩ,

¹⁶ “Má édrípìi má ómvúpìi, tã Índrì Uleterè rĩ ní átá kuú Dãwúđĩ* tì gé Yúdã vé tã sĩ, ĩ ní sĩi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ã nga rĩ 'i fũũ tì ni gé bẽnĩ. Yúdã ko 'bá Yèsũ rĩ ru'bã rĩ pi ě drĩ muzú nĩ.

¹⁷ Yúdã rĩ ótù 'bávé ógúpì, ĩpèkĩ ĩri ězì ngaá 'bá be trù.”

¹⁸ (Yúdã je ómvú mũfēngã ĩ ní ũfēé ĩri ní ũnjĩkãnyã 'ozú 'dãri sĩ, í'dé 'ĩ drĩ sĩi vũgá, 'a ni ãfĩ rá, fĩ ni úkpú céré ãmvé.

Š **1:12** 1:12 Máyĩlĩ: 'Bá rĩ ícò ěcĩ tu ca máyĩlĩ na sã ãlu agá.

* **1:16** 1:16 Dãwúđĩ: Múngú ĩpè Dãwúđĩ rĩ adrii 'bãgú ĩsērélè rĩ pi vé ni, ězì kĩnĩ, 'bãgú ú'dí rĩ ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri málũngã rĩ ru muzú 'dãni'dãni, 'bãgú rĩ Yèsũ Kúrísitō 'i. 'Í lã Sãwúmã 132:11-12; Ezj 2:30. Tĩkĩ Dãwúđĩ rĩ řsú ãkũdè ílĩ rĩ ca élfũ ãlu (1,000) gí, ílĩ 'dãri gé, řsú tĩkĩ drĩ Yèsũ Kúrísitō rĩ kuyé. 'Í lã 1 Sãmũélè 16-30; 2 Sãmũélè 1-24; 1 'Bãgú 1-2.

19 'Bá adri'ba Yẽrusãlémã gá rĩ pi céré yíkí tã 'dĩri rá. Kúru kòpi ní vũrã 'dãri ã rụ zizú ìvé tị sĩ Ākēlēdámã, nyõõkú ãrí vé ni.)

20 Kúru Pétẽró ní 'yozú kĩnĩ, “Sĩkí búkũ Sãwùmã vé rĩ agá kìnĩ,

“ Īrivé 'bětị ẽ ícá ándrú rú.

'Bá ãzi ã adri 'bětị rĩ agá 'dãá ku.'

Āzini,

'Lẽ ã 'bãkí 'bá ãzi ĩri ã vũrã gá ẽzị ĩrivé rĩ ngaá.'

21 Kúru lẽ 'bã ĩpěkí 'bá ãzi 'bãã ĩri ã vũrã gá, ã nga rí ẽzị ĩri ní rií ngaá rĩ. Lẽ 'bã ĩ ní ĩpěé 'dĩri ã adri 'bá ándúrú adriipi 'bá be trụ lókí 'bá ní rizú ẽzị ngazú Úpí Yēsũ be rĩ gé ni,

22 ã adri 'bá í'dózú Yũwánĩ ní bãtízĩmũ sězú Yēsũ ní rĩ gé, cĩngbã ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé rĩ gé ni. 'Bá ĩ ní ĩpěé 'dĩri, ĩri 'i úmú 'bá be trụ, ĩri adri 'bá Yēsũ vé íngángará drãngará gálésĩ rĩ vé tã ùlũúpi ni.”

23 Kúru kòpi ní 'bá ĩrĩ ĩpězú, 'bá rĩ Yõsépã ĩ ní zị Bãrĩsábã 'i (ĩrivé rụ ãzi Yũsĩtõ 'i), 'bá rĩ ãzi Mătíyã 'i.

24 Kúru kòpi ní Múngú ri zizú kìnĩ, “Úpí, 'í nĩ 'bá ãlu ãlu vé ẽsị rá. Mí i'da 'bá ní, 'bá ĩrĩ 'dĩ'bée ãsámvú gé, 'bá mí ní ĩpěé rĩ, ĩri adri ã'di 'i,

25 ẽzị ngaápi 'bá áyúãyũ ni rú Yúdã ã vũrã gá rĩ, ã'diãtãsiyã Yúdã ku 'bã, mụ vũrã ĩ ní tã lịzú rĩ gé gí.”

26 Kúru kòpi ní jěké 'bezú, jěké rĩ 'de Mătíyã ã rụ sĩ, kúru ĩ ní Mătíyã ri ĩpězú fizú 'bá áyúãyũ mụdrị drị ni ãlu rĩ pi ãsámvú gé.

2

İndrı Uletere rĩ vé ícángará

1 Ʋ'dú Pēnītíkósītā* vé rĩ kã ícá, Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi úmúkí ĩ céré vŭrã álu gé.

2 Koro kúbı ní íkúzú 'bũ gé 'dãásĩ, sũ ũlí vııpi ũkpõ be rĩ tııı, ĩmŭlũ jó kõpi ní úrízú rĩ ã 'a céré.

3 Kõpi ní ngá ãzi ndrezú sũ ãcí sı tııı, ayi úrı 'bá álu álu drĩgé.

4 İndrı Uletere rĩ ású kõpi ãrēvú céré, İndrı Uletere rĩ sē kõpi ní ũkpõ átázú tı ãndiãndı sĩ.

5 Yãhŭđı urukõ Mungú ri ĩnjĩ 'bá ĩnjĩnjĩ ímŭ 'bá ãngũ rĩ pi agásĩ sĩ céré rĩ pi ri adri Yērŭsãlēmã gá 'dãá.

6 Kõpi kã kúbı 'uũpi rĩ yıı, 'bá bıtrıká pi ní ímŭzú ĩ úmŭzú vŭrã álu gé, kõpi ãyãkí tã 'dĩri sĩ rá, ã'diãtãsiyã 'bá álu álu yı Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ri átá ĩvé tı sĩ.

7 Kõpi ãyãkí tã 'dĩri sĩ rá, kõpi ní zızú kınĩ "'Bá átá'bée 'dĩ'bée kõpi adrikı nyo 'bá Gãlĩláyã vé ni pi kuyé?

8 'Bá yıkı kõpi ri átá 'bávé tı sĩ ãsĩ?

9 'Bá ãsãmvú gé, 'bá urukõ íbıkı ímŭ Pãrıtıyã gélésĩ, Mėđıyã gélésĩ, Ęlãmũ gélésĩ, urukõ

* 2:1 2:1 Ʋ'dú Pēnītíkósītã vé rĩ: Ʋ'dú Mungú ní Elızú Jó rĩ pi tı gé sĩ rĩ kã muı caá ũ'dú pũkú tõwũ, vŭdrıı ni gé, Ʋ'dú Pēnītíkósītã vé rĩ ní ícázú. Ʋ'dú 'dãri gé, Yãhŭđı rĩ pi ri ãnyãngã ĩ ní íkũnãã ĩvé õmvú agá rĩ pi ĩjı Yērŭsãlēmã gá sē Mungú ní, ãzini kõpi ri ũ'dú Mungú ní tãımbı sēzú Mõsē ní İrã Sınáyı vé rĩ drĩgé 'dãri vé tã ígá. Kŭrısıtıyãní rĩ pi ri ũ'dú ĩ ní İndrı Uletere rĩ ĩpēzú 'bá Yēsũ ri ĩ'yı 'bá gı rĩ pi ásúú Ʋ'dú Pēnītíkósītã vé rĩ gé 'dãri vé tã ígá. 'Í lã Kãlãfe 28:26-31.

ímúkí Mēsōpōtámīyā gélésī, Yŭdáyā gélésī, Kāpādōkiyā gélésī, Pónītō gélésī, Ęzīyā gélésī,

¹⁰ Pŭrŭgīyā gélésī, Pāmīfilīyā gélésī, Ęjēpētō gélésī, ŭrukō'bée ímúkí Lībīyā vé wŏókŏ ĩnyīná Kūrénē be rī gélésī, ŭrukō'bée ímúkí Rómā gélésī,

¹¹ ('bá 'dī'bée Yāhūdī āzini 'bá ĩ újá'bá Yāhūdī rú rī pi,) ŭrukō'bée ímúkí Kūrétē gélésī, āzini āngŭ Ārābī vé rī gélésī, 'bá yīkí kŏpi ri tā āyāzú āyāyā Múngú ní 'oó 'dīri vé tā ũlŭ 'bávé tī sī."

¹² Kŏpi āyākí tā 'dīri sī rá, kŏpi ē drī ábá āní céré céré, kŏpi rikí ĩ uzīj ĩ āsámví gé sī kīnī, "Tā 'dīri vé ífífí ā'di?"

¹³ 'Bá ŭrukō'bée rikí gŭŭ kŏpi sī gŭgŭ, kŏpi kīnī, "Bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí."

Pétēró sē Múngú vé tī 'bá bītrīká rī pi ní

¹⁴ Pétēró pi ní ngazú 'bá áyúāyŭ mŭdrī drī ni ālu rī pi be ŭru sī, Pétēró ní átázú 'bá bītrīká rī pi ní ũ'dúkŏ be ŭru 'dāá kīnī, "Īmi Yāhūdī 'dī'bée, ĩmi ārēvú céré adri'bá Yērúsālemā agá 'dī'bée, ĩmi 'bākí bī tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní rī yīzú.

¹⁵ Īmi ŭrukō'bée kīnī, 'bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí, 'bo adri 'dīni kuyé, nóni ĩri sá úrŏmī, āngŭ rī drī ũ'bŭtījā.

¹⁶ Tā ĩmi ní ndreeé 'dīri, nēbī† Yōélē átá ọtŭ tā ni rá kīnī,

¹⁷ " 'Múngú kīnī, ũ'dú ũdŭ vé rī gé,

ma ímú mávē Īndrī Uleterē rī pē 'bá rī pi ású céré.

† **2:16** 2:16 Nēbī: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kŏpi kúru ĩrivé ũ'dúkŏ rī ũlŭ 'bá rī pi ní.

Ìmivé anji ãgõ rĩ pi anji ùkú rĩ pi be, kòpì úmvúlésì ímù tã ì nga'bá drịdrị 'dílè rĩ pi ùlù.

Ìmivé kẹrìanji rĩ pi úmvúlésì ímù ìndrìlìkì tã ì nga'bá drịdrị 'dílè rĩ pi vé rĩ ndre rá.

Ìmivé 'bá ãrākã rú rĩ pi ímù urobí ùbì.

18 Ụ'dụ 'dāri sī, má ímù mávé Índrì Uleterè rĩ sē mávé ãtí'bá ãgõ rú rĩ pi ású ùkú rú rĩ pi be, kòpì ímù tã 'i ngaápi drịdrị 'dílè rĩ ùlù.

19 Ma sē tã ãyāzú ãyāyā ni pi ímù ì nga 'bù gé 'dālè,

āzini tã ù'dū be túngú ni pi ímù ì 'da vū drịgé nōgó,

āri rì ímù dā rá, ācì rì ímù dị rá, ācígā rì ímù āngū ọzụ rá.

20 Ụtụ rĩ gō 'i újā bī nì ku ìnìjā rú,

mbāā rĩ ẽ mị rì gō 'i újā ka ku ārì rú

tã 'dī'bée céré ímù ì nga drịdrị, ụ'dụ āmbúgú

Úpí ní ìgōzú dīngará be rĩ íbì ícá ndō.

21 'Bá céré Úpí ā rú zì'bá rĩ pi,

ì ímù kòpì pa rá.'

22 "Ìmi 'bá Ísērélē vé 'dī'bée, ìmi yìkì tã má ní lēé 'yoó ìmi ní 'dīri, tã ãyāzú ãyāyā, tã ambugu ambugu, āzini tã bīlēmì rú Yēsū Nāzērétāgú rĩ ní 'oó 'dī'bée lū kìnī Múngú ìpē ìri nī. Yēsū 'o tã 'dī'bée ìmi āsámvú gé, sū ìmi ní nījā rá rĩ tịjì.

23 Múngú ụtị tã Yēsū vé rĩ sēē ìmi drịgé nī, nī tã ìmi ní lēé 'oó ìri ní rĩ rá. Ìmi ní ìri jìzú sēzú 'bá ùnjìkānyā 'o'bá rĩ pi drịgé, kòpì ní ìri gbāzú pẹtị alambaku sígé, ā drā rì 'dīisì rá 'dī.

24 'Bo Múngú inga ĩri gōó ídri rú drāngará gálésĩ, oyu ĩri drā s̄lé gá s̄ĩ rá, ā'diātās̄iyā ā áwĩ rĩ kú āvũ rú ku.

25 Dāwúđĩ s̄ĩ tã Yēsũ ní átá rĩ 'dĩni,
 “ ‘Ū'dú céré ma ri Úpĩ Múngú ri ndre mâ gārā gá.

Ā'diātās̄iyā ĩri mávé dr̄ĩ ęndépi gę,
 tã āzi ícó ma ayaá ku.

26 Tã 'dĩri s̄e mâ ęs̄ĩ adri āyĩkō s̄ĩ, āzini ma ri ĩri íngú āyĩkō s̄ĩ,

ma ri ęs̄ĩ 'bã rú'bán mávé rĩ ā tã ũs̄úzú,

27 ā'diātās̄iyā Múngú, mí ícó ma s̄eé fĩ 'bú āvũ rĩ pi vé rĩ agá ku,

ma mívé 'Bá Uletere ni, mí ícó mávé rú'bán s̄eé ŋmaá ku.

28 Mĩ i'da má ní lęti ídri vé rĩ gĩ,

mĩ ímú s̄e ma adri āyĩkō s̄ĩ, mí ní adrií má be trú rĩ s̄ĩ.'

29 “Má ędr̄ip̄iĩ má ọmvúp̄iĩ, á lę lũú ĩmi ní uletere 'yozú k̄inĩ, 'bán ę'b̄ip̄i Dāwúđĩ drā, s̄ĩkĩ ĩri 'bú agá rá, ĩrivé 'búrędr̄i nōgó anigé c̄imgbá ú'dú āndrũ rĩ gę.

30 'Bo ĩri nęb̄i, n̄ĩ rá 'yozú k̄inĩ Múngú ęzi 'ĩ ní, s̄o ũyō k̄inĩ, 'i ímú mvá ālu ĩfũúpi ívé úyú agá ni 'bã úri ívé lúpá dr̄igę.

31 Dāwúđĩ n̄ĩ rá 'yozú k̄inĩ, tã 'dĩri ímú 'i nga rá, átá Kúrís̄itō vé íngángará drāngará gálésĩ rĩ vé tã k̄inĩ, Múngú ícó ĩri kuú 'bú āvũ rĩ pi vé rĩ agá 'dãá ku, āzini ícó ĩrivé rú'bán kuú ŋmaá ku.

32 “Múngú inga Yēsũ ri gōó ídri rú drāngará gálés̄ĩla rá, 'bán ndrekĩ tã rĩ 'bã m̄i s̄ĩ.

33 Múngú íngú Yẹsũ ri, 'bã ìri úrí ívé drị ẹndẹpị gé, Yẹsũ ísú Índrí Uletere rĩ Ẹtẹpị vúgá, nóni Yẹsũ sě 'bá ní Índrí Uletere rĩ gí, sũ ìmi ní ndreé, àzini ìmi ní yịi rĩ tịni.

34 Dāwúđi nga muụ 'bũ gé 'dālẹ kuyé, 'bo kīnī,
 “ Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní‡ kīnī,
 “Mí úrí mâ drị ẹndẹpịSgé,
 35 cīmgbá má ní mívé ari'ba rĩ pi 'bāzú
 mī pálé gá rĩ gé.” ’

36 “Kúru lẹ 'bá Ísẹrélẹ vé rĩ pi ārẹvú céré ã nīkí tã 'dīri, Yẹsũ ìmi ní gbāá pẹti alambaku sígẹ 'dīri, Múngú 'bã ìri adrií Úpí, àzini Kúrísítõ.”*

37 'Bá rĩ pi kã tã 'dīri yịi, tã 'dīri ñõ kọpi ẹsị ambamba, kọpi ní 'yozú Pétěró ní, àzini Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi ã urukọ 'bée ní kīnī, “ 'Bá ẹdrípịi, 'bã 'okí ã'di?”

38 Pétěró ní újázú kīnī, “ Ìmi ārẹvú céré, lẹ ìmi újákí ẹsị, ìmi rúkí bātízīmũ rú Yẹsũ Kúrísítõ vé rĩ sī, ã trūkí rí ìmi ìmivé ùnjīkānyā agásī rá. Kúru ì fěfě Índrí Uletere rĩ vé rĩ sě ìmi ású rá.

39 Índrí Uletere 'dīri ẹzịkí ìmi ní, ìmivé anjịná rĩ pi ní, àzini 'bá adri'bá rárá rú, Úpí Múngú ní ímú zịi rĩ pi ní.”

40 Pétěró ùlũ kọpi ní tã kárákará, ri kọpi mǎá drị ìrĩ sī kīnī, “Lẹ ìmi zịkí Múngú ri, ã pa rí ìmi

‡ 2:34 2:34 Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tã 'dīri vé íffí, Úpí Múngú zị Yẹsũ Kúrísítõ ri Úpí. § 2:34 2:34 Drị ẹndẹpị gé: 'Bá úrípí drị ẹndẹpị gé rĩ, ìri ùkpõ be, ì ìri ìnjīnī. 2:35 2:35 Sāwúmǎ 110:1

* 2:36 2:36 Yẹsũ Kúrísítõ: Rú Yẹsũ 'dīri vé íffí, Múngú ri 'bã paápi rĩ. Kúrísítõ ri 'bá ì ní ùdu dǎá drị ní gé, lüzú kīnī Múngú ìpě ìri adrií 'bāgú rú. Èbérẹ tị sī Kúrísítõ ri ì zị Māsīyā. 'Í lǎ Yūwání 1:41.

tã ï ní ímúzú 'bá ùnjîkãnyã be úyú nõri vé rĩ pi ïrînjãzú rĩ agásĩ rá.”

41 'Bá Pétêró vé ú'dúkó múké rĩ ẹ'yĩ'bá rá rĩ pi, sêkí kôpi ní bătízîmũ rá. Ụ'dú 'dãri gé, 'bá fi'bá 'bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãsámvú gé rĩ pi ícò ca élífũ na (3,000) rá.

'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi úmúkí ï adrií trú

42 'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi, ú'dú céré kôpi rikí ï úmú trú, kôpi rikí ésí 'bãá céré tì Yèsũ vé 'bá áyúãyũ rĩ pi ní rií ùlũú rĩ yìzú, kôpi rikí pánga rĩ ùndĩ† nyaá trú, ãzini kôpi rikí Múngú ri zìjì.

43 Yèsũ vé 'bá áyúãyũ rĩ pi 'okí tã àyãzú àyãyã ni pi tã ambugu ambugu ni pi be kárakarã, sê 'bá rĩ pi ní àyãngará.

44 'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãrêvú céré rikí ï úmú adrií vürã ãlu gé, kôpi rikí ìvé ngá ãlêé ï ãsámvú gé sî trú.

45 'Bá ãlu ãlu ri ívé ngá sê je 'dîisî rá, ïri mûfêngã ni í'dú sê 'bá ngá ãkó rĩ pi ní.

46 Ụ'dú céré kôpi rikí ï úmú Jó Múngú vé rĩ‡ ã bóró gá 'dãá. Kôpi rikí écì ìvé jó rĩ pi tì gé sî, rikí pánga ùndĩ nya trú ésí be ãlu, àyîkõ sî.

47 Kôpi rikí Múngú ri íngú, 'bá rĩ pi ãrêvú céré kôpi sî àyîkõ sî. Ụ'dú ãlu ãlu, Ụpí ri 'bá ï ní paá gí rĩ pi sê fi 'bá ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãsámvú gé.

† 2:42 2:42 Kôpi rikí pánga rĩ ùndĩ: Tã 'dîri vé íffî, kôpi rikí ínyã nyaá trú, ãzini kôpi rikí vînyõ mvụú trú. ‡ 2:46 2:46 Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yéná ãlukúta Yêrúsãlêmä gá 'dãá. Atala rĩ pi 'yéná ri rõbõjõ zã Jó rĩ agá 'dãá nî, sù tãmbî Mósê vé rĩ ní 'yoó rĩ tîjî. Múngú ri ñi Vürã Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá.

3

Pétëró idrí ágó ôgõrõvũ rú ni

¹ Ụ'dú ãlu, Pétëró pi Yũwánĩ be rikí mujú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá sã Múngú ri zizú rĩ gé, sã na ùndréná vé rĩ gé.

² Kòpi cakí ágó èndrèpì ní tị kuu ôgõrõvũ rú ni ìsù. Ágó 'dĩri ụ'dú céré 'bá rĩ pi ri ìri 'du jì 'bã Jó Múngú vé rĩ ã kẹ̀tìlẹ̀ ì ní zị Ìnyĩ be ambamba rĩ gé 'dãá. Ìri ri ngá mã 'bá fi' 'bá Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãlé rĩ pi vúgá.

³ Ágó rĩ kã Pétëró pi ndrèé Yũwánĩ be, kòpi lẹ́kí fíí mujú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãlé, ìri ní mũfèngã zizú kòpi vúgá.

⁴ Pétëró pi Yũwánĩ be, kòpi ní ãngũ ndrezú ìri vúgá 'dãá, kúru Pétëró ní 'yozú kĩnĩ, “Í ndre ãngũ 'bá vúgá nõó!”

⁵ Kúru ágó rĩ ní ãngũ ndrezú kòpi vúgá 'dãá, ỳsũ déna kòpi lẹ́kí 'í ní ngá sèé.

⁶ Kúru Pétëró ní 'yozú kĩnĩ, “Mũfèngã fífí má ní sèé mí ní ni 'dãáyo, 'bo ngá má ní ícò sèé mí ní ni anigé. Rụ Ỳsũ Kúrísítõ Nãzèrètã vé rĩ sị, mí íngá ẹ̀cị tuú.”

⁷ Pétëró ní ìri ẽ drị èndèpì ruzú, ìri ingazú ụrụ, koro ágó rĩ ã pá, ãzini ìrivé mũrũkũ'yã ní ícázú ùkpó ùkpó.

⁸ Ágó rĩ ní wazú ụrụ, ìri ní í'dózú ẹ̀cị tuzú. Ìri ní 'dezú mujú kòpi be trụ Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, ri ẹ̀cị tuú mujú, ri waá mujú, ãzini ri Múngú ri íngú mujú.

⁹ 'Bá rĩ pi ãrèvú céré ndrekí ìri ri ẹ̀cị tu, ãzini ìri ri Múngú ri íngú.

10 Kôpi kâ nîi áamá 'yozú kînĩ ágó rĩ 'bá ándúró riipi mũfēngā mãápi Jó Múngú vé rĩ vé kēḗṭilē ĩ ní zii Ūnyĩ be ambamba rĩ gé 'dālē rĩ 'i, kôpi āyākĩ tā 'i ngaápi 'dĩri sĩ rá.

Pétēró sē tị Jó Múngú vé rĩ agá

11 Ágó rĩ kâ áwí ọnjụ kuú Pétēró pi ã vudrĩ gé Yũwánĩ be títĩ, 'bá rĩ pi ārēvú céré āyākĩ tā 'dĩri sĩ rá, kôpi únjúkí mužú ọngú sĩ vũrā ĩ ní zii Sōlōmónā vé Jó'bílē rĩ gé 'dāá.

12 Pétēró kâ kôpi ndreé, ĩri ní 'yozú kôpi ní kînĩ, “Īmi āgō Īsērēlē vé 'dĩ'bée, ngá ĩmi ní āyāzú tā 'dĩri sĩ rĩ ā'di? Ngá ĩmi ní rizú 'bā ndrezú 'dĩni rĩ ā'di? Īmi ũsũkĩ kînĩ, 'bá ídríkí ágó nōri 'bávē ũkpō sĩ? Dōku 'bá ní adrii 'bá Múngú vé ni rĩ sĩ?

13 Múngú Ābūrámā* vé rĩ, Īsákā† vé rĩ, āzini Yōkóbū‡ vé rĩ, Múngú 'bá é'bípíi vé rĩ íngú ívé átí'bá Yēsũ ri rá. Īmi sēkí Yēsũ ri 'dii drāá nĩ. Pīlátō lē kōdō ĩri oyuú rá, ĩmi gākĩ sĩ.

14 Īmi gākĩ Yēsũ 'Bá Uleterē, āzini 'Bá Piri rĩ sĩ, ĩmi lēkĩ ā oyukĩ 'bá āngũ 'dii pi rĩ sēé ĩmi ní áyu.

* **3:13** 3:13 Ābūrámā: Múngú zị Ābūrámā ri kînĩ, ã ku ívé 'bá 'bēṭi āsámví gé rĩ pi, ã ku ívé āngũ, ã 'de mužú āngũ āzi ú'di ni gé. Ābūrámā ri é'bípíi Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ, tiki ĩri íli élifū ālu mũdũrũlũ ārō (1,800) gé, ísú tiki drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lā 'Ídóngará 12-25.
† **3:13** 3:13 Īsákā: Īsákā ri mvá Múngú ní ezii Ābūrámā ní rĩ. 'Í lā 'Ídóngará 17-35. ‡ **3:13** 3:13 Yōkóbū: Yōkóbū ri Ābūrámā mvópi Īsákā vé mvá, ĩri anji be mužrĩ drĩ ni ĩrĩ, Múngú újā rụ ni zii Īsērēlē, úyú ĩrivé rĩ ziki anji Īsērēlē vé ni. Sā Yēsũ vé rĩ gé, ziki kôpi Yāhūdĩ. 'Í lā 'Ídóngará 25-50.

15 Ìmi 'dìkí 'bá ídri sēepi rī drāá rá, 'bo Múngú inga ìri gōó ídri rú drāngará gálésíla rá. 'Bá ndrekí tã 'dīri 'bà mị sī.

16 Ágó ìmi ní ndreé, āzini ìmi ní nīí rá 'dīri, ìri ní Yēsū ri ẹ'yīí gí rī sī, sē ìri ní ícázú ũkpó ũkpó 'dī. Ìri ní Yēsū ri ẹ'yīí gí rī sī, sē ìri ní ídrízú, ìmi ní ìri ndrezú ìmī mị sī 'dī.

17 “Má ẹdrípìí má ọmvúpìí, á nī rá 'yozú kìnī ìmi ìmivé drīkoma rī pi be, ìmi 'okí tã rī ẹnīākō sī.

18 'Bo tã Múngú ní ọtú átá nẹbī rī pi tị gé 'yoó kìnī, Kúrísító ri úmvúlésí ímú ìzāngā nya rá rī, nga 'i fūú tị ni gé gí.

19 Kúru lē ìmi újákí ẹsì ìmivé ũnjīkānyā agásí rá, ìmi ímúkí Múngú vúgá, ā ũjīkí rí ìmivé ũnjīkānyā rá, Úpí ā trū rí ìmi ìmivé ũnjīkānyā agásí rá.

20 Sā āzi ri ímú 'dīí'dī, Úpí ri ímú ìmi ní ũkpō sē, ìri ímú Kúrísító 'í ní ìpēé rī pē mụzú ìmi vúgá 'dīí, 'bá rī Yēsū 'i.

21 Ìri áwí adri 'bū gé 'dāá cīmgbá sá Múngú ní ímúzá ngá rī pi údézú céré ú'dí rī gé, sū Múngú ní ọtú ẹzìí nẹbī uletere rī pi tị gé rī tịnì.

22 Mósē§ 'yo ọtú kìnī, 'Úpí Múngú ìmivé rī úmvúlésí ímú ìmi ní nẹbī ìpē ìmivé 'bá rī pi

§ 3:22 3:22 Mósē: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjēpētō vé rī 'há anjì Ìsērélē vé rī pi ẹzìí ngáá tųgẹrī rú caá ílì mụdụrụlụ sụ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpēzú ímúzá anjì Ìsērélē vé rī pi pazú adringará tųgẹrī rú rī agásí. Múngú sē tǎimbị rī Mósē ní, ā lū anjì Ìsērélē vé rī pi ní, sēzú ì ní tǎimbị rī zízú tǎimbị Mósē vé ni ānì. Tịkí Mósē ri ìsụ ákūdē ílì rī ca élifū ālu mụdụrụlụ sụ (1,400), ìsụ ákūdē tịkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wụngará 2-24.

āsámvú gé sũ má t̄inj, ĩmi 'bākí b̄i t̄ā ārēvú céré ĩri ní átá r̄i pi yizú.

²³ 'Bá ĩrivé t̄ā ȳīpi ku r̄i, ĩ ímú ĩri gũ ĩrivé 'bá r̄i pi āsámvú gé s̄i āmvé, ĩ ĩri 'd̄i dr̄ā 'd̄iis̄i rá.'

²⁴ “Ádarú ótú n̄eb̄i r̄i pi átákí 'd̄ini, í'dózú Sāmūēlē vúgá, n̄eb̄i ímú' 'bá ĩri ā vūdr̄i gé r̄i pi be céré, 'yokí t̄ā nóni riipi 'i ngaápi 'd̄iri rá.

²⁵ Tā n̄eb̄i r̄i pi ní ótú átá r̄i, t̄ā ni ri ímú 'i nga ĩm̄i rú' 'bá gá, āzini ũnd̄i Múngú ní rūyú ĩmi é' b̄ip̄īi be r̄i, ĩri ímú adri ĩmivé ni. Ā'diātās̄iyā Múngú 'yo Ābūrámā ní k̄in̄i, “Bá āngū r̄i pi agás̄i r̄i pi ārēvú céré úmvúlés̄i t̄ákiri ĩs̄ú úyú mívé r̄i pi vúgá,'

²⁶ Dr̄idr̄i ni Múngú ĩp̄ē ívé mvá Yēsũ ri ímú ĩmi vúgá, ā s̄ē rí ĩmi ní t̄ákiri, 'bá ālu ālu ā újá rí ęs̄i ívé ũnj̄ik̄anyā agás̄i rá.”

4

Pétēró pi Yūwán̄i be tukí pá Yāhūd̄i t̄ā l̄i' 'bá r̄i pi ęndr̄ēti gé

¹ Pétēró pi Yūwán̄i be, k̄opi k̄ā rií átá 'bá r̄i pi ní, atala r̄i pi* ā ur̄uk̄o, kápítén̄i Jó Múngú vé r̄i ũt̄ēpi r̄i be, āzini Sādókē† r̄i pi ā ur̄uk̄o' 'bée be, k̄opi ní ímúzú Pétēró pi vúgá n̄ó.

3:23 3:23 Dētōrōnómē 18:15-19 **3:25** 3:25 Í'dóngará 22:18;

26:4 * **4:1** 4:1 Átálágú: 'Bá ĩs̄erélē vé r̄i pi āsámvú gé, 'yēn̄á átálágú ri r̄ōb̄ōñō z̄ā Jó Múngú vé r̄i agá 'd̄āá n̄i. Atala r̄i pi ri ĩfū úyú Lévi vé r̄i agá. † **4:1** 4:1 Sādókē: Sādókē r̄i pi ngúlúmū Yāhūd̄i r̄i pi vé t̄āmb̄i Mósē vé r̄i rūyú' 'bá t̄it̄i r̄i pi, 'bo k̄opi ę'ȳik̄i índri r̄i pi vé t̄ā kuyé, ę'ȳik̄i mālāyik̄ā r̄i pi vé t̄ā kuyé, āzini k̄opi ę'ȳik̄i kpá 'yozú k̄in̄i, 'bá ũdr̄ā' 'bá gí r̄i pi gō íngá ídri rú rá 'd̄ini kuyé. 'Í l̄ā Ezj 23:8.

2 Kôpi ã 'a ve ũnjí ũnjí, ã'diātāsīyā Pétēró pi ní rií 'bá rĩ pi ímbá Yūwánĩ be kīnĩ, Yēsũ vé ũkpõ sī 'bá ũdrā'báná gí rĩ pi ícá íngá rá rĩ sī.

3 Kôpi ní Pétēró pi ruzú Yūwánĩ be, ũtú rĩ ní 'deé gí rĩ sī, kôpi sukí 'bá 'dĩ'bée jó āngũ ũ'yízú rĩ agá, cĩmgbá cazú ũ'bútĩṅá gá.

4 'Bo 'bá kárakará yĩkí tĩ Pétēró ní sēé rĩ, kôpi ẽ'yĩkí Yēsũ ri rá, āgõ‡ rĩ pi ícá ca élifũ tõwũ (5,000) rá.

5 Kã muṅ adrií drũ 'dĩni, 'bá āngũ ru'báná rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, 'bá tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ ímbá'báná rĩ pi be, kôpi ní ĩ úmúzú Yērúsálémã gá 'dãá.

6 Ānásĩ átálágú āmbúgu atala rĩ pi drĩgé rĩŠ 'dãlé anigé, āzini Kāyáfã, Yūwánĩ, Ālẽkĩzandã, āgõ uruko'bée be, kôpi kpá anigé. 'Bá 'dĩ'bée máríté átálágú āmbúgu rĩ vé ni.

7 Kã Pétēró pi ĩjĩ ícá Yūwánĩ be kôpi ẽndreṅĩ gé, kôpi ní Pétēró pi zizú Yūwánĩ be kīnĩ, “Īmi 'okí tã āyãzú āyãyã 'dĩri ã'di vé ũkpõ sĩ? Dõku ã'di vé rũ sĩ?”

8 Kúru Índrí Uleterere rĩ ní Pétēró ri ásúzú, ĩri ní 'yozú kôpi ní kīnĩ, “Īmi 'bá āngũ ru'báná rĩ pi, āzini ambugu 'bávé āngũ agá rĩ pi!

9 Īmi ri 'bã zĩ ẽsĩ múké 'bá ní ágó õgõrõvũ rú rĩ ídrízú rĩ sĩ! Īmi lẽkĩ nĩjĩ 'yozú kīnĩ 'bá ídríkí ágó 'dĩri ngóni ngóni yã 'dĩni?

‡ 4:4 4:4 Āgõ: Lãkĩ ũkú rĩ pi anjĩná rĩ pi be kuyé. § 4:6 4:6 Átálágú āmbúgu rĩ: Átálágú āmbúgu rĩ ndē atala rĩ pi céré, ã'diātāsīyã ĩri 'yéná fi Jó Múngú vé rĩ agá Vūrã Uleterere rĩ agá 'dãá nĩ, ĩri fi vú ālu ílĩ ālu agá. ĩri ārí rõbõṅõ vé rĩ jĩ ũnjĩkãnyã ũjĩzú. 'Í lã Lẽvĩtĩkã 16; Èbérẽ 9. 4:7 4:7 Ezj 3:5-8

10 Á lē lūw ĩmi ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní céré kīnī, ágó ídrīpi pá tuúpi ĩmi ęndręti gé 'dīri, ídrí Yēsũ Kúrísitō Nāzērētāgú ĩmi ní gbāá pęti alambaku sįgé, Múngú ní ingáá gōó ídri rú drāngará gálésī rī vé rú ũkpō be rī sī.

11 Yēsũ ri,

“ írā ĩmi 'bá jó sį'bá rī pi ní gāá sī rī,
újá nóni 'i ícá írā sęépi jó rī ní pá tuzú āní
ũkpó ũkpó ni.’

12 'Bá āzi ícōpi āngũ paápi ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā rú āzi vū drįgé nōgó ĩ ní 'daá 'bā āzi rú'bá gá āngũ paápi ni 'dāáyo.”

13 'Bá ĩ úmú'bá vūrā tā lizú rī gé rī pi kâ tā Pétēró pi ni átá Yūwánī be ũrį ākó 'dīri yį, kōpi kâ nįí áamá 'yozú kīnī ímbákí kōpi kuyé, āzini kōpi nįkí tā kuyé, sē kōpi ní āyāngará. Kōpi gōkí nįí áamá 'yozú kīnī 'bá 'dī'bée rikí adrii Yēsũ pi be trų.

14 'Bo kōpi kâ ndreé ágó ĩ ní ídrí rī tu pá kuú Pétēró pi āsámví gé Yūwánī be, kōpi gōkí átángá 'yoó'yo ni ndāá tí.

15 Kúru kōpi ní 'yozú Pétēró pi ní Yūwánī be kīnī, lē kōpi ā mukí 'bá tā lį'bá rī pi* ęndręti gé 'dīisī rá, kōpi ní átázú ĩ āsámví gé sī kīnī,

16 “'Bā 'okí āgō 'dī'bée íngóni? 'Bá adri'bée Yērúsálémā agá rī pi ārėvú céré nįkí tā āyāzú āyāyā kōpi ní 'oó 'dīri rá, 'bá ícókí tā 'dīri gāá bā ku.

4:11 4:11 Sāwųmā 118:22 * 4:15 4:15 'Bá tā lį'bá rī pi: Átálágú āmbúgú rī, atala atala rī pi drįgé rī pi, drįkoma rī pi, kōpi ri ĩ úmú tā Yāhųđi rī pi vé rī lį.

17 'Bo 'bá lě́kí dō 'bá 'dĩ'bée ugaá kōpi ã ùlũkí tã 'dĩri mụzú 'bá rĩ pi ní ku, lè 'bâ útréki kōpi drĩgé, kōpi ã gōkí rí Yēsũ vé tã ùlũú mụzú 'bá rĩ pi ní ku."

18 Kúru kōpi ní Yēsũ vé 'bá áyúäyũ ïrĩ 'dĩ'bée zizú ïgōzú ï vúgá nōlé, útrézú kōpi drĩgé kínĩ, kōpi ã gōkí Yēsũ vé tã átá dđi ku, āzini kōpi ã gōkí ímbá dđi ku.

19 'Bo Pétěró pi ní újázú Yũwánĩ be kínĩ, "Ími 'bđi drĩ tã 'dĩri áamá ïmi ngúlúpí sđi ká. Tã íngōri pđri Múngú ęndręti gé nđ, 'bâ 'dđkí ïmivé tã ngaá áyu yā, dōku 'bâ 'dđkí tã Múngú vé rđ ngaá áyu?"

20 'Bo 'bá tđni, tã 'bá ní ndree 'bâ mđi sđi, āzini 'bá ní yđi 'bâ bđi sđi rđ pi, 'bá ícókí tã ni ã ùlũngará kuú ku."

21 'Bá tã lđ 'bá rđ pi ní útrézú Pétěró pi drĩgé Yũwánĩ be dđi. Kōpi ndākí létđi ï ní 'bá 'dĩ'bée ïrđngázú ni tí. Kúru kōpi ní 'bá 'dĩ'bée pězú mụzú 'dđisđi rá. 'Bá rđ pi ārěvú céré rikí Múngú ri íngú tã ï nga'bá 'dĩ'bée sđi,

22 ã'diātāsđyā ágó ï ní ídrđ tã be āyāzú āyāyā 'dĩri adri ọgōrōvđ rú aga ílđ pđkú sđ rđ rá.

'Bá Yēsũ ri ę'yđi 'bá gđ rđ pi zđkđ Múngú ri

23 Kā muđ Pétěró pi ọyụđ Yũwánĩ be jó ï ní āngũ ù'yđzú rđ agá 'dāásđi gđ, kōpi ní 'dezú mụzú tã atala atala rđ pi drĩgé rđ pi ní 'yoó ï ní 'bá ambugu rđ pi be rđ ùlũzú 'bá ưrụkọ Yēsũ ri ę'yđi 'bá gđ rđ pi ní.

24 'Bá Yēsũ ri ę'yđi 'bá gđ rđ pi kã tã Pétěró pi ní ùlũú 'dĩri yđi, kōpi úmúkí ï trú Múngú ri zđi, kōpi kínĩ, "Úpđ Ūkpō 'Dđpa, 'í gbi 'bđ pi vđ be, yđi bālālã rđ be, ngá ārěvú 'a ni gé rđ pi be céré nđ.

25 Q̄tú mí átá ũkpõ Índrí Uletere rĩ vé rĩ sĩ mívé
 átí'bá 'bávé ẹ'bíp̄i Dāwúd̄i tị gé, mí k̄ĩnĩ,

“ 'Ngá sēepi 'bá āngũ rĩ pi agá rĩ pi ā 'a ní vezú
 rĩ ā'di?

Ngá sēepi 'bá rĩ pi ní rizú tā azakaza vé ni pi
 ā tā ũt̄izú rĩ ā'di?

26 'Bāgú vũ dr̄igé rĩ pi útúkí ĩ kú ũrē lēzú ẹ'd̄i
 'dizú,

āzini 'bá āngũ r̄u' 'bá rĩ pi úmúkí ĩ tr̄u,

lēkí ẹ'd̄i 'd̄i Úpí Múngú be,

āzini lēkí ẹ'd̄i 'd̄i Māsíyā be.'

27 “Ádarú 'bāgú Ēródē† pi Pónít̄iyō Pílátō be
 úmúkí ĩ 'bá adri' 'bá Yāhúd̄i rú ku rĩ pi be, āzini
 'bá Īsērélē vé adri' 'bée Yẹr̄úsālémā agá nōgó rĩ pi
 be, k̄opi gākí mívé átí' 'bá uletere Yēsũ mí ní ĩpēē
 Māsíyā rú rĩ sĩ.

28 K̄opi 'okí tā rĩ s̄ũyú mí ní ũt̄ĩj̄i mívé ũkpõ sĩ,
 mí ẹs̄i ní lēē ā 'okí rĩ t̄ij̄i.

29 Úpí, 'í ȳi tā k̄opi ní rizú útrézú 'bá dr̄igé 'd̄iri,
 'í sē mívé átí' 'bá rĩ pi ā ũlũkí tị mívé rĩ ũr̄ĩ ākó.

30 'Í sē 'bá ní ũkpõ mívé átí' 'bá uletere Yēsũ ā
 r̄u sĩ, 'bā ídríkí rí 'bá rĩ pi ānĩ, āzini 'bā 'okí rí
 tā āyāzú āyāyā ni pi tā ambugu ambugu ni pi be
 ānĩ.”

31 K̄opi k̄a Múngú ri z̄ij̄i deḡ, v̄udr̄i ni gé, v̄ũr̄ā
 k̄opi ní ĩ úmúzú rĩ ní 'i ayazú d̄ingid̄ingí. Kúru

4:26 4:26 Sāwumā 2:1-2 † 4:27 4:27 'Bāgú Ēródē: Ēródē 'd̄iri
 Ēródē Ānīt̄ipā 'i, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvá. 'Í lā Mātáyo 14:1;
 Mārākō 6:14; Lúkā 3:1. Sā ĩ ní Yēsũ ri t̄izú rĩ gé, Ēródē Āmbúgú
 'd̄iri r̄u āngũ rĩ nĩ. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. V̄udr̄i ni gé,
 'bāgú āzi anigé r̄u ni Ēródē Āḡr̄ipā, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvá
 vé mvá. 'Í lā Ẹz̄i 12:1-13:1.

Índrí Uletere rĩ ní kôpi ásúzá céré, kôpi ní í'dózá tı Múngú vé rĩ ùlüzú ıřı ákó.

'Bá Yésũ ri ẽ'yĩ'ba gı rı pi rikı İvé ngá älee İ äsámvú gé sı trı

³² 'Bá Yésũ ri ẽ'yĩ'ba gı rı pi rikı adriı céré ęsı be älu, äzini úmı be älu. 'Bá äzi 'yoópi kını ngá İvé rı pi İvé ni ó'dúkúlegúsı 'dını 'däáyo, kôpi rikı İvé ngá rı pi älee İ äsámvú gé sı céré trı.

³³ Yésũ vé 'bá áyüäyũ rı pi rikı tã Úpı Yésũ vé İngázú gõó İdri rú rı vé tã ùlũú 'bá rı pi ní ũkpõ be. Múngú 'bã tãkırı ämbúgú kôpi drıgé céré.

³⁴ Kôpi äsámvú gé, ngá 'bá äzi ndëepi ni 'däáyo, ä'diätäsıyã 'bá nyõókú be, döku jó be rı pi rikı İvé ngá ızıı, kôpi rikı müfengã ni İjı,

³⁵ sëé Yésũ vé 'bá áyüäyũ rı pi drıgé, kôpi rikı awaá 'bá ngá lë'ba rı pi ní.

³⁶ Yõsépä Lévgú‡ İmúpi Sáyıpüräsı gélésı Yésũ vé 'bá áyüäyũ rı pi ní zıı Bärúnábã rı (rú Bärúnábã 'dırı vé İfıfı 'bá riıpi ęsı İmbápi ni),

³⁷ së İvé nyõókú jeé, İjı müfengã ni sëé Yésũ vé 'bá áyüäyũ rı pi drıgé.

5

Änänıyã pi vé tã ũkú ni Sãfirã be rı

¹ Ágó äzi rú ni Änänıyã 'i, kôpi ũkú ni Sãfirã be sëkı kpá İvé nyõókú urukõ jeé rá.

² Änänıyã 'du müfengã rı ä urukõ zũüzũ, kôpi ũsũkı tã ni ũkú ni Sãfirã be trı, İri ní müfengã rı vé İmbıtã jızú sëzü Yésũ vé 'bá áyüäyũ rı pi vúgá

‡ 4:36 4:36 Lévgú: Atala İserelë rı pi vé rı ärevú céré, İbıkı İfüü úyú Lévgı vé rı ágá.

'dǎá, ĩri ní 'yozú kĭnĭ, mŭfĕngǎ 'bá ní nyõõkú ụzịzú rĭ, ĩri céré 'dĭ.

³ Kúru Pétĕró ní 'yozú kĭnĭ, “Ānānĭyā, ngá sĕĕpi Sātánā* ní fizú mí ẹsị agá, mí ní ũnjõ úlízú Índrĭ Uletere rĭ ẹndrẹtị gé, mí ní mŭfĕngǎ nyõõkú ụzịzú rĭ ǎ ụrukọ zŭzú rá rĭ ǎ'di?

⁴ Nyõõkú mí ní ụzịj rĭ, ĩri mívé ni, mŭfĕngǎ mí ní nyõõkú rĭ ụzịzú rĭ, ĩri mívé ni, adri 'dĭni kuyé? Ngá mí ní rizú tā rĭ 'ozú 'dĭni rĭ ǎ'di? Mí ũ'bā 'bā mĭ kuyé, mí ũ'bā Múngú ẹ mĭ.”

⁵ Ānānĭyā kǎ tā Pétĕró ní 'yoó 'dĭri yĭj, ĩri ní í'dézú vŭgá, ĩri ní drǎzú. 'Bá céré tā 'i ngaápi 'dĭri yĭ'bá rĭ pi, ũrĭ fụ kọpi ambamba.

⁶ Kúru kĕrĭanji ụrukọ'bée ní ímúzú ǎvŭ rĭ ímŭlŭzú bõngó sĭ, kọpi ní 'dụzú muzú ǎmvé 'dǎá, kọpi ní ǎvŭ rĭ sĭzú.

⁷ Vúdrĭ ni kǎ vŭj caá sǎ na, ũkú ni Sǎfírǎ ní ífízú jó agá nõó, 'bo nĭ ámá kuyé 'yozú kĭnĭ ágó ni drǎ gí.

⁸ Pétĕró ní ĩri zịzú kĭnĭ, “Í lŭ má ní, mŭfĕngǎ ĩmi ní nyõõkú rĭ sĕzú jezú mí ágó ni Ānānĭyā be rĭ, ĩri nyo adriípi 'dĭ?”

Ūkú rĭ ní 'yozú kĭnĭ, “Ē, mŭfĕngǎ rĭ adriípi 'dĭ.”

⁹ Pétĕró ní 'yozú ĩri ní kĭnĭ, “Ngá ĩmi ní tị ícízú Índrĭ Úpí vé rĭ ũ'bĭzú rĭ ǎ'di? 'Í ndre drĭ ká, 'bá mí ágó ni ri sĭ'bá rĭ pi ícákí pá tuú kuú kĕtĭlẹ́ gá 'dĭ, kọpi kpá mi 'dụ mụ ǎmvé 'dǎá.”

* 5:3 5:3 Sātánā: Sātánā ri ǎdróko, ĩri ǎmbúgú índrĭ ũnjĭ rĭ pi drĭgé, gǎ tā Múngú vé rĭ 'dụgá ngagá sĭ, Múngú ídró ĩri 'bŭ gé 'dǎásĭ. 'Í lǎ í'dangará 12:7-9.

10 Sâ 'dãri gé, ûkú rĩ ní í'dézú Pétêró pá gá 'dĩgé, ĩri ní drãzú. Kêřianji rĩ pi kê ífí jó agá nõó, kôpi řşúkí ûkú rĩ drã gí, kôpi ní ĩrivé ävũ 'duzú mužú ämvé 'dãá, kôpi ní ävũ rĩ řızú ágó ni ã jêlé gá 'dãá.

11 'Bá kãnísã vé rĩ pi kê tâ 'dĩri yĩ, ũřĩ fu kôpi ambamba.

Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ídríkí 'bá drã be ni pi kárakarã

12 Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi 'okí tâ äyãzú äyãyã ni pi, äzini tâ ambugu ambugu ni pi kárakarã 'bá rĩ pi äsãmvú gé. U'dú céré 'bá Yêsũ ri ẽ'yĩ 'bá gí rĩ pi äřevú céré rikí ĩ úmú trų Jó'bilé Sölömónã vé rĩ† gé 'dãá.

13 'Bá rĩ pi ẽ íngúkí dõ Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi íngúngũ drããsĩyã, 'bá uruķo Yêsũ ri ẽ'yĩ 'bá kuyé rĩ pi fikí 'bá Yêsũ ri ẽ'yĩ 'bá gí rĩ pi äsãmvú gé kuyé.

14 'Bo ägõ kárakarã, äzini ûkú kárakarã ẽ'yĩkí Úpí ri rá, kôpi úmúkí ĩ fií 'bá Yêsũ ri ẽ'yĩ 'bá gí rĩ pi äsãmvú gé rá.

15 Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ní tâ äyãzú äyãyã ni 'oó rĩ sĩ, sē 'bá rĩ pi ũlĩkí ĩvé 'bá drã be rĩ pi á'ya sĩ äzini pórõřĩ sĩ, ĩjĩ ímų ũ'bãá létĩ mĩlé gá sĩ, Pétêró kãdõ agaá mužú, ĩrivé índrikíndrĩ vé ũkpo ẽ ímvú rí 'bá drã be rĩ pi, kôpivé drã ã de rí kôpi rų 'bá gá sĩ rá.

16 'Bá bĩtrĩká íbíkí ímų kũrų Yêřúsãlémã gãrã gá rĩ pi agãřĩ, kôpi ĩjĩkí ĩvé 'bá drã be rĩ pi, äzini índrĩ ũnjĩ be rĩ pi, ídríkí kôpi céré rá.

† 5:12 5:12 Jó'bilé Sölömónã vé rĩ: Jó'bilé Sölömónã vé rĩ, ĩri Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá.

Ōcūkí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi

17 Átálágú āmbúgú rĩ, ívé ũgalaku adri'bá Sādókē rĩ pi be, Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi vé tã 'de kōpi ē ēsì agá ũnjí.

18 Kōpi ní Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ruzú ú'bézú jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yīzú rĩ agá.

19 'Bo ĩnĩná 'dāri sī, mālāyíkā‡ Úpí vé rĩ ní kēḗtì jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yīzú rĩ pi ũzīzú, ĩri ní Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ĩjīzú ĩfūzú āmvé. Mālāyíkā rĩ ní 'yozú kōpi ní kīnĩ,

20 “Īmi mūkí Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá, ĩmi ũlūkí ídri ú'dí ĩ ní Yēsũ ri ē'yīzú rĩ vé tã 'bá rĩ pi ní céré.”

21 Kōpi yīkí tã mālāyíkā rĩ ní 'yoó rĩ rá. Āngũ rĩ ká ɔwú, kōpi ní mužú 'bá rĩ pi ímbázú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá.

Átálágú āmbúgú rĩ ká ícá ívé ũgalaku rĩ pi be, kōpi ní ĩvé 'bá tã lị'bá rĩ pi zīzú 'bá ambugu Īsērélē vé rĩ pi be ímúzú vūrā ālu gé, kōpi ní 'bá rĩ pi pēzú mužú jó āngũ ũ'yīzú rĩ agá 'dāá, kōpi ā mūkí rí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi ĩjī ímú āmvé nōó.

22 'Bo ũgalaku rĩ pi 'bá Múngú vé jó ũtē'bá rĩ pi be ká mužú caá jó āngũ ũ'yīzú rĩ agá 'dāá, kōpi ĩsúkí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi kuyé. Kōpi ngakí ĩ újá ímú tã 'dĩri ũlū átálágú āmbúgú Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ ní kīnĩ,

‡ 5:19 5:19 Mālāyíkā: Mālāyíkā rĩ pi ĩndrí, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālé, kōpi rú'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi ĩpē ímú vū drīgé nōó ú'dúkó múké ívé rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní.

23 “Bá cakí ísú jó āngũ ù'yīzú rī ícíkí tị ni cí. 'Bá ri'ba āngũ ùtē'ba rī pi tukí pá kuú kẹ̀tìlé gá, 'bo 'bá kǎ kẹ̀tì jó āngũ ù'yīzú rī vé rī zī, 'bá ísúkí 'bá 'dā'bée jó agá 'dāá kuyé.”

24 Ûgalaku āmbúgú riipi Jó Múngú vé rī ùtēépi rī, āzini atala atala rī pi drìgé rī pi kǎ tā 'dīri yī, kòpi ē drī ábá céré céré, kòpi rikí ỳsũ kìnī, tā 'dīri vé ỳdũ ri ímụ adri ngóni.

25 Kúru ágó āzi ní ícázú ímúzú ùlüzú kòpi ní kìnī, “Āgō ájée ĩmi ní urụú ú'bé jó āngũ ù'yīzú rī agá 'dā'bée, kòpi nóni ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá'dā.”

26 Ûgalaku āmbúgú Múngú vé jó ùtēépi rī ní ngazú mụzú ìvé 'bá ri'ba Jó Múngú vé rī ùtē'ba rī pi be Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rī pi uruzú íjízú. 'Bo kòpi urukí 'bá 'dī'bée ùkpō sī kuyé, ā'diātāsīyā kòpi 'okí ỳrī sī 'bá rī pi ā úvìkí ĩ irā sī ku.

27 Kòpi kǎ Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dī'bée íjì pá tuú 'bá tā lị'ba rī pi ẹ̀ndrẹ̀tị gé, átálágú āmbúgú rī ní 'yozú kòpi ní

28 kìnī, “'Bá 'yokí nyo ándúrú ĩmi ní, ĩmi ímbákí 'bá rī pi Yēsũ ā rụ sī ku 'dínì kuyé? ĩmi ndrekí drī ká, ĩmi ímbákí nóni 'bá rī pi Yērúsālémā agásī céré Yēsũ vé tā sī. ĩmi nóni ri ĩrivé drāngará ā tā ngo 'bá drìgé.”

29 'Bo Pétěró pi Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rī pi be, kòpi ní újázú kìnī, “'Bā tā Múngú ní 'yoó 'bá ní rī 'dụ nga áyu. 'Bá 'dụkí tā 'bá áda ní lūú 'bá ní rī ngaá áyu ku.

30 Múngú 'bá é'bípì vé rī inga Yēsũ ĩmi ní ipaá pẹ̀tị alambaku sígé 'dīri gōó ídri rú rá.

31 Múngú sē ìri ní àmbũgũ, 'bã ìri úrí ívé drị ẹndẹpị gé Úpí rú, àzini 'Bá 'bã Paápi ni rú. Múngú 'o tã 'dĩri 'dínì, à 'diātāsīyã lē 'bá Ìsèrélē vé rī pi ã újákí ẹsị, 'ì trũ rí kọpi ìvé ùnjìkãnyã agásì bēnì.

32 'Bá ndrekí tã 'dĩ'bée 'bã mị sī rá, § àzini Índrì Uletere Múngú ní ìpěé 'bá ívé tã 'du' 'bá nga' 'bá rī pi ní rī ndre kpá tã 'dĩri 'ì mị sī rá."

33 'Bá ambugu rī pi kã tã 'dĩri yìjì 'dínì, kọpi ã 'a ve ùnjì ùnjì, kọpi lēkí Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ 'dĩ'bée ú'dí drãá 'dīsī rá.

34 'Bo Fārúsìgú* àzi rú ni Gãmālīyélē 'i, ìri 'bá tãimbị ímbápi ni, 'bá rī pi cére ìnjìkí ìri ìnjìnjì, ìri ní pá tuzú 'bá tã lị' 'bá rī pi ẹndrẹtị gé, ìri ní 'yozú kīnī, ã jìkí ãgō 'dĩ'bée fūú àmvé sãgá be mādã.

35 Ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ìmi 'bá Ìsèrélē vé 'dĩ'bée, lē ìmi ụsũkí tã ìmi ní lēé 'oó ãgō 'dĩ'bée rụ' 'bá gá rī pi múké múké.

36 Ọtụ Tẹwúdã ìfũ 'yo kīnī, 'i 'bá àmbúgú, 'bá mūdũrũlũ sụ úmúkí ì ìri vúgá. 'Bo 'dìkí ìri drãá rá, írèkí ìrivé 'bá ì úmú' 'bá ìri be rī pi kpélékpélé, ìrivé tã gō ícá ngá kána.

37 Ìri ã vúdrị gé, Yúdã Gālíláyāgú rī ní kpá ìfúzú lókí àzi 'bá lāzú ni gé, 'bá kárakará mụkí

§ 5:32 5:32 'Bá ndrekí tã 'dĩ'bée 'bã mịfị sī: Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ rī pi ndrekí Yẹsũ vé drãngará, àzini ìrivé íngángará gōó ídri rú drãngará gálésì rī, àzini ìrivé ngangará mụzú 'bụ gé rī rá.

* 5:34 5:34 Fārúsì: Fārúsì rī pi ngúlúmũ Yāhúdị rī pi vé tãimbị Mósè vé rī rụ' 'bá títì rī pi. Kọpi 'dukí índrì rī pi vé tã, àzini mālāyíkã rī pi vé tã 'bã tã àmbúgú rú, kọpi ẹ'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bá ùdrã' 'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lã Ẹzị 23:8.

vú ni gé sī, 'bo 'dìkí ìri drāá rá, írékí ìrivé 'bá ìri ãpámvú ùbī'bá rī pi kpélékpélé.

38 “Á 'yo ìmi ní, ìmi kukí 'bá 'dī'bée. Dō tā 'bá 'dī'bée ní rií 'oó 'dīri íngá yīkī 'bá áda vé ni vúgá, tā 'dīri gō ícá ngá kána.

39 'Bo dō tā 'dīri íngá Múngú vúgálésīla, ìmi ícókí ãgō 'dī'bée ugaá bā ku. Ìmi ndrekí dō múké ku, tā ìmi ní rií 'oó 'dīri, ìmi ri ùmbā fụ Múngú be.”

40 'Bá ambugu tā ãsámvú áamá'bá rī pi ã'yīkí ìrivé tā rá. Kòpi ní Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi zìzú ímúzú, kòpi sēkí 'bá áyúāyū 'dī'bée gbāá ùnjí ùnjí, 'bá ambugu 'dī'bée átákí kòpi ní ùkpó ùkpó kíní, lē kòpi ã gōkí Yésū ã rụ zìjì dījì ku, ì ní kòpi oyuzú muzú.

41 Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi ní fūzú vūrā 'bá rī pi ní tā lizú rī agásī ãmvé, kòpi rikí únjì muzú, ã'diātāsīyā Múngú 'dụ kòpivé tā 'bāá ãmbúgú, ã'yī kòpi sēé ìzāngā nyaá Yésū vé tā sī.

42 Ụ'dụ cére kòpi rikí 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ã bóró gá, āzini 'bá rī pi vé 'bētì ãsámvú gé sī, kòpi rikí ụ'dúkó múké rī ùlūú muzú ãndēngará ãkó kíní, “Māsīyā ìmi ní rií ndāá rī, ìri Yésū Kúrísítō 'i.”

6

Ūpēkí ãgō ẹzīrī 'bá kānīsā vé rī pi ē ìzā koó

1 Lókí 'dāri gé, 'bá Yésū ã pámvú ùbī'bá rī pi vé kālāfe ri vaá muzú drīgélé. 'Bá átá'bée Gīrīkī tị sī rī pi rikí unuú 'bá átá'bée Ēbéré tị sī rī pi vé tā sī kíní, ụ'dụ ãlu ãlu kádō rií ãnyāngā awaá,

sêkî ãnyângã rĩ ọwuzi átá'bée Gĩrĩkĩ tị sĩ rĩ pi ní ku.

² Kúru Yésũ vé 'bá áyúâyũ mụdrị drị ni ñrĩ rĩ pi ní 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi úmúzú vūrã ãlu gé, kọpi ní 'yozú kínĩ, “Adri múké ku 'bá ní Múngú vé ụ'dụkọ múké rĩ vé ùlüngará kuzú, 'bá ní rizú ãnyângã awazú áyu.

³ Má ẹdrịpịi má ọmvúpịi, lě ìmi ùpěkí 'bá ẹzịrị ìmi ãsámvú gé 'dìgè ì ní ñnjị ñnjị, ẹpị'bá Múngú vé Índrị Uleterè rĩ sĩ gí, adri'bá úmĩ be ni pi, 'bá kọpi 'bã ri ẹzị 'dĩri nga,

⁴ 'bá 'bākí rí ẹsị rizú Múngú ri zizú, ãzini tị Múngú vé rĩ ùlüzú.”

⁵ Tã Yésũ vé 'bá áyúâyũ 'dĩ'bée ní 'yoó 'dĩri sē 'bá ì úmú'bá rĩ pi ní céré ãyĩkō. Kọpi ní Sētēfánō ẹ'yĩngará be ãmbúgú, ẹpịpi Índrị Uleterè rĩ sĩ rĩ ìpèzú, ãzini kọpi ìpèkí Pílípũ ri, Pörökörō ri, Nĩkōnórã ri, Tịmọñi ri, Pürüménã ri, ãzini Nĩkólã íngápi Ænītīyókã gá, 'i újápí Yāhūdī rú rĩ.

⁶ Kọpi ní 'bá ì ní ùpěé 'dĩ'bée jizú i'dazú Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ẹndrẹtị gé. Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ní Múngú ri zizú kọpi ní, kọpi ní drị tịzú 'bá ì ní ùpěé 'dĩ'bée drịgè.

⁷ Kúru tị Múngú vé rĩ ní ayizú muzú ãngũ rĩ pi agásĩ. 'Bá Yésũ ri ẹ'yĩ'bá gí Yẹrúsálémã gá 'dǎlé rĩ pi vé kǎlǎfè gō vaá muzú drịgélé, atala kárákará gōkí rií ẹsị 'bãã Úpí Yésũ drịgè.

Sētēfánō vé rüngará

⁸ Sētēfánō ẹpịpi ẹsị múké Múngú vé rĩ sĩ, adriipi ùkpō Múngú vé rĩ be rĩ, 'o tã ambugu am-

bugu ni pi, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi kárakará 'bá rĩ pi āsámvú gé.

⁹ Ụ'dụ ālu, Yāhūdī adri'bá Jó Múngú ri Zizú* ĩ ní zii, Tugērī Drīwālā İsú'bá gı rĩ pi vé rĩ agá rĩ pi í'dókı āgátá gāá Sētēfánō be, kōpi íbıkı ímú Kūrēnē gélésı, uruko ni pi ímúkı Ālēkızāndāriyā gélésı, uruko ni pi ímúkı āngū Kılıkiyā vé rĩ gélésı, uruko'bée ímúkı āngū Eziyā vé rĩ gélésı.

¹⁰ 'Bá 'dī'bée āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi úmı be sū Sētēfánō vé rĩ tıni 'dāayo, ā'diātāsıyā İndrı Uletere rĩ sē İri ní úmı tā nızú ambamba.

¹¹ Kuru kōpi ní rizú 'bá uruko'bée İcıcıkızú kırı kırı kını, "İmi 'yokı, "Bá yıkı Sētēfánō ri tāımbı Mósē vé rĩ ideé, āzini ri Múngú ri ideé." "

¹² Kōpivé átángá 'dīri sē 'bá bıtrıká rĩ pi, 'bá ambugu rĩ pi, āzini 'bá tāımbı ímbá'bá rĩ pi ā 'a vekı rá. Kōpi ní Sētēfánō ri ruzú jızú muzú 'bá tā lı'bá rĩ pi ęndreıi gé.

¹³ 'Bá uruko rikı ũnjō ılı Sētēfánō drıgé kını, "Ágó 'dīri ri átá muzú ũnjı Jó Múngú vé uletere rĩ ā tā sı, āzini tāımbı Mósē vé rĩ ā tā sı.

¹⁴ 'Bá yıkı ágó 'dīri kını, 'Yēsū Nāzēretāgú rĩ ímú Jó Múngú vé 'dīri ŋō iza 'dīsı rá, āzini İri ímú mēre Mósē vé ĩ ní sēe 'bá ní 'dīri újā 'dīsı rá." "

¹⁵ 'Bá úrı'bá tā lı'bá rĩ pi ārēvú céré 'bākı mı rizú Sētēfánō ri ndrezú, kōpi ndrekı İrivé ęndreıi İndre sū mālāyıkā vé rĩ tıni.

* **6:9** 6:9 Jó Múngú ri Zizú rı: Yāhūdī rı pi vé Jó Múngú ri Zizú rı pi kárakará kūrú rı pi agāsı āndıāndı, kōpi ri ĩ úmú Búkú Múngú vé rĩ lā, āzini kōpi ri Múngú ri İnjı Ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé.

7

Sētēfánō átá ívé tã 'bá tã lì'bá rĩ pi ëndrēti gé

¹ Átálágú āmbúgú rĩ ní Sētēfánō ri zizú kīnī, “Tã ĩ ní mi tōzú 'dĩ'bée, ĩri nyo tã áda?”

² Sētēfánō ní újázú kōpi ní kīnī, “Má édrípīj, āzini má étépīj, ĩmi yìkí drī ma ká. 'Bávé Múngú đingárá be pōwŭpōwŭ rĩ i'da 'i ándúru 'bá é'bīpī Ābūrámā ní rá, ĩsú ĩri ri adri Mēsōpōtāmīyā gá 'dālé, gō 'deé muŭ Hāránā gá 'dālé ndō.

³ Múngú 'yo ĩri ní kīnī, “Í ku āngŭ ĩmivé rĩ, 'í ku māríté mívé rĩ pi, 'í mu adrii āngŭ má ní úmvúlésī lēé lūú mí ní rĩ gé.’

⁴ “Kúru Ābūrámā ní āngŭ 'bá Kālédéyā vé rĩ pi ní adrizú rĩ kuzú, ĩri ní muzú adrizú Hāránā gá. Ētēpī kā drāá gí, Múngú ní ĩri ĩjizú adrizú āngŭ ĩmi ní adrizú nōri agá.

⁵ Múngú sē āngŭ rĩ vé wōŭkō kíníkinīná ni Ābūrámā ní kuyé. Lókí 'dāri gé, Ābūrámā ā adri dō mvá ākó drāáāsīyā, Múngú sō ũyō kīnī, āngŭ 'dĩri ímú adri Ābūrámā vé ni, āzini ĩrivé úyú rĩ pi vé ni.

⁶ Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, ‘Úyú mívé rĩ pi úmvúlésī mu adri jākā rú āngŭ āzi gé, kōpi adri túgērī rú, ĩ kōpi ọcŭ ca ílí mŭdŭrŭlŭ su.’

⁷ Múngú ní kpá gōzú 'yozú kīnī, “Bo ma ímú 'bá āngŭ rĩ agá kōpi 'bā'bée ēzī nga'bá túgērī rú rĩ pi ĩrīnā rá. Vŭdrī ni gé, kōpi úmvúlésī ĩfŭ āngŭ 'dāri agásī, kōpi ímú ma ĩnjī vŭrā nōri gé.’

8 Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, 'Anji āgō 'bẹtị ālu ālu āsámvú gé rī pi, ā úlíkí kòpì ā ágélé ě tị rá, ā lū rí 'yozú kīnī ùndī má ní ruý mí be rī, 'í 'dụ tã ni ngaá rá.' Kā Īsákā ri tị, vùdrị ni kã adrii caá ụ'dụ ārō, Ābūrámā ní ágélé ni ě tị lizú.* Vùdrị ni gé, Īsákā ní Yōkóbū ri tizú, Yōkóbū tị anji mụdrị drị ni ịrị, ịrivé anji rī pi izúkí caá súrú mụdrị drị ni ịrị, súrú kòpivé rī pi zìkí Īsērélẹ.

9 "Yōsépā ā tã 'de ívé édrípị anji Yōkóbū† vé rī pi ě ẹsị agá ùnjí, kòpì sèkí ịri jeé jị Ējẹpétō gá tųgẹrị rú, 'bo Múngú ùtẹ ịri rá.

10 Múngú pa Yōsépā ri tã ùkpó ùkpó ịri ịsụ 'bá rī pi agásí rá. Sẹ ịri ní úmí, ǎnị sẹ 'bāgú rī 'dụ ịrivé tã 'bāá múké, 'bāgú rī 'bā Yōsépā ri adrii ùgalaku ǎmbúgú ǎngū Ējẹpétō vé rī agá, ǎzini 'bā ịri ǎmbúgú rii ívé ngá kání agá rī pi ā tã mbaá.

11 "Kúru ẹbịrị ní 'dezú ǎngū Ējẹpétō vé rī agá, ǎzini Kǎnánā vé rī agá ùnjí ùnjí, sẹ 'bá rī pi nyakí ịzǎngā ambamba, 'bá ẹ'bípị ndākí ngá nyanya tí.

12 Yōkóbū kã yị kīnī ǎnyǎngā Ējẹpétō gá 'dǎlé anigé, ịri ní 'bá ẹ'bípị pězú mụzú ǎnyǎngā jezú 'dǎlé, 'dīri vú ālu ịri ní kòpì pězú rī.

* 7:8 7:8 Ágélé ni ě tị lizú: Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anji āgō Ābūrámā vé rī pi adrikí dō caá ụ'dụ ārō gí, lẹ ā úlíkí kòpì ā ágélé ě tị rá, lúzú kīnī, kòpì anji Múngú vé ni. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14.

† 7:9 7:9 Yōsépā: Yōsépā ri Yōkóbū vé mvá ịri ní lẹlé rī, édrípị sèkí ịri jeé tųgẹrị rú ǎngū Ējẹpétō vé rī gé. Múngú sẹ ịri ícá ǎmbúgú, ko ívé 'bá rī pi ě ịzǎ mụy adrii ǎngū Ējẹpétō vé rī agá nī. Sǎ 'dāri gé, ẹbịrị 'de caá ílì ẹzịrị. 'Í lā Í'dóngará 30-50.

13 Kôpi kâ gōó muṣú ãnyãngã rĩ ãzi jeé Ējēpētō gá 'dālé vú ịrị ni gé, Yōsépã ní 'i i'dazú kôpi ní, 'bãgú rĩ ní kúru nĩzú ámázú 'yozú kìnĩ, 'bá rĩ Yōsépã édrípịi pi.

14 Tã 'dĩri ã vùdrị gé, Yōsépã ní tị pēzú 'í étēpị Yōkóbũ ní, ãzini ívé máríté rĩ pi ní, kôpi ẽ ímúkí Ējēpētō gá nōó, kôpivé kālãfe ca céré pũkú ézịrị drị ni tộwụ.

15 Kúru Yōkóbũ ní 'dezú muṣú Ējēpētō gá 'dãá, drã 'dālé, 'bávé é'bípịi ùdrākí kpá 'dālé.

16 Jìkí kôpivé ãvũ muṣú sị Sēkémē gá, 'bú Ābūrámã ní jeé Āmórã ẹnjipịi drigé rĩ agá.

17 “Sã Múngú ní lēzú ùyō 'í ní sōó Ābūrámã ní rĩ vé tã 'duzú ngazú rĩ kã 'bãá ícá ìnyìná gí, 'bá 'bávé ãngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ pi vé kālãfe gō ízú kárákará.

18 Kúru 'bãgú ãzi Yōsépã vé tã nịpi kuyé ni ní gōzú adrizú 'bãgú rú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi drigé.

19 'Bãgú 'dĩri ri 'bá é'bípịi ẽ mị ù'bãá, ãzini ri kôpi 'oó ùnjí, sē kôpi ní tãimbị kìnĩ, kôpi ã ú'békí ívé anjị ì ní tị ùdéná rú rĩ pi ásé agá, kôpi ã ùdrākí rí 'dĩsị rá.

20 “Tìkí Mósē ri lókí 'dãri gé, ìri ùnyĩ be ambamba. Ētēpị pi éndrēpị be mbakí ìri ã tã caá mbãá na ìvé jó agá 'dãá.

21 Kôpi kâ Mósē ri jị 'bãá ásé agá 'dãá, 'bãgú rĩ vé mvá ùkúná rĩ ní ìri 'duzú muṣú úcézú mvá ívé ni rú.

22 Ìmbákí Mósē ri Ējēpētō gá 'dālé, nị tã múké múké, ìri átángá átá ùkpō be, ãzini ìri tã 'o ùkpō be.

23 “Mósē vé ílí kã caá pũkú sụ, ĩri ní ngazú mužú 'í é'dípáa Īsērélē rĩ pi ndrezú.

24 Mósē ca mužú ĩsú Ĕjēpétōgú āzi ri ĩvé 'bá āzi 'o ũnjí, ĩri ní ágó rĩ ípázú, ĩri ní Ĕjēpétōgú rĩ 'dizú drāzú 'dĩísĩ rá.

25 Mósē ũsũ déna ívé 'bá rĩ pi ícọ nĩ áamá 'yozú kĩnĩ Múngú ĩpē 'i ímụ kọpi paá nĩ 'dĩni rá, 'bo kọpi nĩkí áamá kuyé.

26 “Kã mužú adrií drũ 'dĩni, Mósē ca mužú ĩsú Īsērélē ĩrĩ ni pi ri ĩ fụ. Ụ'bĩ kōdō kọpi ē ésí 'yoó kĩnĩ, 'Ágō 'dĩ'bée, ĩmi édrĩpi, ngá ĩmi ní ĩmi 'ozú ũnjí 'dĩni rĩ ā'di'?

27 “'Bo ágó ũmbā í'dópi rĩ ní Mósē ri zezú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ā'di 'bā mi 'bá āmbúgú rú rií tã lị 'bá drĩgé nĩ?

28 'Í lē ma 'dị sụ mí ní ájée Ĕjēpétōgú rĩ 'dị drāá rĩ tịni'?

29 Mósē kã tã 'dĩri yị, koro nga ápá mužú adrií āngũ Mĩdĩyánā vé rĩ gé jākāgú rú. 'Dālē tị anjị āgō ĩrĩ.

30 “Mósē kã adrií Mĩdĩyánā gá 'dālē caá ílí pũkú sụ, mālāyíkā ní 'i i'dazú Mósē ní ācí dđipi pẹti amuúpi kũmvũ ni agá, āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, pẹti ācí ní dđizú 'dĩri ĩnyinā írá Sĩnáyĩ vé rĩ ā gārā gá.

31 Mósē kã ndree ācí dđipi rĩ zā pẹti rĩ veé kuyé, sē ĩri ní āyāngará. Mósē útrú 'i ĩnyinā mužú ācí riipi dđipi rĩ ndree. ĩri ní Úpí vé ụ'dúkọ yizú kĩnĩ,

32 ‘Ma Múngú mí é‘bípıı vé rı, Múngú Ābūrámā vé rı, Īsákā vé rı, āzini Yōkóbū vé rı.’ Mósē ā rú‘bá yā kpírıkpírı, ūrı fı İri ambamba, gō mı ‘bāā ācı rı ndrezú kuyé.

33 “Úpı Múngú ní ‘yozú İri ní kını, ‘‘Í nje mívé ngá pá gá‡ mı pá gá sı rá, ā‘diātāsıyā vūrā mı ní pá tuzú ‘dıri, İri vūrā uletere ni.

34 Á ndre İzāngā ‘bá mávé rı pi ní nyaá Ējēpétō gá ‘dālé rı gı. Á yı kōpıvé ngongará gı, má ímú kōpi pangará gá. Á lē nónı mı pēē gōó vúlé Ējēpétō gá ‘dāá.’

35 “Mósē ‘dıri ándúru ‘bá İrivé rı pi ní İri gāā sı, kōpi ní ‘yoó, ‘Á‘di ‘bā mı āmbúgu rú rıı tā lıı ‘bá drıgē nı rı ‘ı?’ Múngú pē İri mıı adrıı kōpi drıgē āmbúgu rú, āzini ívé ‘bá rı pi paá, Múngú pē mālāyıkā mıı átá Mósē be peıı amuıpi kımıvı rı agá ‘daá.

36 Mósē ‘o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā Ējēpétō agá ‘dāá. Ílı pūkú sı ‘dıri agá, Mósē İıı ‘bá rı pi İfıú āngū ā‘wı cınyáfā rú rı agası, ko kōpi ē drı zozú mıızú Yıı Tafu İka rı agası.

37 “Mósē ‘yo ‘bá Īsērelē vé rı pi ní kını, ‘Múngú ri úmvúlésı ímú İmi ní nēbı İpē İmıvé ‘bá rı pi āsámvú gé sı má tııı.’

38 Mósē ri adrıı ‘bá é‘bípıı āsámvú gé āngū ā‘wı cınyáfā rú rı agá ‘dāá, mālāyıkā rı átá İri ní İrā Sınáyı drıgē ‘dāá. Ūlúkı İri ní ú‘dúkó İdri vé rı ‘dālé, ā ūlı rı ‘bá ní.

7:32 7:32 Wüngará 3:6 ‡ 7:33 7:33 ‘Í nje mívé ngá pá gá: Tā ‘dıri vé İfıı lü İnjıngará. 7:34 7:34 Wüngará 3:5-10 7:35 7:35 Wüngará 2:14 7:37 7:37 Dētōrōnómē 18:15

39 “Bo 'bá ẹ'bípíì gākí Mósē ẽ tị yịgá sī. Kòpì gākí ìrì sī, kòpì lẹkí kòdò ì újá gōó Ẹjẹpétò gá 'dǎá vúlé.

40 Kòpì ní 'yozú Àrónǎ ní kínì, 'Mí údé 'bá ní ngá múnghú rú, ǎ ko rí 'bá drị mụzú, Mósē íkó 'bá drị ìfūzú Ẹjẹpétò agásì nǎ, 'bo 'bá nǎkí kuyé dō ǎ'dì 'o ìrì nǎ.'

41 Kòpì ní ngá údézú múnghú rú sù tị mváná tịnì, kòpì íjìkí ngá ì ní ríí zǎá rọbọᅅọ rú rǎ sée ìrì ní, kòpì ní ùmụ 'bázú ǎmbúghú ngá ì ní údé múnghú rú 'dǎrì ìnjǎzú.

42 Múnghú gǎ kòpì sī, adi kòpì ríí línýǎ 'bù gé rǎ pi ìnjǎí, mbǎá rǎ ìnjǎí, ǎzini ùtù rǎ ìnjǎí ìvé múnghú rú. Tǎ 'dǎrì nga 'ì fūú tị ni gé gí sù nẹbì rǎ pi ní sǎí búkú agá rǎ tịnì kínì,

“ Ìmi úyú Ìsẹrélẹ vé 'dǎ'bée,
 ílì pùkú sù ìmi ní adrízú ǎngū ǎ'wí cínýǎfǎ
 rú rǎ agá 'dǎlé rǎ gé,
 ìmi zǎkí nyo má ní rọbọᅅọ rá?

43 Ìmi rì ngá ìmi ní údé múnghú rú ì ní zìjì Mólékí
 rì 'dù mụzú ìndí, ǎzini gǎkú rǎ 'dù mụzú
 ìndí,
 ǎzini ìmi rì ngá ìmi ní údé múnghú rú sù línýǎ
 tịnì ì ní zìjì Rẹfánǎ rǎ 'dù mụzú ìndí,
 ǎzini ìmi rì ngá ìmi ní údé Múnghú rú rǎ pi
 ìnjǎí.

Kúru ma ĩmi pẽ mu adri rámbá rú Bābēlónā[§] vé wõókõ 'dāásila rĩ gé.'

44 "'Bá ẹ'bípìjì ríkí gākū ĩ ní tǎĩmbì Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ*' 'dujù mužú āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dāá. Kòpì sịkí gākū rĩ sù Múngú ní tǎ ni ẹzìjì Mósē ní rĩ tìjì.

45 Lókí Yósūwā† ní ẹ'dì 'dìzú 'bá adri' 'bá āngū Kānānā vé rĩ agá rĩ pi be rĩ gé, Múngú dro 'bá 'dì'bée āngū Kānānā vé rĩ agásì rá. 'Bá Īsērélē vé rĩ pi 'dúkí gākū Múngú vé rĩ jìjì mužú ĩndì, sē kòpì ndēkí 'bá āngū 'dāri agá rĩ pi ānì rá, kòpì ẹrìkí āngū 'dāri 'dujù ĩ ní. Gākū Múngú vé rĩ ri adrii āngū Īsērélē vé rĩ agá 'dāá, cĩmgbá cazú lókí 'bāgú Dāwùdì vé rĩ gé.

46 Múngú ri āyĩkō sī Dāwùdì sī, ĩri ní Múngú ri zìzú kīnì, 'í lē Jó sịjì Múngú Yòkóbù vé rĩ ní.

47 'Bo Sòlòmónā sị Jó Múngú vé rĩ nì.

48 "Múngú āmbúgú 'bá drìgè céré rĩ adri jó 'bá

§ 7:43 7:43 Bābēlónā: Lókí Núwā vé rĩ ā vùdrìjì gé, 'bá rĩ pi sịkí lágáráka Bābēlā gá, vùdrìjì ní gé, 'bá rĩ pi gòkí vūrā rĩ zìjì Bābēlónā. Ílì kárákará ā vùdrìjì gé, 'bāgú Nēbākānézā jì 'bá Īsērélē vé rĩ pi ā urukọ mužú āngū Bābēlónā vé rĩ gé, iza Yẹrúsālēmā ri ilí mūdūrùlù tọwù pùkú ẹzìrìjì (570) gé, ịsù ākùdē tìkí drì Yẹsù ri kuyé. 'Í lā Ídóngárá 11; 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. **7:43** 7:43 Āmósā 5:25 * **7:44** 7:44 Gākū ĩ ní tǎĩmbì Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ: Múngú ẹzìjì Mósē ní kīnì, Mósē ā sị Gākū āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dāá, ā 'bákí rí tǎĩmbì Múngú vé rĩ 'a ni gé 'dāá, 'bá rĩ pi ā ríkí u'dujù mužú vūrā rĩ pi gé sī. Sòlòmónā sị Jó Múngú vé rĩ Yẹrúsālēmā gá 'dāá, ícókí u'dujù ku. Atala rĩ pi ri rọbọjọ zā Múngú ní vūrā ĩrì 'dì'bée agásì. 'Í lā Ēbéré 8:5. † **7:45** 7:45 Yósūwā: Mósē ká drāá gí, Múngú ĩpē Yósūwā ri 'bá rĩ pi ẹ drì koó mužú āngū Kānānā vé rĩ gé. 'Í lā Wùjgará 17-24; Yósūwā 1-24.

áda ní sîjî rî agá ku, sũ nẹ̀bî rî ní 'yoó rî tîjî.
Múngú kîñî,

49 “ ‘Bũ ri vũrã má ní úrízú ni,
vũ ri vũrã má ní pá 'bãzú ni.

Úpí ní zizú kîñî,
Jó ìmi ní lěé sîjî má ní rî ọ̀sũkã ni ã adri rí
ngóni?

Vũrã má ní adrizú rî ngũgá?

50 Má údé nyo ngá rî pi ãrěvú céré ma 'i
kuyé?’

51 “Ìmi 'bá drî be ùkpó ùkpó 'dî'bée, ìmi gākí
ésì újágá Múngú ri ẹ̀'yîgá sî, ìmi ọ̀zũkí ìmî bì cí,
ìmi yìkí rí ìrivé tã ku! Ìmi adrikí sũ ìmi ẹ̀'bípîjî
tîjî, ìmi gākí Índrî Uleterè rî vé tã sî!

52 Nẹ̀bî ãzi ìmi ẹ̀'bípîjî ní ọ̀cũjî kuyé ni nyo
anigé? Ìmi ẹ̀'bípîjî ú'díkí nẹ̀bî 'Bá tã be pîrî rî‡
vé ìmúngará ã tã ùlũ'bá rî pi ùdráá rá. Nóni ìmi
'bekí ìri ã ùli, ìmi 'díkí ìri gí.

53 Mālāyíkã rî pi§ ìmúkí ìmi ní tãimbî Múngú
vé rî sée, 'bo ìmi 'dúkí tã ni ngaá kuyé.”

Úvìkí Sètēfánō ri drãá írã sî

54 'Bá tã lî'bá rî pi kã átángá Sètēfánō ní átá
'dîri yîjî, kôpi ã 'a ve ùnjí ùnjí.

55 'Bo Sètēfánō ẹ̀pîpi Índrî Uleterè rî sî am-
bamba rî ndre ãngũ mụzú 'bũ gé 'dãá, ìri ní

7:50 7:50 Ìsáyã 66:2 † 7:52 7:52 'Bá tã be pîrî rî: 'Bá tã be pîrî
rî Yésù 'i. § 7:53 7:53 Mālāyíkã rî pi: Mālāyíkã rî pi ìndrî, kôpi
ri adri Múngú be 'bũ gé 'dãlé, kôpi rû'bá ãkó. Múngú ri sã ãzi sî
kôpi ìpě ìmú vù drîgè nōó ú'dúkó múké ívé rî ùlũ 'bá rî pi ní.

Múngú vé dīngará pōwūpōwū rī ndrezú, āzini ndre Yésū tu pá kuú Múngú vé drị ẹndẹpi gé.

⁵⁶ Sētēfánō ní 'yozú kīnī, “Īmi ndrekí drị ká, á ndre 'bū zī 'i kú mgbọ, 'Bá Mvá* tu pá kuú Múngú vé drị ẹndẹpi gé.”

⁵⁷ 'Bá tā lị 'bá 'dī'béé† ká tā 'dīri yị 'dīni, kọpi ọzụkí ĩ b́ cí, kọpi í 'dókí útré ú 'dụkọ be ụrụ 'dāá, kọpi ní njuzú Sētēfánō ri ruzú,

⁵⁸ kọpi sekí ĩri kūrú rī agásī āmvé, kọpi í 'dókí ĩri úv́ írā sī, 'bá ĩri tō 'bá rī pi unjekí ĩvé bōngó 'bāá kẹrímva rú be ĩ ní zị Sáülā‡ gārā gá.

⁵⁹ 'Bá rī pi ká í 'dó rií Sētēfánō ri úv́ írā sī, Sētēfánō ní Múngú ri zizú kīnī, “Úpí Yésū, 'í 'dụ mávé índrị.”

⁶⁰ Kúru ĩri ní kūmūcí ũtịzú vūgá, ĩri ní trezú ú 'dụkọ be ụrụ 'dāá kīnī, “Úpí, lē mí lị tā 'bá 'dī'béé drịgé ũnjikānyā kọpi ní 'oó rī sī ku.” Sētēfánō ká tā 'dīri 'yoó 'dīni, koro ĩrivé ídri ní fūzú.

8

¹ Sáülā ā'yī Sētēfánō ri sēé úv́ drāá nī.

Ọcụkí 'bá kānisā vé rī pi, írekí kọpi kpélékpélé

Lókí 'dāri gé, ọcụkí 'bá kānisā vé Yẹrūsālémā gá 'dālé rī pi ũnjí ũnjí, sē kọpi írekí ĩ muú adrií

* **7:56** 7:56 'Bá Mvá: Yésū zị 'i 'Bá Mvá lüzú kīnī, 'i Kúrísítō 'i, 'i mālūngā rī rụ muzú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14. † **7:57** 7:57 'Bá tā lị 'bá 'dī'béé: 'Bá tā lị 'bá 'dī'béé ọzụkí ĩ b́ cí, kọpi ụsụkí kīnī Sētēfánō 'da Múngú ri. ‡ **7:58** 7:58 Sáülā: Sáülā gō ícá 'bá Yésū ā pámvú ũbīpi ni, gōkí rú ni zị Páulū 'i. 'Í lā Ezị 13:9.

ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ, ãzini ãngũ Sãmãriyã vé rĩ agásĩ. 'Yéñá Yésũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi áwíkí adrií Yêrúsâlémã gá 'dãá nĩ.

² 'Bá Múngú ri ãnjĩ 'bá ãnjĩnjĩ rĩ pi sĩkí Sêtêfánõ vé ãvũ nĩ. Kõpi ngokí ãri ãzãngã be ambamba.

³ 'Bo Sáũlã ní í'dózú 'bá kãnisã vé rĩ pi õcũzú ãnjĩ ãnjĩ. Ri êcĩ muzú jó rĩ pi tĩ gé sĩ 'bá kãnisã vé rĩ pi uruĩ muzú. Uru ãgõ rĩ pi ãkú rĩ pi be jĩĩ muĩ ú'bé jó ãngũ ã'yĩzú rĩ agá.

Pĩlípũ ãlũ ú'dúkõ múké rĩ Sãmãriyã gá

⁴ Úpĩ vé 'bá ã ní íré kpélékpélé 'dĩ'bée rikí ú'dúkõ múké Múngú vé rĩ ãlũú muzú ãngũ kõi ní muzú rĩ pi agásĩ céré.

⁵ Pĩlípũ* ní 'dezú muzú kũrũ Sãmãriyã vé rĩ gé 'dãá, ãri ní tã Kúrisítõ vé rĩ ãlũzú 'bá rĩ pi ní.

⁶ 'Bá bĩtrĩká rĩ pi kã tã Pĩlípũ ní átã rĩ yĩĩ, ãzini tã ãri ní 'oó ãyãzú ãyãyã 'dĩ'bée ndreeé, kõi 'bãkĩ úvã rizú tã rĩ yizú.

⁷ 'Bá kárãkarã ãndrĩ ãnjĩ be rĩ pi, ãndrĩ ãnjĩ rĩ pi ãfũkĩ kõi drĩgã sĩ útréngárã be, 'bã kárãkarã pá be 'bêlé'béle rĩ pi õgõrõvũ rú rĩ pi be, ídrĩkĩ kõi rá.

⁸ Tã 'i ngãapi 'dĩri, sã ãyĩkõ fũ 'bã rĩ pi kũrũ agá 'dãá ambamba.

Sĩmõnã adriípi újõgũ rú rĩ

⁹ Ágõ ãzi rú ní Sĩmõnã 'i, ri adrií kũrũ Sãmãriyã vé rĩ agá, nga êzĩ ãjõgũ vé ni caá lókĩ

* 8:5 8:5 Pĩlípũ: Pĩlípũ 'dĩri adri Yésũ vé 'bã áyúáyũ ni kuyé. ãri 'bã êzĩrĩ ã ní ãpéé ngã awãá õwúzĩ rĩ pi ní rĩ vé ãzi. 'Í lã Êzĩ 6:1-6.

be ãco, sê 'bá adri' 'bá kũrú Sãmãrîyã vé rĩ agá rĩ pi ní ãyãngará. Ri 'i íngú kĩnĩ 'i ùkpõ be.

10 'Bá kũrú Sãmãrîyã vé rĩ agá rĩ pi ãrêvú céré, í'dózú 'bá ngá ãkó rĩ pi vúgá cazú 'bá ngá be rĩ pi vúgá, kôpi rikí 'yoó kínĩ, "Ágó 'dĩri ùkpõ be ãmbúgú, ùkpõ 'dĩri Múngú vé ni."

11 Sîmônã nga êzî ùjõgũ vé rĩ caá lókí be ãco, sê 'bá rĩ pi ní ãyãngará, sê 'bá rĩ pi céré ri mu vú ni gé 'dãá.

12 'Bo Pílípũ kã 'bá mu' 'bá Sîmônã vúgá rĩ pi ní ú' dũkó múké málũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlũú, ãzini Yêsũ Kúrísítõ vé rĩ ã tã ùlũú, kôpi ê'yĩkí rá. Sê ãgõ rĩ pi ùkú rĩ pi be, sêkí kôpi ní bãtízĩmũ rá.

13 Sîmônã ê'yĩ kpá rá, sêkí ìri ní bãtízĩmũ rá. Vũrã Pílípũ ní rizú êcízú rĩ agásĩ céré, Sîmônã ri êcì vú ni gé sî ìndĩ, tã Pílípũ ní 'oó 'dĩ'bée sê ìri ní ãyãngará.

14 Yêsũ vé 'bá áyúãyũ Yêrũsãlémã gá 'dãlé rĩ pi kã yĩ kínĩ, 'bá Sãmãrîyã gá rĩ pi ê'yĩkí ú' dũkó Múngú vé rĩ gí, kôpi pèkí Pétêró pi Yũwãnĩ be muş Sãmãrîyã gá 'dãlé.

15 Yêsũ vé 'bá áyúãyũ ìrĩ 'dĩ'bée kã caá, kôpi ní Múngú ri zizú 'bá drĩ Yêsũ ri ê'yĩ' 'bá ú'dí rú rĩ pi ní, Índrí Uleterè rĩ ã ású rí kôpi bêsĩnĩ,

16 ã'diãtãsiyã Índrí Uleterè rĩ ícã drĩ ímú kôpi ású kuyé, sêkí kôpi ní bãtízĩmũ rĩ 'yénã Úpí Yêsũ ã rú sî.

17 Pétêró pi Yũwãnĩ be tĩkí drĩ muşú 'bá Yêsũ ri ê'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgè sî ãlu ãlu céré, Índrí Uleterè rĩ ní 'bá 'dĩ'bée ásúzú.

18 Sịmónā kã ndreeé 'bá áyúäyũ Pétēró pi Yūwánī be, tịkí drị 'bá rī pi drịgέ, Índrī Uletere rī ású kọpi gí, Sịmónā í'dụ mǔfēngā, lē ũkpō Múngú vé 'dīri jeé ānī.

19 Īri ní 'yozú kīnī, “Īmi sēkí má ní ũkpō 'dīri ĩndī, á tị dō drị 'bá rī pi drịgέ, Índrī Uletere rī ā ású rí kpá kọpi bēnī.”

20 'Bo Pétēró ní újázú ĩri ní kīnī, “Í drā mívé mǔfēngā rī be 'dīisī rá, ā'diātāsīyā 'í lē ũkpō Múngú vé rī jeé mǔfēngā sī.

21 Mí ícọ ẹzị Múngú vé nōri ālēé ngaá 'bá be trụ ku, ā'diātāsīyā mí adri 'bá pịrị ku Múngú ẹnđrẹtị gé.

22 Lē mī újá ẹsị ũnjīkānyā agásī rá, 'í zị Úpí ri, ĩri ícọ mī trũ yīkī ũnjí mī ní ũsũú 'dīri agásī rá.

23 Á nī rá, mī ẹsị ũká ũká, mī tǔgērī ũnjīkānyā vé ni.”

24 Sịmónā ní 'yozú kīnī, “Īmi zịkí má ní Úpí ri, tā ĩmi ní átá 'dīri ā rụ rí ma ũnjí ku!”

25 Pétēró pi Yūwánī be kã ú'dúkọ Úpí vé rī ũlũú, kọpi ní ĩ újázú gōzú Yērusālémā gá 'dālé ũzi, kọpi kã rií mụú lẹtị gé 'dīgέ, kọpi ũlũkí ú'dúkọ múké rī mụzú gúrụ kárakará Sāmāriyā vé rī pi agásī.

Pīlípū pi vé tā Ētīyópīyāgú rī be rī

26 Úpí vé mālāyíkā ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, “Í nga, 'i 'dụ lẹtị mụúpi ándrélé rú, íngápi Yērusālémā gá, ẹlīpi āngū ā'wí cínyáfā rú rī agásī, mụúpi Gázā gá rī.”

27 Pîlîpû ní koro ngazú mužú. Īri ní ũgalaku ãmbúgú Ētīyópīyā vé ni ísúzá. Ágó rī 'báṅá† rú, ĩrivé ězī rīí ngaá rī, ĩri ri ũkú drīkoma rú Ētīyópīyāzī ĩ ní zīí Kāndásī rī vé ngá rī pi ũtē nī. Ágó 'dīri íbí íngá Múngú ri zīngará gá Yērusāléma gá 'dāá,

28 ĩri ri mvií mužú 'bētī, úrí ívé ārābīyā ĩ ní rīi seése rī agá, ri búkū nēbī Īsáyā ní sīí rī lāá.

29 Índrī Uleterē rī ní 'yozú Pîlîpû ní kīnī, “Í mụ adrii ĩnyīṅá ārābīyā 'dāri ā gārā gá.”

30 Pîlîpû ní njuzú cazú ārābīyā rī ā gārā gá 'dāá, yī ũgalaku rī ri búkū nēbī Īsáyā ní sīí rī lā. Pîlîpû ní ágó rī zīzú kīnī, “Í nī tā mí ní rīi lāá 'dīri vé ífífí rá?”

31 Ágó rī ní újázú Pîlîpû ní kīnī, “Bá āzi ũlū dō má ní ífífí ni kuyé, ma ícó nī íngóni?” Ágó rī ní kúru Pîlîpû ri ā'yīzú tuzú 'í vúgá ārābīyā agá 'dāá.

32 Tā ũgalaku rī ní rīi lāá Búkū Múngú vé rī agá rī ĩri 'dīni,

“Jíkí ĩri mụú sū kābīlō ĩ ní lēé liḷi rī tīni,

újí kú kīri sū kābīlō mvá ĩ ní rīi 'bí ni rēé rī tīni,

zī 'í tī átángá átázú kuyé.

33 Idekí ĩri, 'bá āzi ĩrivé tā liḷi pīri ni 'dāáyo.

Īri ícó anji tī ngóni,

'díkí dō ĩri drāá vū drīgé nōgó gí?”

† 8:27 8:27 'Báṅá: 'Báṅá vé ífífí, 'bá ĩ ní ĩrivé rú 'bá ágó vé rī ā fī unjeé gí ni. Kōpi ri ězī nga 'bāgú rī vé 'bētī āsámví gé, ũkú 'bāgú rī vé rī pi āsámví gé. 8:33 8:33 Īsáyā 53:7-8

34 Ûgalaku rĩ ní Pĩlípũ ri zizú kĩnĩ, “Í lũ má ní, tã nẹbĩ ní átá 'dĩri, átá tã 'í rụ'bá gá ni yã, dõku átá tã 'bá ăzi rụ'bá gá ni?”

35 Pĩlípũ í'dó vũrã ágó rĩ ní lãá Búkũ Múngú vé rĩ agá 'dãá rĩ vé tã ùlũú ágó rĩ ní, ùlũ ãri ní ú'dúkó múké Yẹsũ vé rĩ.

36 Kõpi kã rií mụú lẹtị gé 'dĩgé, kõpi cakí mụú yĩi ãsú, ùgalaku rĩ ní 'yozú Pĩlípũ ní kĩnĩ, “Í ndre drĩ ká! Yĩi nõ! 'Í sě má ní bătízĩmũ ku ă'diătãsĩ?”

37 Pĩlípũ ní 'yozú ãri ní kĩnĩ, “Mí ẹ'yĩ dõ ẹsĩ be céré, ma ícó mí ní bătízĩmũ sě rá.”

Ûgalaku rĩ ní újázú ãri ní kĩnĩ, “Má ẹ'yĩ rá 'yozú kĩnĩ, Yẹsũ Kúrísítõ ri Mvã Múngú vé ni.”‡

38 Ûgalaku rĩ ní 'yozú ívé 'bã ărãbĩyã ã ní rií seése rĩ jĩpi rĩ ní, ă uga ărãbĩyã rĩ ă tu pá. Kõpi ní ãsízú Pĩlípũ be ãrĩtró, kõpi ní fizú mụzú yĩi agá 'dãá, Pĩlípũ ní kúru ãri ní bătízĩmũ sězú.

39 Kõpi kã ãfũú yĩi rĩ agãsĩ ămvé nõó, koro Índrĩ Úpí vé rĩ ní Pĩlípũ ri jizú 'dĩisĩ rá, ùgalaku rĩ gõ ãri ndreé dđĩ kuyé, ùgalaku rĩ ní kúru 'dezú mụzú ăyĩkõ be ămbúgú.

40 Vúdrĩ ni gé, Pĩlípũ nĩ ămã nõni 'í ca kũrú ã ní zĩi Ăzótõsĩ agá gí. Pĩlípũ ri ẹcĩ mụzú kũrú rĩ pi agãsĩ, ãri ní cazú kũrú Sizerĩyã vé rĩ gé, ri ú'dúkó múké Yẹsũ vé rĩ ùlũú mụzú 'bã rĩ pi ní kũrú 'dĩ'bée agãsĩ céré.

‡ 8:37 8:37 Ătángã vẹrẹsĩ 37 agã 'dĩri, búkũ Ezi vé ã ní sĩi Gĩrĩkĩ tị sĩ drĩdrĩ rĩ agã 'dãayo, 'bo gõkĩ sĩi búkũ Ezi vé vúlé rĩ agã rá.

9

*Sáulā újá ẹsị**(Ezị 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Sáulā í'dó rií 'bá Úpí Yẹsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ẹ mị ìmgběé lẹzú kọpi ú'dịzú. Ỉri ní 'dezú muzú átálágú ảmbúgú rĩ vúgá.

² Sáulā zị kọkọbị átálágú ảmbúgú rĩ vúgá kĩnĩ, ã sị kọkọbị sẹé 'bá Jó Múngú ri Zịzú Dảmảsẹkẹ gá 'dảlé rĩ pi ní, 'í ịsú dọ ảgọ dọku ùkú Yẹsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi 'dảlé, 'í ịjị rĩ kọpi ímú ù'yĩ Yẹrúsảlẹmả gá nọlé.

³ Sáulā kả caá ịnyịná Dảmảsẹkẹ gá 'dảá, ảcị ní dịzú 'bị gé 'dảásị, ìmgbẹrẹ ảngũ gảrả ni gé sị kụrụ.

⁴ Ỉri ní ngazú í'dézú vũgá. Ỉri ní ù'dụkọ yịzú, ù'dụkọ rĩ kĩnĩ, “Sáulā, Sáulā. Ngá mí ní rizú ma ọcũzú 'dini rĩ ã'di?”

⁵ Sáulā ní zịzú kĩnĩ, “Úpí, mi ã'di 'i?”

Ụ'dụkọ rĩ ní újázú kĩnĩ, “Ma Yẹsũ mí ní rií ọcũú rĩ 'i.

⁶ 'Í nga muụ kụrụ agá 'dảá, 'í ca dọ 'dảá gị, ỉ tả ỉ ní lẹé mị 'o rĩ ùlũ mí ní rá.”

⁷ ảgọ ri'bá mu'bá Sáulā be trụ rĩ pi tukí pá 'dảlé, kọpi zịkí ỉ tị tả 'yozú kuyé, ã'diảtảsịyả kọpi yịkí 'yẻná ù'dụkọ riipi átapi rĩ áyu, kọpi ndrekí 'bá átapi rĩ ã rụ'bá kuyé.

⁸ Sáulā ní ngazú ụrụ, kả lẹé 'í mị zịjị ảngũ ndrezú, mị ni ndre ảngũ ku. ảgọ mu'bá Ỉri be rĩ pi ní drị ni rụzú, Ỉri sezú muzú Dảmảsẹkẹ gá 'dảlé.

⁹ Sáũlã adri caá ú'dú na, mî ni ndre ângũ ku, nya ngá kuyé, dôku mvu ngá âzi kuyé.

¹⁰ Dãmāsékê gá 'dãá, ágó âzi Yēsũ ã pámvú ũbĩpi ni, rú ni Ānānīyã 'i. Úpí Yēsũ ní 'i i'dazú ĩri ní ĩndrĩlĩkĩ agá, ĩri ní Ānānīyã ri zizú kĩnĩ, “Ānānīyã!”

Ānānīyã ní ã'yĩzú kĩnĩ, “Úpí, ma nō.”

¹¹ Úpí Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Í nga muşú ágó rú be ĩ ní zĩ Yúdã rĩ vé ângá 'dãá, 'i 'du létĩ rú be ĩ ní zĩ Pĩrĩ rĩ muşú. Mí kãdõ caá 'dãlé, mi ágó âzi ĩşú rú ni Sáũlã 'i, ágó rĩ íbĩ ímú Tārāsísã gálésĩ, ĩri ri Múngú ri zĩ.

¹² Ágó rĩ ndre tã mívé rĩ ĩndrĩlĩkĩ agá, ndre ágó âzi rú be Ānānīyã ri ímú 'i vúgá nōó, tĩ drĩ 'í drĩgé, 'i mĩ ã zĩ rĩ 'i ângũ ndreé.”

¹³ Ānānīyã ní újázú kĩnĩ, “Úpí! 'Bá kárakarã ũlũkĩ má ní tã ágó 'dĩri ní 'oó rĩ pi rá. Ágó 'dĩri 'o mívé 'bá mi ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ũnjĩ Yẽrũsãlãmã gá 'dãlé.

¹⁴ Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi sėkĩ ĩri ní ũkpõ ímúzú 'bá céré mi ĩnjĩ'bá rĩ pi uruzú.”

¹⁵ 'Bo Úpí Yēsũ ní 'yozú Ānānīyã ní kĩnĩ, “Í muş! Ágó 'dãri, má ĩpẽ ĩri, ã muş rĩ mávé tã ũlũú 'bá adri'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní, 'bãgú rĩ pi ní, âzini 'bá ĩşerėlẽ vé rĩ pi ní.*

¹⁶ Ma ímú lũ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ĩri ímú ĩzãngã nya mâ tã sĩ ambamba.”

¹⁷ Ānānīyã ní kúru muşú jó Sáũlã ní adrízú rĩ ĩşúzú, ĩri ní fizú muşú jó agá 'dãlé. ĩri ní drĩ tĩzú

* **9:15** 9:15 'Bá ĩşerėlẽ vé rĩ pi: 'Bá ĩşerėlẽ vé rĩ pi Yãhũdĩ rĩ pi.

Sáũlã drĩgẽ, ĩri ní 'yozú kínĩ, “Sáũlã, Úpí Yésũ 'i i'daápi mí ẽndrẽti gé lẹti gé 'dãlé lókí mí ní rizú ímúzú rĩ gé rĩ, ĩpẽ ma ímú mí vúgá nŏlé, mí mì ã ndre rí ãngũ, ãzini Índrí Uleterẽ rĩ ã ású rí mi bẽnĩ.”

¹⁸ Koro ngá ãzi sũ ĩ'bí ã kókó'bŏ tĩni ni pi ní ĩfũzú u'dezú Sáũlã mì gé sĩ. ĩri ẽ mì ní kúru 'i zĩzú. ĩri ní ngazú uru, ãnãnyã ní ĩri ní bãtízĩmũ sězú.

¹⁹ Kã muşu adrii vudrĩ ni gé, ĩ ní ĩri ní ínıyá sězú nyazú, rı'ba ní gŏ adrii ũkpŏ be.

Sáũlã sě ti Dãmãséke gá

Sáũlã pi adriki Yésũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'ba rĩ pi be Dãmãséke gá 'dãlé ú'dú be kárakará.

²⁰ Koro Sáũlã í'dó rií ti sěe muşu Jó Múngu ri Zizú rĩ pi agási kĩnĩ, Yésũ ri Mvã Múngu vé ni.

²¹ 'Bá cérẽ ri'ba ti ĩri ní sěe rĩ yı'ba rĩ pi ãyãkĩ tã 'dĩri sĩ ãyãyã. Kŏpi kínĩ, “Ágó 'dĩri adri nyo ándúru riipi 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'ba rĩ pi օcũúpi Yẽrusãlẽmã gá 'dãlé rĩ 'i kuyé? 'Bá nĩkĩ ámá rá, ágó 'dĩri ímú nŏgó 'bá rĩ pi uruşu, 'i jı rı kŏpi muşu atala atala rĩ pi drĩgẽ rĩ pi ẽndrẽti gé Yẽrusãlẽmã gá 'dãlé bẽnĩ.”

²² Ti Sáũlã ní sěe rĩ ũkpŏ ni ambamba, sě Yãhũđi Dãmãséke gá 'dãlé rĩ pi ní ãyãngará, tã ĩri ní ímbá 'yoó kínĩ Yésũ ri Kúrısıtŏ 'i rĩ sĩ.

²³ Kã muşu adrii ú'dú kárakará ã vudrĩ gé, Yãhũđi rĩ pi rikı lẹti ndãã lězú ĩri 'dizú drãzú 'dĩsĩ rá.

²⁴ 'Bo ũlũkĩ Sáũlã ní tã ĩ ní rizú lẹti ndãzú ĩri 'dizú 'dĩri rá. Kŏpi rikı ĩri tẽe kũrú rĩ vé kęętilẽ

gá 'dǎá, ǔtúná pi ɪnɪnǎ be, ɪ 'dɪkí rí ɪri drǎá 'dǐisí rá.

²⁵ Kúru 'bá Sáulǎ ã pámvú ũbĩ'bán rĩ pi ã ɔrukɔ ní Sáulǎ ri suzú áráká ãmbúgú ni agá, kɔpi ní ɪri ísúzú kání rĩ drɪgɛ sĩ vũgá nõó.

Sáulǎ ri Yɛrusǎlémǎ gá

²⁶ Sáulǎ kǎ muɔ caá Yɛrusǎlémǎ gá 'dǎá, lɛ kɔdô fií 'bá Yɛsũ ã pámvú ũbĩ'bán rĩ pi ǎsámvú gé, 'bo kɔpi 'okí céré ɪri sĩ ɔrĩ sĩ. Kɔpi ɔsũkí kɪnĩ Sáulǎ ri ɪ mɪ ũ'bǎ ã 'yokí rí kɪnĩ, 'í újá ɛsɪ Yɛsũ ri ɛ'yɪzú gí.

²⁷ Kúru Bǎrúnábǎ ní Sáulǎ ri jizú muɔzú Yɛsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi vúgá 'dǎá, ɪri ní tǎ Sáulǎ ní Úpí ri ndrezú létɪ gé 'dǎá, ǎzini tǎ Úpí ní átá Sáulǎ ní rĩ ũlúzú kɔpi ní. Bǎrúnábǎ kɪnĩ, Sáulǎ kǎ adrii Dǎmǎséké gá 'dǎá, sɛ tɪ Yɛsũ ã rú sĩ ɔrĩ ǎkó.

²⁸ Sáulǎ ri ɛcɪ muɔzú Yɛsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi be trú Yɛrusǎlémǎ agásɪ, 'bá ǎzi gǎ ɪri kuyé, ri tɪ sɛé muɔzú ɔrĩ ǎkó Úpí Yɛsũ ã rú sĩ.

²⁹ Sáulǎ pi rikí ǎgátá gǎá Yǎhúdɪ ɔrukɔ átá'bán Gɪrɪkɪ tɪ sĩ rĩ pi be, 'bo kɔpi lɛkí létɪ ndǎá ɪri 'dizú.

³⁰ 'Bá Yɛsũ ri ɛ'yɪ'bán gí rĩ pi kǎ tǎ 'dɪri yɪi, kɔpi jɪkí ɪri muɔzú kũrú Sɪzérɪyǎ vé rĩ gé, pɛkí ɪri muɔzú Tǎrǎsísǎ gá kũrú ɪ ní ɪri tɪzú rĩ gé.

³¹ Kúru 'bá kǎnísǎ vé adri'bée ǎngũ Yũdáyǎ vé rĩ agá, ǎngũ Gǎlɪláyǎ vé rĩ agá, ǎzini ǎngũ Sǎmǎrɪyǎ vé rĩ agá rĩ pi gɔkí adrii tǎ be kɪri. Kɔpi mbakí ícǎ ũkpó ũkpó ɪvé ɛ'yɪngárǎ agá. 'Bá rĩ pi vé kǎlǎfe gɔ vaá muɔzú drɪgɛlé ũkpó ɪndri Uletere rĩ vé rĩ sĩ.

Pétêró idrí Āyīnéyā pi Dõrúkã be

32 Pétêró kã riî ẽcî muzú ângũ rĩ pi agásĩ, ĩri ní muzú 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ndrezú kũrũ Lídã vé rĩ gé 'dãá.

33 Īsú ágó āzi 'dãá rũ ni Āyīnéyā 'i. Ágó 'dĩri drã nyi pá ni pi kú 'bêlé' 'béle, la gbóló drĩgé caá ílí ãrõ.

34 Pétêró ní 'yozú Āyīnéyā ní kĩnĩ, “Yēsũ Kúrísítõ idrí mi gí. 'Í nga uru, 'í tra mívé pórõsĩ.” Koro Āyīnéyā ní ngazú uru sĩ.

35 'Bá kárakarã adri' 'bá Lídã gá rĩ pi Sãrónĩ gé rĩ pi be, kôpi kã ndree Āyīnéyā ri ẽcî tu rá, kôpi újákí ẽsĩ Úpí Yēsũ ri ẽ'yĩzú rá.

36 Ūkú āzi Yópã gá 'dãá rũ ni Tãbítã 'i, ĩri 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩpi gí ni. (Rũ Tãbítã 'dĩri Gĩrĩkĩ tĩ sĩ ĩ zĩ Dõrúkã. Rũ Dõrúkã 'dĩri vé ífífí nyámãta.) Īri rĩ tã múké 'o 'bá rĩ pi ẽ ĩzã kozú.

37 Lókí 'dãri gé, drã rũ ũkú rĩ, ĩri ní drãzú, ĩ ní ĩrivé ãvũ ũjĩzú jĩzú muzú 'bãzú jó ĩ ní sĩĩ ãco urugégé 'dãá ni agá.

38 Lídã ri ĩnyĩñãjá Yópã be, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi kã yĩĩ kĩnĩ Pétêró ri Lídã gá 'dãá' 'dã, kôpi pẽkĩ ãgõ ĩrĩ muşĩ ĩri mãá kĩnĩ, “Pétêró, mí ímũ mbêlê!”

39 Pétêró ní 'dezú muzú kôpi be trũ. Pétêró kã caá, kôpi jĩkĩ ĩri muzú jó ĩ ní sĩĩ ãco urugégé 'dãá rĩ agá, ũkú oşuşĩ kárakarã ímũkĩ ãã ngoó Pétêró ã gãrã gá. Kôpi rikĩ ãã rĩ ngoó, rũkĩ bõngó Dõrúkã ní ícĩ awãá ĩ ní rĩ pi ĩ drĩgé.

40 'Bo Pétêró ní 'yozú kôpi ã fũkĩ jó rĩ agásĩ céré ãmvé. Īri ní kũmũcí ũtĩzú vũgã Múngú ri zĩzú.

Pétēró ní 'i újázú ãngũ ndrezú ãvũ rĩ vúgálé rú, ìri ní 'yozú kīnī, “Tābítā, mí íngá uru.” Tābítā ní 'î mī zīzú. Kā Pétēró ri ndreé, ìri ní íngázú úrízú uru sī.

⁴¹ Pétēró ní 'î drị suzú ìri ruzú íngazú uru. Ìri ní ọwuzi rĩ pi zizú ímúzú 'bá Yēsũ ri ẹ'yī 'bá gí rĩ pi be, ìri ní 'dazú kọpi ní kīnī, Tābítā ri ídri rú.

⁴² Tā Tābítā vé 'i ngaápi 'dīri ayi mužú kūrú Yópā vé rĩ agásī cére. Tā 'dīri sē 'bá kárakará újákí ẹsị Úpí Yēsũ ri ẹ'yīzú rá.

⁴³ Pétēró adri Yópā gá 'dāá lókí be āco. Kọpi rikí adrii Sịmónā lā 'bú nyiipi rĩ be trụ.

10

Pétēró pi vé tã Kōrōnōlīyō be rĩ

¹ Ágó āzi rú ni Kōrōnōlīyō 'i, ágó rĩ ri adrii kūrú Sizeriā vé rĩ agá. Ìri ũgalaku āngaráwá* ì ní zị ngúlúmũ Ítālīyā rĩ pi vé ni.

² Ágó rĩ ívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be,† kọpi 'bākí ívé ẹsị cére Múngú drịgé, ìnjikí Múngú ri ambamba, ágó rĩ ri ngá sēé 'bá ngá ākó rĩ pi ní ẹsị be cére, ri Múngú ri zị ụ'dụ be cére.

³ Ụ'dụ ālu, ụtụ rĩ kã mužú caá sã na ũndrẹná vé rĩ gé, Kōrōnōlīyō ní ìndrịlịkí ndrezú. Ndre mālāyikā ri ímú Múngú vúgálésī, mālāyikā rĩ zị Kōrōnōlīyō ri rú sī kīnī, “Kōrōnōlīyō!”

* **10:1** 10:1 ũgalaku āngaráwá rĩ pi vé rĩ: Ìri āngaráwá mụdđrịlị ălu rĩ pi ẹ drị koopi ni. † **10:2** 10:2 Ágó rĩ ívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be: Kōrōnōlīyō pi 'bá ívé 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be, kọpi adriki Yāhūdị ku. 'Í lā Ezị 11:1-3.

4 Kōrōnōlǐyō 'bā mị rizú mālāyíkā rī ndrezú, ụrị fụ ịri ambamba. Ịri ní mālāyíkā rī zizú kīnī, “Āmbúgú mávé rī, 'í lē má ní tǎ ngóni ni lūú?”

Mālāyíkā rī ní újázú ịri ní kīnī, “Múngú ri ǎyīkō sī mí ní 'i zị rī sī, ǎzini fēfē mí ní sēé 'bá ngá ǎkó rī pi ní ẹsị be céré rī sī.

5 Lē mí pē ǎgō ụrụkọ ú'díkírīnǎ nōgó muzú Yópā gá 'dǎá, kọpi ǎ mụkí ágó rụ be ị ní zị Sịmónǎ Pétēro ri ịjị.

6 Ágó rī ímú ụmú rú, ịri ri adri Sịmónǎ riipi lǎ'bu nyiipi rī vé ǎngá. Sịmónǎ vé jó ịnyinǎnǎ yị tafu rī ǎ gǎrǎ gá.”

7 Mālāyíkā átapi ịri be rī kǎ 'deé mụú gí, koro Kōrōnōlǐyō ní ívé ǎtí'bá ịrị ni pi zizú ívé ǎngáráwá ǎzi ǎlu Múngú ri ịnjịpi ịnjịni be.

8 Ịri ní tǎ 'i nga'bá rī pi ụlūzú kọpi ní, ịri ní kúru kọpi pēzú muzú Yópā gá 'dǎá.

9 Kǎ mụú caá drị 'dini, ụtú mgbíngbi gé 'dǐgé, ǎtí'bá Kōrōnōlǐyō ní pēé muzú 'dǐ'bée kǎ caá ịnyinǎnǎ kụrụ Yópā vé rī gé 'dǎá, Pétēro nga tuú muzú Múngú ri zị jó ị ní sị drị be kpǎkpǎ rī agá ụrụ 'dǎá.

10 Ẹbírị fụ ịri káyī, lē kōdō ngá nyaá, kǎ drī rií ínyá rī á'dí, ịri ní 'dezú ú'dú gé, ịri ní ịndrịlǐkí ndrezú.

11 Kǎ rií ú'dú rī koó, ndre 'bụ zị 'i kú mgbọ, ngá ǎzi ẹpiǐgúgú sụ bōngó lǎrá rú ni tịni, ụpílé be sụ, rikí ịri ísú ímúzú vūgá nōó.

12 Ngá sụúpi bōngó tịni rī agá 'dǎá, ndre ǎnyāpá ọsụkǎ be ǎndíǎndí pá be sụ rī pi, ǎ'á ẹcǐ'bá bēdrị sī rī pi be, ǎrínǎ rī pi be.

13 Kúru Pétěró ní ụ'dụkọ yizú, ụ'dụkọ rĩ kīnī, “Pétěró, 'í nga uru, mí uru ̣nyāpá 'dī'bée ú'dí, 'í nya kọpi nyanya.”

14 Pétěró ní 'yozú kīnī, “Úpí, má ícọ tã 'dīri 'oó ku. Á nya drī ̣nyāpá āzāvū rú‡ 'dī'bée āluṅani kuyé.”

15 Pétěró ní gōzú ụ'dụkọ rĩ yizú dīi, ụ'dụkọ rĩ kīnī, “Ngá Múngú ní údé uletere 'dī'bée, lē mī 'yo kọpi āzāvū rú 'dīni ku.”

16 Tã 'dīri nga 'i caá vú sī na, vudrī ni gé, koro ī ní bōngó lārá rú 'dīri sezú gōzú 'bū gé 'dāá.

17 Pétěró ẽ drī ábá céré céré, ri ũsū, ̣ndrīlīkī 'dīri vé ífífí ā'di? Kúru āgō Kōrōnōlīyō ní pée rī pi ní cazú Sīmōnā vé jó ̣súzú. Kọpi áwíkí pá tuú kání rī vé kẹ́tīlẹ́ gá.

18 Kọpi zíkí nīzú ámázú dō Sīmōnā Pétěró ri adri 'dā́gá.

19 Pétěró kã rií ̣ndrīlīkī 'í ní ndree 'dīri vé tã ũsū, ̣ndrī Uletere rī ní 'yozú īri ní kīnī, “Sīmōnā, āgō urukọ'bée na, kọpi ri mi ndā.

20 'Í nga uru, 'í sị mụzú vūgá 'dāá. 'Í 'de mụzú kọpi be trú, lē mī ũsū ku, má ipē kọpi ímúzú nī.”

21 Pétěró ní kúru sịzú mụzú vūgá 'dāá, īri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “'Bá īmi ní rií ndāá rī, īri ma 'i. Tã īmi ní ma ndāzú rī ā'di?”

22 Kọpi ní újázú īri ní kīnī, “Kōrōnōlīyō ī ní 'bāā āngáráwá Rómā vé rī pi drīgé drīkoma rú rī ipē 'bā ímúzú nī. Īri 'bá tã 'oópi piri ni, ̣njī Múngú ri ̣njīnjī, Yāhúdī rī pi céré ̣njīkī īri ̣njīnjī.

‡ 10:14 10:14 ̣nyāngā āzāvū rú rī: Tāmbī Mósē vé rī ā'yī 'yozú kīnī, ā nyakí ̣nyāpá urukọ ī ní 'yoó kīnī, kọpi āzāvū rú 'dī'bée ku. 'Í lā Lẹvītīkā 11:1-32.

Mâlâyíkã uletere Múngú vé rĩ 'yo ñri ní kĩnĩ, mĩ mu ívé ãngá 'dãá, mĩ mu 'í ní ụ'dụkọ múké Múngú vé rĩ ùlúú, 'í yị rí."

²³ Pétěró ní kúru 'yozú ãgō 'dĩ'bée ní kĩnĩ, kọpi ã lakí lala.

Pétěró pi 'deki muụ Kōrōnōllyō vúgá

Kã muụ adrií drụ 'dĩni, Pétěró pi ní 'dezú muzú 'bá 'dĩ'bée be trụ, ãzini 'bá ụrụkọ Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí Yópã gá 'dǎlé rĩ pi be.

²⁴ Kã muụ adrií drụ 'dĩni, kọpi ní cazú kụrú Sizeriyā vé rĩ gé, vūrā Kōrōnōllyō ní rizú kọpi ùtězú rĩ gé 'dãá, Kōrōnōllyō zị ívé mǎrité rĩ pi ívé ùndĩ rĩ pi be cére ímụ Pétěró ri ùtée.

²⁵ Pétěró kǎ fií caá Kōrōnōllyō vé ãngá 'bẹtị 'dãá, Kōrōnōllyō ní kǔmǔcí ùtịzú Pétěró ri ñjịzú.

²⁶ 'Bo Pétěró ní ñri ruzú ingazú 'yozú ñri ní kĩnĩ, "Í nga ụrụ. Ma ñri 'bá áda sũ mí tịni."

²⁷ Pétěró ní rizú átázú ñri be, kọpi ní 'dezú fizú muzú jó agá 'dãá, vūrā 'bá kǎrákǎrá rĩ pi ní ñ úmúzú rĩ gé.

²⁸ Pétěró ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Ìmi ñkí rá 'yozú kínĩ, 'bávé tǎimbị Yāhūdị vé rĩ ã'yĩ ku Yāhūdīgú ní 'i úmúzú adrizú 'bá adri'bá Yāhūdị rú ku rĩ pi be trụ, dōku tǎimbị ã'yĩ ku ñri ní muzú kọpi vúgá. 'Bo Múngú lǔ má ní kĩnĩ, lē má 'yo 'yozú kínĩ 'bá rĩ pi ụrụkọ adrikí pịrị ku 'dĩni ku, dōku 'bá rĩ pi ụrụkọ ãzāvũ rú 'dĩni ku.

²⁹ Mí kǎ 'bá rĩ pi pée muụ má vúgá sī, sē má ní ímúzú mbēlējá ãní. Nóni ñmi lǔkí má ní, ñmi zikí ma ímụ ã'di 'oó?"

³⁰ Kōrōnōlīyō ní újázú ĩri ní kīnī, “Ū'dú sù, á ri Múngú ri zìj mávé jó agá 'dǎá sâ nōri tìjì rĩ gé, sâ na ùndréná vé rĩ gé. Koro ágó āzi bōngó be imvesírílí ni ní ĩfūzú ímúzú pá tuzú má ẹndrẹtì gé.

³¹ ĩri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Kōrōnōlīyō, Múngú yì mívé zìngará mí ní rizú 'i zìzú rĩ gí, āzini fēfē mí ní rií sēé 'bá ngá ākó rĩ pi ní rĩ vé tā ca 'í vúgá 'dǎá gí.

³² Lě mí pē āgō ụrụkọ mụyú Yópā gá ágó ĩ ní zìj Sīmōnā Pétēro rĩ bīí. ĩri ri adri ágó āzi ĩ ní zìj Sīmōnā riipi lǎ'bú nyiipi rĩ vé āngá. Sīmōnā vé jó ĩnyinǎǎ yīj tafu rĩ ā gārā gá.’

³³ Má ní 'bá pēzú mụzú mbēlēǎ mí vúgá sī mi bīzú ijízú ānī, mí ícá múké. 'Bā Múngú ẹndrẹtì gé nō, 'bā ri ụ'dúkọ múké Úpí ní lūú mí ní rĩ tē yì mí tì gé.”

³⁴ Kúru Pétēro ní í'dózú átázú kīnī, “Ádarú á nī amá rá 'yozú kīnī, Múngú ẹndrẹtì gé, 'bá rĩ pi céré trōtrō.

³⁵ Múngú ā'yī 'bá 'i ru'bá rĩ pi, āzini 'bá tā 'o'bá pìrì rĩ pi āngū rĩ pi agásī céré.

³⁶ ĩmi yìkí ụ'dúkọ múké Múngú vé ĩ ní ũlūú 'bá ĩsērélē vé rĩ pi ní rĩ gí kīnī, Múngú ri ĩmi ní tākiri sē Yēsū Kúrísítō ā rụ sī, ĩri Úpí 'bá rĩ pi vé nì céré.

³⁷ ĩmi nīkí tā 'i 'oópi āngū Yūdáyā vé rĩ agá rĩ pi rá, tā rĩ í'dó 'i ngáá Gālíláyā gá, lókí Yūwánī ní tā bātízīmū vé rĩ ũlūzú rĩ ā vùdrī gé.

³⁸ ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú sē Índrí Uletere rĩ ású Yēsū Nāzērétāgú rĩ, āzini sē ĩri ní ũkpō, ẹcì āngū rĩ pi agásī tā múké 'oó 'bá rĩ pi

ní, ãzini ídri 'bá ãdróko§ ní éří 'bá ívé ni rú rĩ pi rá, ã'diātāsīyā Múngú ri ĩri be trụ.

³⁹ "Bá Yēsũ vé 'bá áyúāyũ nŏ'bée, 'bá ndrekí tã Yēsũ ní 'oó kárákará āngũ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ agá, ãzini kũrũ Yērúsālémã vé rĩ agá rĩ rá. Kŏpi 'díkí Yēsũ ri drãã peři alambaku sġgé,

⁴⁰ 'bo ú'dụ na ni gé, Múngú inga ĩri gŏó ídri rú drāngárá gálésĩ rá, ãzini Múngú i'da kpá ĩri sġé ndreé 'bá rĩ pi ní rá.

⁴¹ 'Bá rĩ pi céré ngakí ĩri ndreé kuyé, 'yéřá 'bá ndrekí ĩri nĩ, 'bá rikí ngá nyaá, ãzini ngá mvụú ĩri be trụ lókí ĩri ní íngázú drāngárá gálésĩla gĩ rĩ ã vùdrĩ gé. Múngú ĩpġ 'bã nĩ, 'bã ũlũkĩ rĩ ĩrivé tã 'bá urụkŏ ní.

⁴² Múngú sġ 'bá ní tãĩmbĩ kĩnĩ, lġ 'bã ũlũkĩ 'bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ĩpġ Yēsũ ri ímụ 'bá ídri rú rĩ pi vé tã lġ 'bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi be.

⁴³ Nġbĩ rĩ pi céré átákĩ kĩnĩ, 'bá Yēsũ ri ĩ'yĩ'bá gĩ rĩ pi, ĩ ímụ kŏpi trũ ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ rá ĩrivé rú sĩ."

⁴⁴ Pétġró kã riĩ átá, Índrĩ Uletere rĩ ní ímụzú 'bá ri'bá ú'dụkŏ rĩ yĩ'bá rĩ pi ásúzú céré.

⁴⁵ Yāhúdĩ Yēsũ ri ĩ'yĩ'bá gĩ ĩ ní kŏpi ã ágélé ĩ tĩ úlĩ gĩ, ímụ'bá Pétġró be trụ rĩ pi āyākĩ tã Índrĩ Uletere rĩ ní 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ású ĩndĩ rĩ sĩ rá.

⁴⁶ Kŏpi yĩkĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée ri átá tĩ ãndĩãndĩ ni pi sĩ, ãzini kŏpi ri Múngú ri

§ 10:38 10:38 Ādróko: Ādróko vé rú Sātãnã 'i, ĩri ãmbúgú ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi drġgé, gã tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dãlé. Múngú ídrŏ ãdrŏko ri ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dãásĩ nĩ. 'Í lã l'dangárá 12:7-9.

íngú.

Pétěró ní kúru 'yozú kīnī,

⁴⁷ “‘Bá adri'ba Yāhūdī rú ku 'dī'bée, Índrī Uletere rī ású kōpi gí, sū ìri ní 'bā ású rī tịnị, á nị rá bātízīmū ì ní lěé sěé kōpi ní rī, 'bá āzi ícọ ugaá ku!”

⁴⁸ Kúru Pétěró ní tǎimbị sězú kīnī, ā sēkí kōpi ní bātízīmū Yēsū Kúrísítō vé rụ sī. Vùdrị ni gé, kōpi ní Pétěró ri mǎzú, lě ā adri ì be cazú ụ'dụ āzi gé.

11

Pétěró ũlū ívé ẹzị ā tǎ

¹ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi 'bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí Yūdáyā gá rī pi be yíkí kīnī, 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku rī pi ẹ'yīkí ụ'dụkọ Múngú vé rī gí.

² Kúru Pétěró kǎ caá Yērúsālémā gá 'dǎlé, Yāhūdī ẹ'yī'ba gí ì ní kōpi ágélé ẹ tị ụlị gí rī pi í'dókí Pétěró ri ideé.

³ Kōpi kīnī, “Ngá mí ní mụzú nga nyazú 'bá ì ní kōpi ā ágélé ẹ tị ụlị kuyé rī pi be trụ rī ā'di?”

⁴ Pétěró ní í'dózú tǎ 'i ngaápi rī ũlūzú kōpi ní céré, ku ālu ni kuyé,

⁵ kīnī, “Ụ'dụ ālu, má kǎ ríi Múngú ri zịi kūrú Yópā vé rī gé 'dǎá, á 'de ríi ụ'dụ koó, koro má ní ìndrīlịkí ndrezú. Ìndrīlịkí rī agá 'dǎá, á ndre ngá āzi āmbúgú ri ísị ímúzú 'bụ gé 'dǎásī vūgá nōó, sū bōngó lǎrá rú ụpílé be sụ rī tịnị, ímụ pịrị má vúgá.

⁶ Má kǎ bōngó rī ā 'a ndreé, á ndre ānyāpá pá be sụ vū drịgé nōgó rī pi, nyālāgā ásé agá rī pi, ngá ẹcị'ba bēdrị sī rī pi, āzini āríná rī pi.

7 Má ní kúru ú'dúkọ yìzú, ú'dúkọ ri 'yo má ní kīnī, 'Pétēro, 'í nga ụrụ, mí ú'dị ãnyāpá 'dī'bée, 'í nya kọpi nyanya.'

8 “Má ní újázú ìri ní, má kīnī, 'Ádarú Úpí, á nya drī ngá āzāvū rú ì ní nyaá ku 'dī'bée kuyé.'

9 “Ụ'dúkọ rī ní gōzú átázú má ní 'bụ gé 'dāásī dījī kīnī, 'Lē mī zị ngá āzi 'yozú kīnī āzāvū rú 'dīni ku. Múngú údé kọpi uletere.'

10 Tā 'dīri nga 'i caá vú be na. Vùdrī ni gé, ì ní bōngó lārá rú 'dīri sezú mụzú 'bụ gé 'dāá.

11 “Koro 'bá na ì ní ìpēé íngázú kūrú Sizerīyā vé rī gélésī rī pi ní ícázú pá tuzú jó má ní adrizú rī tị gé.

12 Índrī Uletere rī ní lūzú má ní kīnī, mâ 'de mụzú kọpi be trụ. Lē mâ ụsū 'yozú kīnī, 'bá 'dī'bée adrikí Yāhūdī ku 'dīni ku. 'Bá áziyá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí 'dī'bée mụkí má be trụ ālu, 'bá ní fizú Kōrōnōlīyō vé jó agá 'dāá.

13 Kōrōnōlīyō ní tã mālāyíkā ní índrészú 'í ẹndrẹtị gé ívé jó agá rī ūlūzú 'bá ní kīnī, mālāyíkā rī 'yo 'í ní kīnī, ‘Í pē 'bá ụrụkọ mụú Yópā gá Sịmōnā Pétēro vúgá 'dāá.

14 Pétēro ẹ ímụ rí ú'dúkọ múké rī ūlūú mí ní, āzini 'bá mívé jó āsámvú gé rī pi ní, ìmi ísúkí rí pangará.'

15 “Má kã í'dó ú'dúkọ múké rī ūlūú, koro Índrī Uletere rī ní ísízú kọpi ásúzó, sū ándúrú ìri ní 'bá ású rī tịni.

16 Kúru má ní tã Úpí ní 'yoó kīnī 'Yūwánī sē Bātízīmū rī yījī sī, 'bo ì ímụ ìmi ní bātízīmū rī sē Índrī Uletere rī sī' 'dāri ígázú.

17 Múngú sē dō Índrí Uleterē rĩ 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní rá sũ ĩri ní sēé 'bá ní lókí 'bá ní Úpí Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩ rĩ gé rĩ tĩnị pírí, ma ā'di 'i ícópí āgátá gāápi tā Múngú vé rĩ sĩ?"

18 Kòpi kâ tā Pétēró ní átá 'dĩri yị, kòpi gōkí āgátá gāá kuyé, kòpi í'dókí Múngú ri íngú. Kòpi ní 'yozú kínĩ, "Bá ndrekí nóni Múngú sē drílé múké 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní ẹsị újázú ìvé ùnjìkányā agásĩ gí, kòpi ẹ ịsúkí rí ídri 'dání'dání rĩ ānị."

'Bá kánísā vé Ānītīyókā gá rĩ pi

19 Kâ Sētēfánō ri 'dị drāá gí, 'bá Úpí ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi írékí ĩ muụ caá āngū Fōnísīyā vé rĩ agá, āngū Sáyípūrāsī vé rĩ agá, āzini kūrú Ānītīyókā vé rĩ agá, ā'diātāsīyā ĩ ní kòpi ọcụú rĩ sĩ. Kòpi rikí ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ùlūú muzú, kòpi ùlūkí 'yéṅá 'bá Yāhúđĩ vé rĩ pi ní.

20 'Bo 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ā urụko íbíkí íngá Sáyípūrāsī gé, āzini Kūrēnē gá, agakí caá Ānītīyókā gá, Kòpi rikí ú'dúkọ múké Úpí Yēsũ vé rĩ ā tā ùlūú muzú 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní.

21 Ūkpō Múngú ní sēé kòpi ní rĩ sĩ, 'bá kárakarā adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi újákí ẹsị Úpí Yēsũ ri ẹ'yízú rá.

22 'Bá kánísā vé Yērúsálémā gá rĩ pi kâ tā 'i ngaápi 'dĩri yị, kòpi pēkí Bārúnábā ri muụ Ānītīyókā gá.

23 Bārúnábā kâ caá ẹsị múké Múngú ní 'bāá 'bá rĩ pi ní rĩ ndreé 'i mị sĩ, āyìkō fụ ĩri ambamba,

ānī ímbá kōpi kīnī, kōpi ā 'bā́kí tā Úpí Yēsū vé rī kú ĩ ẹ́sì agá títí.

²⁴ Bārúnábā ri 'bá múké, ẹ́pì Índrì Uletere rī sī, āzini ĩri 'bá ẹ̀'yī̀pì gí nì, ānī sē 'bá kárakará ẹ̀'yī̀kí Úpí ri rá.

²⁵ Bārúnábā ní ngazú mužú Tārāsísā gá, mužú Sáulā ri ndāá.

²⁶ Bārúnábā ká Sáulā ri ịsụ, ĩri ní Sáulā ri ịjízú Ānītīyókā gá. Kōpi áwíkí rii adrii 'bá kánísā vé rī pi be ílì ālu. Bārúnábā pi Sáulā be ímbákí 'bá kárakará. Í'dókí 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi zị Kūrīsītīyānī* Ānītīyókā gá 'dāá.

²⁷ Lókí 'dāri gé, nẹ́bī ụrụkọ'bée íbíkí íngá Yẹ́rúsālémā gá, ícákí Ānītīyókā gá.

²⁸ Nẹ́bī rī pi vé āzi rụ ní Āgábū 'i. Índrì Uletere rī vé ūkpō sī, ĩri ní ngazú ụrụ sī, ĩri ní 'yozú kīnī, ẹ́bírì ri ímụ 'de ūnjí ūnjí āngū Rómā vé rī agásí céré. (Tā 'dīri nga 'i lókí Kālāwūdíyō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní mālūngā ruzú rī gé.)

²⁹ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá Ānītīyókā gá rī pi ụsụkí ĩ ẹ́sì agá 'dāá kīnī, 'bá ālu ālu ẹ́ í'dú ngá sēé 'bá Yēsū ri ẹ̀'yī̀'bá gí Yūdáyā gá rī pi ní, kōpi ẹ́ ĩzā kozú, ĩri ní ịsụ rī vú sī.

³⁰ Kōpi í'dúkí fēfē ĩ ní soó rī sēé Bārúnábā pi drígé Sáulā be, kōpi jìkí mužú sēé 'bá dríkoma rú Yẹ́rúsālémā gá 'dālé rī pi drígé.

12

* **11:26** 11:26 Kūrīsītīyānī: 'Bá 'dī'bée ẹ̀'yī̀kí rá 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrísitō, pa ĩ nī. Zịkí kōpi Kūrīsītīyānī, ā'diātāsīyā kōpi ri Yēsū Kúrísitō ā pámvú ūbī.

'Bāgú Ēródē ọcụ 'bá kánísā vé rī pi

¹ Lókí 'dāri gé, 'bāgú Ēródē* uru 'bá kánísā vé rī pi ā uruko sēe ríí ọcụú.

² 'Bāgú rī pē āngaráwá muụ Yókóbū Yūwánī ẹdrịpị ē drī líí ílī āco sī.

³ Ēródē kā ndree tā 'í ní 'oó 'dīri sē Yāhúdī ambugu rī pi ní āyīkō, gō kpá āngaráwá rī pi pēe muụ Pétēro ri ruụ. Tā 'dīri nga 'i lókí Ụmụ ì ní Pángá ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī† gé.

⁴ Kā Pétēro ri ruụ, ìri ní Pétēro ri 'bezú jó āngū ũ'yīzú rī agá, 'bā āngaráwá ngúlúmū sụ ríí Pétēro rī ütēe, ngúlúmū ālu rī āngaráwá be sụ. Ēródē lē kōdō ē íjíkí Pétēro ri ìfūú āmvé, 'í lí rí ìrivé tā 'bá rī pi ẹndrẹtị gé Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī‡ ā vúdřī gé.

* **12:1** 12:1 'Bāgú Ēródē: 'Bāgú ì ní zịí Ēródē Āgírípā rī, ìri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Ẹzị 12:1-13:1. Sā ì ní Yēsū rī tịzú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri ru āngū rī nī. 'Í lā Mátáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Ēródē Āmbúgú rī kā drāá, ìrivé mvá Ēródē Ānítípā gō mālūngā rī ruụ nī sā Yūwánī ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rī gé. 'Í lā Mátáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Ẹzị 4:27. † **12:3** 12:3 Ụmụ ì ní Pángá ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī: Yāhúdī rī pi ri ụmụ 'dīri nya ca ụ'dụ ẹzírī, kọpi ri ụ'dụ Múngú ní ì pazú adringará tųgẹrī rú 'bá Ẹjẹpétō vé rī pi drígé sī rī vé tā ígá ānī. Ụmụ 'dīri ì ídó nya Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī gé. 'Í lā Wűngará 12:17-20; Mátáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yūwánī 2:13; Ẹzị 12:4; 1 Kōrínítō 5:7; Ẹbérē 11:28. ‡ **12:4** 12:4 Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī: Yāhúdī rī pi ri ụ'dụ Múngú ní ọtụ ẹlízú Ísērélē rī pi vé jó rī pi tị gé sī Ẹjẹpétō gá 'dāá rī vé tā ígá. Ọtụ kọpi ẹ'bịpị ụbēkí kābīlō ā ārī ívé kẹtẹtị ē ẹřife gá sī, sē Múngú ú'dị kọpi kuyé. Múngú ú'dị 'bá Ẹjẹpétō vé kābīlō ārī ụbē'bá ívé kẹtẹtị ē ẹřife gá sī kuyé rī pi vé anjī āgō kāyú rī pi ũdrāá 'bá ālu ālu vé 'bẹtị āsámvú gé sī rá. 'Í lā Wűngará 12:17-28.

⁵ 'Bo Pétêró kã rií adrií jó ãngũ ù'yîzú rĩ agá 'dãá, 'bá kãnisã vé rĩ pi rikí Múngú ri zîjî ïri ní éşî be céré.

Mālāyíkā oyu Pétêró ri ïfūú jó ãngũ ù'yîzú rĩ agásĩ

⁶ Ēródē kã lēé ē íjîkí Pétêró ri 'bá tã lì'bá rĩ pi ɛndrɛtî gé, ïnîñá 'dãri sî, ïsú Pétêró ri ú'dú ko, úmbékí drî ni pi ïrîtró ïmvē sî ãngáráwá ïrî ni pi ãsámvú gé, 'bãkí kôpi rií ïri ütēé jó agá 'dãá. 'Bãkí kpá ãngáráwá urukô ïrî kĕĕtî jó rĩ vé rĩ ütēé ãmvélésîla.

⁷ Koro mālāyíkā Úpí vé rĩ ní ïndrészú, āzini ācí ní dîzú ãngũ ïmgbērészú jó ï ní ãngũ ù'yîzú rĩ agá 'dãá, mālāyíkā rĩ ní Pétêró ā rû'bá sazú, Pétêró ri aruzú, ïri ní 'yozú kîñî, “Í nga uru mbĕlĕ!” ïmvē ï ní Pétêró ē drî úmbézú rĩ ní 'i oyuuzú drî ni gé sî 'dezú vŭgá.

⁸ Mālāyíkā rĩ ní kúru 'yozú Pétêró ní kîñî, “Í su mívé bōngó, 'í su mívé ngá pá gá, āzini 'í su mívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ mî rû'bá gá, mí ũbî mâ pámvú ïmúzú!” Pétêró 'dú tã rĩ ngaá sŭ mālāyíkā rĩ ní lŭú 'í ní rĩ tîñî.

⁹ Pétêró ní fŭzú jó ãngũ ù'yîzú rĩ agásĩ, ïri ní 'dezú muzú mālāyíkā rĩ ā vŭdrî gé sî. 'Bo sã 'dãri gé, Pétêró ũsŭ 'yozú kîñî, tã mālāyíkā rĩ ní 'oó 'dîri ïri tã áda 'dîni kuyé, ũsŭ ngá rĩ urobî.

¹⁰ Pétêró pi mālāyíkā rĩ be agakí ãngáráwá ï ní 'bãá drîdrî rĩ ā gārã gá sî, kôpi gôkí kpá agaá ãngáráwá āzi rĩ ā gārã gá sî, kôpi ní cazú kĕĕtî ãmbúgú aya rú ï ní fŭzú muzú kŭrŭ agá rĩ gé. Kĕĕtî rĩ ní 'i zîzú ó'dúkúlĕgúsî, kôpi ní fŭzú ãmvé

'dǎá. Kòpì mụkí lẹ̀tì ǎmbúgú rǐ drìgẹ̀ sǐ, cǐmgbá cazú lẹ̀tì rǐ vé ụ̀dụ̀ gé. Koro mǎlǎyíkǎ rǐ ní ìrì kuzú.

11 Pétě́ró ímụ́ tǎ 'i 'oópi 'dǐrì nǐ́ ǎmá vúlé vúlé rú, ìrì ní 'yozú kǐnǐ, “Ádarú tǎ 'dǐrì tǎ égbì! Úpí ìpě́ ívé mǎlǎyíkǎ ímụ́ ma paá 'bǎgú Ēródě́ drìgẹ̀ sǐ, ǎzini tǎ ambugu Yǎhúdì vé rǐ pi ní ụ̀tǐ́ lě́e ngáá má rụ́'ba gá rǐ agásǐ gí.”

12 Pétě́ró kǎ tǎ 'dǐrì nǐ́ ǎmá, ìrì ní 'dezú mụzú Mǎrìyǎ vé ǎngá, Mǎrìyǎ rì Yūwǎnǐ́ ì ní zì Mǎrǎkō rǐ vé ẹ̀ndrẹ̀pì, ìsú 'bá kǎnísǎ vé rǐ pi úmúkí ì kǎrǎkará, kòpì rì Múngú rì zì.

13 Pétě́ró ní kẹ̀tì kǎnì rǐ vé rǐ gazú, mvá ũkúná ǎzi átí'ba rú rụ́ nì Ródǎ 'i, ìrì ní mụzú kẹ̀tì gé 'dǎá, lě́ nǐ́ ǎmá 'bá kẹ̀tì rǐ gaápi rǐ ǎ'dì 'i.

14 Mvǎ ũkúná rǐ kǎ Pétě́ró ǎ ụ̀'dukọ́ nǐ́ ǎmá, ǎyǐkō fụ́ ìrì ambamba, gō njuú vúlé, zǐ kẹ̀tì rǐ kuyé, ìrì ní lūzú 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, “Pétě́ró ícá kuú kẹ̀tìlẹ́ gá 'dǎá'dǎ!”

15 Kòpì ní újázú ìrì ní kǐnǐ, “Mí drì ǎbá gí.” Mvǎ ũkú rǐ kǎ ríí síí tǎ rǐ 'yoó dǐ́ dǐ́. Kòpì gōkí 'yoó mvǎ ũkú rǐ ní kǐnǐ, “Ìrì ícọ́ adri mǎlǎyíkǎ Pétě́ró rì ụ̀tẹ́pi rǐ 'i.”

16 Pétě́ró rì nyo kẹ̀tì rǐ gaága, kòpì ní kẹ̀tì rǐ zǐzú, kòpì kǎ Pétě́ró rì ndree, sě́ kòpì ní ǎyǎngará.

17 Pétě́ró ní drì 'bezú kòpì ní kǐnǐ, kòpì ǎ újíkí kírì. Ìrì ní tǎ Úpí ní 'i ìjǐzú ìfūzú jó ǎngū ũ'yǐzú rǐ agásǐ ǎmvé rǐ ũlūzú kòpì ní. Ìrì ní 'yozú kòpì ní

kĩnĩ, lē kōpi ā ũlũkĩ tā 'dĩri YōkóbũŚ ní, āzini 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi ní, kúru ĩri ní 'dezú mužú vŭrā āzi gé.

¹⁸ Kā mužú adrii ũ'bútĩjā rĩ sĩ, āngáráwá Pétēró ri ũtē' 'bá rĩ pi ẽ drĩ ábá céré céré, sē kōpi ní ũrĩ ambamba. Kōpi nĩkĩ kuyé tā íngóni ni 'o Pétēró be nĩ.

¹⁹ Ęródē ní āngáráwá rĩ pi pēzú mužú Pétēró ri ndāá, 'bo kōpi ĩsũkĩ ĩri kuyé. Āngáráwá rĩ pi ká Pétēró ri ndāá tí gĩ, Ęródē ní āngáráwá rĩ pi uzizú. Kā tā pĩrĩ ĩsũ kuyé, lĩ tā kōpi drĩgē kĩnĩ, ā ú'dĩkĩ kōpi ũdrāá 'dĩisĩ rá.

Vŭdrĩ ni gé, Ęródē nga fũú Yŭdáyā agásĩ, mužú adrii kŭrú Sizerĩyā vé rĩ agá lókinjā be mādā.

Ęródē vé drāngará

²⁰ 'Bāgú Ęródē āwā 'bá Táyā vé rĩ pi ní, āzini 'bá Sídónā vé rĩ pi ní ũnjĩ ũnjĩ. Kōpi ní ĩ úmúzú trũ, ĩ lēkĩ átá 'bāgú rĩ be. 'Bá 'dĩ'bée mužú ũndĩ rujú Bālāsītā riipi ẽzĩ ngaápi 'bāgú rĩ ní rĩ be. Kōpi 'yokĩ Bālāsītā ní kĩnĩ, ĩ lēkĩ tākĩri, ā'diātāsĩyā kōpi ri ānyāngā ĩsũ 'bāgú rĩ vé āngũ agá.

²¹ ĩ ní ũ'dũ āzi ĩpēzú 'bá 'dĩ'bée ā mužú rĩ átá ānĩ Ęródē be. ũ'dũ rĩ ká ícá, Ęródē ní 'i úsúzú ívé bōngó āmbũgũ vé rĩ sĩ, ĩri ní úrízú ívé lúpá drĩgē. ĩri ní átázú 'bá rĩ pi ní sâ be āco.

Ś **12:17** 12:17 Yōkóbũ: Yōkóbũ cápĩtā 'dĩri agá rĩ ĩri Yēsũ vé ẽdrĩpi, ĩri 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gĩ Yērŭsālēmā gá rĩ pi vé drĩkoma. 'Í lā Ęzĩ 15:12-21; 21:18-19; Gālātĩyā 1:19. Lókĩ 'dĩri gé, ĩsũ ākŭdē 'dĩkĩ Yōkóbũ Yēsũ vé áyúáyũ rĩ drāá gĩ. 'Í lā Ęzĩ 12:2.

22 'Bá rĩ pi ní útrézú ụ'dúkọ be ụrụ 'dǎá kínĩ, "Ụ'dúkọ mí ní átázú 'dĩri Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé."

23 Koro mǎlǎyíkǎ Úpí vé rĩ ní Ēródē ri gbǎzú í'dézú vǔgá, ụ'bụ ní ìri nyazú drǎzú, ǎ'diātāsīyǎ Ēródē íngú Múngú ri kuyé.

24 Ụ'dúkọ múké Múngú vé rĩ ayi mụzú ǎngǔ rĩ pi agásĩ, sē 'bá kárákará pi ẹ'yíkí rá.

25 Bǎrúnábǎ pi Sáulǎ be, kọpi kǎ ìvé ẹzị ì ní mụzú Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá rĩ deę gí, kọpi ní gōzú mụzú ǎnītīyókǎ gá, kọpi jíkí Yūwánĩ ì ní zịj Mǎrǎkō rĩ mụzú ì vúgá sǐ ìndĩ.

13

Pěkí Sáulǎ pi Bǎrúnábǎ be mụzú ụ'dúkọ múké rĩ ùlǔú

1 'Bá kǎnísǎ vé ǎnītīyókǎ agá rĩ pi ǎsámvú gé, nẹbĩ rĩ pi anigé, ǎzini 'bá ǎngǔ ímbá'bá rĩ pi anigé. 'Bá rĩ Bǎrúnábǎ 'i, Sīmīyónǎ ì ní zịj Náyjǎ 'i, Lūkíyǎ ímụpi Kūrénē gélésĩ rĩ 'i, Mǎnǎyénĩ (Ēródē ní úcé rĩ 'i), Sáulǎ sǐ.

2 Kọpi kǎ rií Úpí rĩ ìnjǐ, ǎzini rií ì a'bií* ǎnyǎngǎ nyangára sǐ, Índrĩ Uletere rĩ ní 'yozú kọpi ní kǎnĩ, "Ìmi ìpěkí má ní Sáulǎ pi Bǎrúnábǎ be, ǎ'diātāsīyǎ á lē kọpi pēé mụzú ẹzị má ní kọpi zịzú rĩ ngangára gá."

3 'Bá kǎnísǎ vé rĩ pi kǎ rií Múngú ri zịj, ǎzini kọpi kǎ rií ì a'bií ngá nyangára sǐ, kọpi ní drĩ

* 13:2 13:2 A'bi: Sǎ ǎzi sǐ Yǎhúdĩ rĩ pi ri ì a'bi, nyakí ínyá ku, kọpi ri ẹsị 'bǎ rizú Múngú ri zịzú.

tîzú Sáulã pi drîgé Bārúnábã be, kôpi ní kúru 'bá 'dî'béé pëzú mužú.

Sáulã pi Bārúnábã be cakí Sáyipūrāsī gé

⁴ Índrí Uleteré rî ní Sáulã pi pëzú mužú Bārúnábã be ú'dúkó múké rî ũlüzú, kôpi ní cazú kŭrú Sêlúsîyã vé rî gé. Kôpi ní tuzú külúmgbá agá, kôpi ní mužú cazú ängŭ 'i liipi kú ngu yîi agá ï ní zîi Sáyipūrāsî rî gé.

⁵ Kôpi kâ mužú caá kŭrú Sâlâmîsî vé rî gé 'dälé, kôpi ní í'dózú tî Múngú vé rî ũlüzú Yâhúđî rî pi ní kôpivé Jó Múngú ri Zîzú rî pi agásî, kôpi jîkî Yŭwánî Mārākō† ri mužú ï vúgá sî índî, ï ïzã koó ězî sî.

⁶ Bārúnábã pi Sáulã be, kôpi mužú ängŭ 'i liipi kú ngu yîi agá rî agásî, kôpi ní cazú kŭrú Páfôsî vé rî gé. 'Dälé kôpi ísúkî Yâhúđîgú äzi újógú rú ni, ïri kpá nêbî ũnjó rú ni, rú ni Bārã Yêsŭ 'i.

⁷ Újógú 'dãri ri ězî nga ágó ämbúgú Sêrêgíyã Páulāsî Rómägú 'bälé ängŭ 'dãri ã tã mbaápi rî ní. 'Bá rî pi céré ïnjîkî ágó ämbúgú 'dãri ïnjîjî, ã'diätäsîyã nî tã ambamba. Ìri ní Bārúnábã pi zîzú Sáulã be, lë kôpi ã ímúkî 'í vúgá nölé, 'í lë ú'dúkó Múngú vé kôpi ní rií ũlúú 'bá rî pi ní 'dîri yîi índî.

⁸ Újógú Bārã Yêsŭ vé rú äzi Êlîmåsî, ïrivé rú 'dîri zîkî Gîrîkî tî sî, lë Sáulã pi vé tã Bārúnábã be ku. Lë ágó ämbúgú rî ã ě'yî tã Úpî vé Sáulã pi ní rií ũlúú Bārúnábã be 'dîri ku.

† 13:5 13:5 Yŭwánî Mārākō: Yŭwánî Mārākō sî búkŭ Mārākō vé rî nî. 'Í lã ězî 12:12.

⁹ Kúru Sáulã ĩ ní kpá zị́ Páulũ 'dĩri ẹ́pí Índrí Uletere rĩ sī, ri újógú rĩ ẽ mị ndree. Ỉri ní 'yozú Ẽlĩmásĩ ní kĩnĩ,

¹⁰ “Mi mvá ãdróko vé ni, mi ãrí'ba tá pịrị rĩ pi vé ni. Mí ùnjó rú, mi ri 'ba rĩ pi ẽ mị ù'bã. Lẹ̀tị múké Úpí vé mí ní ugaá 'ba rĩ pi ní 'dĩri, mĩ ku rí ã vúgú ni ngõtụ?”

¹¹ Úpí ri mi ỉrĩnã rá, mĩ mị ri ímụ ẹ̀sị ụ'dụ be mǎdǎ, ndre ǎngũ ku.”

Koro ágó rĩ ẽ mị ní ẹ̀sịzú, 'de rií ǎngũ ọmvụ mụzú drị sī, ri 'ba ǎzi ndǎá, ǎ se rí 'i drị mụzú.

¹² Ágó ǎmbúgú rĩ kǎ tá 'i ngaápi 'dĩri ndree, ỉri ní kúru Úpí ri ẹ̀'yịzú, ǎ'diǎtǎsīyǎ ǎyǎ tá Úpí vé ĩ ní ímbá 'dĩri sī.

Páulũ pi Bārúnábǎ be sẹ́kí tị kūrú ǎnītīyókǎ vé rĩ agá ǎngũ Pīsídīyǎ vé rĩ agá

¹³ Páulũ pi 'i ọ̀gụ̀pịi be, ngakí kūrú Páfōsī vé rĩ agásī, kọpi mụkí kúlúmgbá sī, cakí kūrú Pěrígǎ vé rĩ agá, ǎngũ Pǎmífílíyǎ vé rĩ agá. Yūwánĩ Mǎrǎkō ní kọpi kuzú 'dǎgá, ỉri ní 'i újázú gōzú vúlé Yẹ̀rúsǎlémǎ gá.

¹⁴ Páulũ pi ní ngazú Pěrígǎ gá 'dǎásī, kọpi ní 'dezú mụzú kūrú ǎnītīyókǎ vé rĩ gé ǎngũ Pīsídīyǎ vé rĩ agá. Kǎ mụyú adrií ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ gé, † kọpi fikí mụyú úrĩ Yǎhúdị rĩ pi vé Jó Múngú

† **13:14** 13:14 Ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ: Ụ'dụ 'dĩri Yǎhúdị rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ǎzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yǎhúdị rĩ pi ri ụ'dụ 'dĩri vé tá ígá kíní, Múngú gbi 'bụ pi vū be nĩ, ǎzini Múngú pa ỉ adringará tųgẹ̀rĩ rú rĩ agásī nĩ. Ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ Yǎhúdị rĩ pi ri zị ụ'dụ ẹ̀zịrĩ, 'bo Kẹ̀lịkọ rĩ pi ri zị ụ'dụ ǎzịyǎ. 'Í lǎ Wűngará 20:8-11; Dětōrōnómẹ 5:12-16.

ri Zizú rĩ agá 'dǎá.

¹⁵ Kǎ tǎimbị Mósē vé rĩ lǎá, āzini tǎ nebị rĩ pi ní sǐi rĩ lǎá, 'bá adri' 'bá drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi ní ụ'dúkọ pēzú mužú Páülū pi ní Bārúnábā be kǐnī, "Īmi 'bá ẹdrípịi, tǎ āzi dō anigé ĩmi ní lēzú 'bá nǒ'bée ímbázú ānī, ĩmi átákí."

¹⁶ Páülū ní ngazú urụ sǐ, ĩri ní drị 'bezú 'bá rĩ pi ugazú ānī, ĩri ní 'yozú kǐnī, "Īmi 'bá Īsērélē vé 'dǐ'bée, āzini ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhúđị rú ku Múngú ri ĩnjị' 'bá ĩnjịnjị 'dǐ'bée, ĩ yíkí drī ma ká.

¹⁷ Múngú Īsērélē vé rĩ ĩpē 'bá ẹ'bípịi nǐ, sē kọpi ní drīlé múké lókí kọpi ní adrizú Ējēpétō gá 'dǎá rĩ gé, íjị kọpi ĩfūū Ējēpétō agá 'dǎásǐ ũkpō ívé rĩ sǐ.

¹⁸ Múngú mba kọpi ā tǎ āngū ā'wí cínyáfā rú rĩ agá 'dǎá caá ílī pǔkụ su.

¹⁹ Múngú ú'dị súrụ ẹzịrị āngū Kǎnánā vé rĩ agá rĩ pi rá, 'dụ āngū rĩ sēé ívé 'bá rĩ pi ní.

²⁰ Tǎ 'dǐri nga 'i caá ílī mǔdǔrǔlǔ su pǔkụ tǔwụ. "Vúdrị ni gé, Múngú sē kọpi ní 'bá tǎ lị' 'bá ni pi rií tǎ lị, cǐmgbá cazú lókí nebị Sǎmūélē vé rĩ gé.

²¹ Kúru 'bá rĩ pi kǐnī, ĩ lēkí 'bǎgú. Múngú ní Sǎülā Kǐsị mvọpị ri ĩpēzú 'bázú kọpi ní 'bǎgú rú, sǔ kọpi ní lēé rĩ tǐnị. Kǐsị ĩfū úyú Bēnyēmīnē vé rĩ agá. Sǎülā adri 'bǎgú rú caá ílī pǔkụ su.

²² 'Bo Múngú nje Sǎülā ri rá, gō Dǎwúđị ri 'bǎá 'bǎgú rú Sǎülā ā vūrā gá. Múngú átá ĩrivé tǎ sǐ 'dǐnī kǐnī, 'Dǎwúđị Yésē mvọpị vé tǎ sē má ní āyǐkō ambamba, ĩri ícō tǎ má ní lēé rĩ pi ārēvú 'dụ nga céré rá.'

23 “Múngú ẹzi kīnī, 'bá āzi ri ímú ìfū úyú Dāwúđí vé rī agá, ìri ímú 'bá Ìsērélē vé rī pi pa nī, 'bá rī Yēsū 'i.

24 Yēsū ní drī ímúzú kuyé rī gé, Yūwánī ri tị sēé 'bá Ìsērélē vé rī pi ní kīnī, kọpi ā újákí ẹsị, āzini kọpi ā rụkí bātízīmū.

25 Yūwánī ká rií ívé ẹzị deẹ, zị 'bá rī pi kīnī, ‘Ìmi ụsụkí, ma ā'di 'i? Ìmi ụsụkí ma 'bá Múngú ní ụyō nì sōó rī 'i? 'Bá rī adri ma 'i kuyé. 'Bá Múngú ní ụyō nì sōó rī, ìri ímú vúlé 'dī'dī. Má ícọ ìri ē ìzā koó ìrivé ngá pá gá njezú ku, ā'diātāsīyā ìrivé āmbūgū ndē mávé rī rá.'

26 “Ìmi úyú Ābūrámā vé 'dī'bée, āzini ìmi 'bá adri'bá Yāhúđí rú ku Múngú ri ñnjī'bá ñnjīnjī 'dī'bée, ìmi ímúkí ụ'dụkọ múké pangará vé nōri yīj, ā'diātāsīyā ìpēkí ụ'dụkọ rī 'bá rī pi ní céré.

27 'Bá adri'bá Yērūsālémā gá rī pi ìvé ambugu rī pi be céré nīkí áamá 'yozú kīnī, 'bá 'bá paápi rī Yēsū 'i 'dini kuyé. Kọpi nīkí tā nẹbī rī pi vé ì ní rií laá ụ'dụ Sābátā vé rī gé rī vé ífífí kuyé. Kọpi rikí átá Yēsū rụ'bá gá ũnjí, sū nẹbī rī pi ní átá rī tịnị.

28 Kọpi ísúkí tā ā pá ì ní lězú Yēsū ri 'dizú ni kuyé, kọpi ní Pílátō ri zizú kīnī, ā 'díkí ìri drāá rá.

29 “Kọpi ká tā nẹbī rī pi ní sī ìrivé tā sī rī 'dujú ngáá céré gí, ì ní ìrivé āvū í'duzú peṭi alambaku sígẹ 'dāāsī, jizú sịzú 'bú agá.

30 'Bo Múngú inga ìri gōó ídri rú drāngará gálésīla rá.

31 Yēsū 'i'da 'i vú be kárákará 'bá ímú'bá ìri be trụ íngázú āngū Gālíláyā vé rī gé cazú

Yērúsālémā gá rĩ pi ní. 'Bá 'dĩ'bée ndrekí Yēsũ rì rá, kòpi rikí ìrivé tã ùlũú 'bá rĩ pi ní.

32 "'Bà nóni ri ù'dùkọ múké Múngú ní ẹziì 'bá ẹ'bípìì ní rĩ ùlũ.

33 Múngú 'o nóni tã 'í ní ẹziì 'bá ẹ'bípìì ní 'dãri 'bá ní gí, inga Yēsũ ri gōó ídri rú drāngará gálésìla rá. Sũ ì ní sīi búkũ Sāwúmā vé rĩ agá cápìtā ìrĩ gé rĩ tìjì,

“ 'Mi Mvá mávè ni,
ãndrũ sī ma mí Ẹtèpi.' ”

34 Tã Múngú ní Yēsũ ri ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésìla 'dĩri kīnī, ìrivé rù'bá ã ñma rí ku, Múngú 'yo ọtù tã ni ìnógòsì kīnī,

'Ma ímú mí ní tākiri uletere má ní tã ni ẹziì Dāwúđì ní rĩ sē rá.'

35 Dāwúđì sī tã Yēsũ ní lēé átá rĩ búkũ Sāwúmā vé rĩ agá kīnī,

'Ma mívé 'Bá Uletere ni, mí ícọ mávè rù'bá sēé ñmaá ku.'

36 “Dāwúđì ní adrizú ídri rú rĩ gé, 'du tã Múngú ní ẹziì ì ní rĩ ngaá rá. Kã drāá, sīkí ìri vūrã ì ní ẹ'bípìì sīzú rĩ gé, ìrivé ãvũ ñma rá.

37 'Bo Múngú inga Yēsũ ri drāngará gálésìla rá, ìrivé ãvũ ñma kuyé.

38 “Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, ìmi yìkí drī ká! Ụ'dùkọ ì ní lũú ìmi ní 'dĩri lū 'yozú kīnī, Yēsũ ri ìmi trũ ìmivé ùnjìkányã agásì rá.

39 'Bá céré ìri ẹ'yì'bá gí rĩ pi, Múngú ri kòpi 'bã adri 'bá pìrì ni pi, Mósè vé tãimbì ícọ kòpivé ùnjìkányã ùjì ku.

40 Īmi ndrekí múké tã nêbĭ rĭ pi ní átá rĭ ã nga 'i ĩmĭ rŭ'báná gá ku. Kôpi kĭnĭ,

41 “ Īmi ndrekí drĭ ká, ĩmi 'báná ri'báná Múngú ri ide'báná rĭ pi,

lê ĩmi ãyãkĭ ãyãyã, ãzini lê ĩmi ũdrãkĭ rá.

Ū'dú ĩmi ní adrizú ídri rú rĭ gé, ma tã ãzi 'o ĩmi ní rá,

'báná ãzi ã ũlũ dô ĩmi ní tã ni rá drããsĭyã, ĩmi ícókĭ ẽ'yĭĭ ku.' ”

42 Páŭlũ pi Bãrŭnábã be kê ngaá fũú Jó Múngú ri Zizú rĭ agásĭ, 'báná rĭ pi mãkĭ kôpi kĭnĭ, kôpi ẽ ĩgôkĭ ímŭ ĩ ní tã rĭ ũlũú đĭ Sãbátã ímŭpi drŭ 'đĭri gé.

43 'Bá ĩ úmú'báná Múngú ri ĩnĭ'báná rĭ pi kê ayí, Yãhŭđĭ kárakarã, ãzini 'báná adri'báná Yãhŭđĭ rú ku Múngú ri ĩnĭ'báná rĭ pi 'dekĭ mŭú Páŭlũ pi vú sĭ Bãrŭnábã be, Páŭlũ pi Bãrŭnábã be mãkĭ kôpi kĭnĭ, lê ẽsĭ múké Múngú vé rĭ ã adri kôpi be mŭzú nyonyo.

44 Kã mŭú caá ũ'đú Sãbátã vé rĭ ãzi gé, 'báná kŭrŭ agá rĭ pi céré ímŭkĭ ũ'đúkŭ Úpĭ vé rĭ yĭngará gá.

45 'Bo Yãhŭđĭ rĭ pi kê 'báná bĭtrĭkã 'đĭ'bée ndree, tã ni 'de kôpi ẽ ẽsĭ agá ũnjĭ, kôpi u'dakĭ Páŭlũ ri, kôpi ẽ'yĭkĭ tã ĩri ní átá rĭ kuyé.

46 Kúru Páŭlũ pi Bãrŭnábã be, kôpi ní átázú 'báná 'đĭ'bée ní ũrĭ ãkŭ kĭnĭ, “Īmi Yãhŭđĭ rú, 'báná ũlũkĭ ũ'đúkŭ múké Múngú vé rĭ ĩmi ní drĭdrĭ. 'Bo ĩmi gãkĭ ũ'đúkŭ rĭ sĭ! 'Đĭri lŭ uletere 'yozú kĭnĭ, ĩmi ícókĭ ídri 'dãni'dãni rĭ ĩsŭ ku. Nóni 'báná lĕkĭ mŭú ũ'đúkŭ rĭ ũlũú 'báná adri'báná Yãhŭđĭ rú ku rĭ pi ní.

47 Tã Úpĭ ní ẽzĭĭ 'báná ní rĭ, ĩri 'dĭni kĭnĭ,

“ ‘Á 'bã ĩmi adrií ũtúná rú
 'bá adri' 'bá Yāhúdĭ rú ku rĩ pi ãsámvú gé,
 lē ĩmi ũlŭkí tã ĩ ní 'bá pazú rĩ
 mužú āngŭ rĩ pi agásĩ céré.’ ”

⁴⁸ 'Bá adri' 'bá Yāhúdĭ rú ku rĩ pi kã tã 'dĩri yĭ,
 sē kōpi ní āyĭkō ambamba. Kōpi sēkí ōwō'dĩfô
 ũ'dúkô Úpí vé 'dĩri sĩ. 'Bá ĩ ní ũpēē ídri 'dání'dání
 rĩ ĩsú' 'bá rĩ pi ě'yĭkí Úpí ri rá.

⁴⁹ Ũ'dúkô Úpí vé rĩ ayi mužú āngŭ 'dãri agásĩ
 céré.

⁵⁰ 'Bo Yāhúdĭ drĭkoma rú rĩ pi muží ũkú
 ambugu Múngú ri ĩnjĩ' 'bá ĩnjĩnjĩ kŭrú agá 'dãá rĩ
 pi ě drĭ úcĭ āgō drĭkoma rú kŭrú agá 'dãlé rĩ pi be,
 kōpi íngákí Páŭlŭ pi drĭgé Bārŭnábã be, ōcŭkí
 kōpi ũnjí ũnjí. Kōpi drokí Páŭlŭ pi Bārŭnábã be
 fŭú ĩvé āngŭ agásĩ āmvé.

⁵¹ Kúru Páŭlŭ pi Bārŭnábã be, kōpi ní nyōkŭ
 ĩ pá ágélé gá rĩ wezú kú 'dãgá, lŭzú kĭnĩ, ĩ gākí
 kōpi sĩ. Kōpi ní 'dezú mužú kŭrú Īkónĭyōmŭ vé
 rĩ gé.

⁵² Āyĭkō fŭ 'bá Yēsŭ ā pámvú ũbĩ' 'bá adri' 'bá
 Ānĭtĭyókã gá 'dãlé rĩ pi ambamba, āzini Índrĭ
 Uletere rĩ ású kōpi rá.

14

Páŭlŭ pi Bārŭnábã be sēkí tĭ Īkónĭyōmŭ gé

¹ Páŭlŭ pi Bārŭnábã be, kōpi kã caá Īkónĭyōmŭ
 gé 'dãlé, kōpi fikí Yāhúdĭ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú
 rĩ agá 'dãá, sŭ kōpi ní rĭí 'oó drĭdrĭ rĩ tĭnĭ. Kōpi
 sēkí tĭ Múngú vé rĩ, úló 'bá rĩ pi ě ēsĭ rá, sē Gĭrĭkí

rĩ pi 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi be kárakará újákí ẹsị Múngú rĩ ẹ'yǐzú rá.

² 'Bo Yāhūdī ẹ'yǐ'bá kuyé rĩ pi úcǐkí 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ẹ drị, sẹ kọpi íngákí Páũlũ pi drịgé Bārúnábā be ũnjí.

³ Páũlũ pi Bārúnábā be áwíkí ríi tị Úpí vé rĩ sẹé lókí be áco ữrị ákó. Úpí sẹ kọpi ní ũkpō tā āyāzú āyāyā ni pi 'ozú rá. Úpí i'da 'bá rĩ pi ní kǐnĩ, ẹsị múké Úpí vé Páũlũ pi ní tā ni ũlũú Bārúnábā be ữrị ákó 'dĩri, ịri tā áda.

⁴ 'Bá kùrụ agá rĩ pi acokí ị āsámvú ịrị, urụkọ ni pi ǎ'yǐkí Yāhūdī rĩ pi vé tā, urụkọ ni pi ǎ'yǐkí 'bá áyúǎyũ rĩ pi vé tā.

⁵ 'Bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi Yāhūdī rĩ pi be, úmúkí ị ịvé ambugu rĩ pi be, kọpi lẹkí Páũlũ pi 'oó Bārúnábā be ũnjí, āzini kọpi lẹkí Páũlũ pi úvị ịrǎ sị.

⁶ 'Bo 'bá áyúǎyũ ịrị 'dĩ'bée ká tā rĩ yị, kọpi ngakí ápá mụzú ǎngũ Lĩkónyā vé rĩ gé, mụkí adrii kùrụ Lēsítúrā vé rĩ agá, āzini Dērebē vé rĩ agá, āzini ǎngũ 'dāri ǎ gārā gá rĩ pi agá.

⁷ Kọpi rikí ụ'dụkọ múké rĩ ũlũú 'dǎlé.

Páũlũ pi Bārúnábā be cakí Lēsítúrā gá, āzini Dērebē gá

⁸ Páũlũ pi ká caá Lēsítúrā gá 'dǎá, kọpi ịsúkí ágó āzi tịkí ịri kú ọgọrọvũ rú, tu ẹcị ku.

⁹ Páũlũ ká ríi tị Múngú vé rĩ ũlũú, ágó rĩ 'bā bí rizú tā Páũlũ ní ũlũú rĩ yịzú. Páũlũ ndre ǎngũ mụzú ágó rĩ vúgá 'dǎá, Páũlũ nị rá 'yozú kǐnĩ ágó rĩ ẹ'yǐ Yẹsũ rĩ gí, Páũlũ kǐnĩ, Múngú ri ícọ ịri ídri rá.

10 Páũlũ ní ágó rĩ zịzú ụ'dụkọ be ụrụ 'dǎá kīnī, "Í nga ụrụ!" Koro ágó rĩ ní wazú ụrụ 'dǎá, ĩri ní í'dózú ẹcị tuzú.

11 'Bá rĩ pi kâ tǎ Páũlũ ní 'oó 'dĩri ndree, kọpi í'dókí átá ìvé tị Lĩkóniyǎ vé rĩ sī kīnī, "Ǽgō nǒ'bée adrikí sũ múnghú rĩ pi tịnị, kọpi újákí nóni ĩ ícá 'bá áda rú."

12 Kọpi 'dakí Bǎrúnábǎ ã rú Zéwũ 'i,* 'dakí Páũlũ vé rĩ Hērémē 'i, ã'diātāsīyǎ Páũlũ ri átángá rĩ átá nī.

13 Jó 'bá rĩ pi ní rizú múnghú Zéwũ vé rĩ ĩnjịzú rĩ, ĩri ĩnyinǎ kẹẹtìlé ĩ ní fizú mụzú kūrú rĩ gé rĩ ã gǎrǎ gá, Átálágú riipi ẹzị ngaapi jó rĩ agá rĩ āzini 'bá bītríká rĩ pi íjíkí tị āgō, āzini peṭi ã fũ ímụ 'bǎá kūrú rĩ vé kẹẹtìlé gá, ã'diātāsīyǎ átálágú rĩ 'bá bītríká rĩ pi be, kọpi lẹkí rǒbḡḡ zǎá Bǎrúnábǎ pi ní Páũlũ be.

14 Bǎrúnábǎ pi Páũlũ be, kọpi Yésũ vé 'bá áyúáyũ ni pi, kọpi kâ tǎ 'dĩri yịi, kọpi gǎkí tǎ 'bá 'dĩ'bée ní 'oó rĩ sī, sē kọpi ũsíkí ìvé bǒngó ĩ rú'bá gá sī, kọpi njukí mụzú 'bá bītríká rĩ pi āsámvú gé 'dǎá, kọpi trekí ụ'dụkọ be ụrụ 'dǎá kīnī,

15 "Ǽnjīrī, ngá ĩmi ní rií 'oó 'dīni rĩ ã'di? 'Bá nǒ'bée 'bá áda sũ ĩmi tịnị. 'Bá ímụkí nǒri Múnghú ídri rú 'bũ pi gbiiipi vũ be, yịi tafu rĩ be, ngá 'a ni gé rĩ pi be céré rĩ vé ụ'dụkọ múké rĩ ũlũ, ĩmi kukí ĩmivé múnghú ĩ ní údé drị sī 'dĩ'bée ānī, ĩmi ẹ'yīkí Múnghú adriipi ídri rú rĩ áyú.

* 14:12 14:12 Zéwũ pi Hērémē be: Gịrịkị rĩ pi ri múnghú kárakará ni pi ẹ'yị. Zéwũ ri 'bǎghú múnghú rĩ pi vé ni, Hērémē rĩ 'bǎghú rĩ vé 'bá áyúáyũ rĩ.

16 Ọtú ịnógósí 'dālé, Múngú ku 'bá āngū rī pi agásí rī pi ārèvú céré ríkí tā 'oó sū ĩ ní lēé rī tịnị.

17 'Bo tā múké Múngú ní 'oó 'dī'bée sī lū 'yozú kìnī, Múngú ri ọtú anigé. Múngú ri ĩmi ní yīgọ sē 'dị 'bụ gélésīla, ĩri sē ĩmivé ānyāngā ri dụ ānị. ĩri ĩmi ní ínyá sē, sē ĩmi adri ānị āyīkō sī”

18 Páülū pi ā átákí dō 'bá 'dī'bée ní 'dini drāāsiyā, tā 'dīri fi kọpi drīgé ālunani kuyé. Kọpi lēkí drī nyo rọbọṅọ rī zāá Páülū pi ní zāzā.

19 Yāhúdī urukọ íngákí Ānītīyókā gálésīla, āzini Īkónīyōmū gálésīla, kọpi ĩcīcīkíkí 'bá bītríká rī pi, kọpi íngákí Páülū drīgé ūnjí ūnjí, kọpi úvíkí Páülū ri írā sī. Kọpi seki ĩri muụ kūrú rī agásí āmvé 'dāá. Kọpi ụsūkí kìnī, Páülū drā gí.

20 'Bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ká ĩ úmú Páülū ā gārā gá sī kūrū, Páülū ní íngázú uru, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlé kūrú rī agá 'dāá. Kā muụ adrií drū 'dini, Páülū pi ní ngazú muzú Bārúnábā be kūrú Dērebē vé rī gé.

Páülū pi Bārúnábā be újákí ĩ gōo kūrú kọpi ní ú'dúkọ múké rī ūlūzú rī pi agá

21 Páülū pi Bārúnábā be, kọpi ní ú'dúkọ múké Múngú vé rī ūlūzú Dērebē gá 'dālé, 'bá kárakarā újákí ẹsị Yēsū ri ẹ'yīzú rá. Kuru kọpi ní gōzú ngazú 'dāásí, kọpi ní ĩ újázú gōzú Lēsíturā gá, kọpi ní agazú muzú Īkónīyōmū gé, cazú Ānītīyókā gá, āngū Pīsídīyā vé rī agá.

22 Kọpi 'dekí muụ 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ẹ ẹsị ímbá, kọpi ā adrikí rí ūkpó ūkpó ĩvé ẹ'yīngará agá, kọpi kìnī, “'Bā ĩzāngā nya

ambamba, 'bâ íbí fi mālũngã Múngú vé rĩ agá ndõ."

²³ Páũlũ pi Bārúnábã be, kôpi ûpêkí 'bá ù'bãã drĩkoma rú kãnísã rĩ pi agásĩ céré. Kôpi rikí Múngú ri zĩ, ãzini rikí ãnyãngã a'bíi, kôpi i'dakí 'bá 'dĩ'bée Úpí kôpi ní êsí 'bãã drĩ ni gé rĩ ẽndrẹti gé, ã ùtẽ rí kôpi.

²⁴ Páũlũ pi Bārúnábã be ngakí fũú Písídĩyã agásĩ, kôpi 'dekí muú Pãmĩfĩliyã gá.

²⁵ Kôpi muquí tị sêe kũrú Përigã vé rĩ agá, kúru kôpi ní agazú muzú kũrú Átálĩyã vé rĩ gé.

Páũlũ pi Bārúnábã be újaki ĩ gõo Ānĩtĩyókã gá ãngũ Sírĩyã vé rĩ agá

²⁶ Kôpi ní ngazú Átálĩyã gá 'dãgá, tuzú kũlúmgbã agá, muzú kũrú Ānĩtĩyókã vé rĩ gé, ãngũ Sírĩyã vé rĩ agá, vũrã kôpi ní ĩvé ẽçĩ í'dózú rĩ gé. 'Bá ẽ'yĩ'bá gí 'dãlé rĩ pi pêkí kôpi muzú êsí múké Múngú vé rĩ sĩ ẽzĩ rĩ ngaá, kôpi dekí ẽzĩ rĩ rá.

²⁷ Kôpi kã caá Ānĩtĩyókã gá 'dãlé, kôpi zĩkí 'bá kãnísã vé rĩ pi ímú céré vũrã ãlu gé. Kôpi ùlũkí tã Múngú ní ĩ ĩzã kozú, ãzini tã ĩri ní sêe 'bá adri'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní êsí újázú Yèsũ ri ẽ'yĩzú rĩ.

²⁸ Kôpi áwíkí adrii 'dãlé lókí be ãco 'bá Yèsũ ã pámvú ùbí'bá rĩ pi be trú.

15

'Bá ambugu tã 'yo'bá Yërúsãlémã gá rĩ pi

¹ Páũlũ pi Bārúnábã be kã rií adrii kũrú Ānĩtĩyókã vé rĩ agá ãngũ Sírĩyã vé rĩ gé 'dãá,

ãgõ ụrụkọ'béé ímụkí ãngũ Yũdáyã vé rĩ gélésíla, kọpì ríkí 'bá rĩ pì ímbá kíní, “Líkí dō ìmí ágélé ẽ tị sụ Mósē ní ímbá ìvé tǎímbị agá rĩ tịnị kuyé, ìmí ícókí pangará ìsụ ku.”

² Tǎ 'dĩri sē Páũlũ pì Bārúnábǎ be fíkí ãgátá gǎá ãgõ 'dĩ'béé be sǎ be ãco tǎ kọpì ní ímbá 'dĩri sī. Kúru ì ní Páũlũ pì ìpēzú Bārúnábǎ be, 'bá ụrụkọ Yēsũ rì ẹ'yì'bá gí rĩ pì be, kọpì ǎ mụkí rì Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá, kọpì ǎ átákí rì tǎ 'dĩri 'bá ì ní rìí áyúǎyũ rĩ pì be, ǎzini 'bá kǎnísǎ vé drĩkoma rú rĩ pì be.

³ 'Bá kǎnísǎ vé rĩ pì ní Páũlũ pì pēzú mụzú Bārúnábǎ be Yērúsǎlémǎ gá 'dǎlé, kọpì ní mungará gá lẹtì gé 'dĩgé, kọpì mụkí pá tuú ãngũ Fōnísíyǎ vé rĩ agá, ǎzini ãngũ Sǎmǎrìyǎ vé rĩ agá, kọpì mụkí 'bá kǎnísǎ vé rĩ pì ndréé. Kọpì ní tǎ 'bá adri'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pì ní ẹsì újázú Yēsũ rì ẹ'yìzú rĩ ùlũzú. Tǎ 'dĩri sē 'bá Yēsũ rì ẹ'yì'bá gí rĩ pì ní ǎyĩkō ambamba.

⁴ Páũlũ pì Bārúnábǎ be kǎ caá Yērúsǎlémǎ gá 'dǎlé, 'bá kǎnísǎ vé rĩ pì, Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ rĩ pì be, ǎzini 'bá ambugu rĩ pì be céré ngakí kọpì ẹ'yì, kọpì ní tǎ Múngú ní ì ìzǎ kozú rĩ pì ùlũzú kọpì ní céré.

⁵ 'Bo Fārúsì ụrụkọ ẹsì újá'bá Yēsũ rì ẹ'yì'bá gí rĩ pì ní ngazú ụrụ, kọpì ní 'yozú kíní, “Lē 'bá adri'bá Yǎhũdĩ rú ku Yēsũ rì ẹ'yì'bá gí rĩ pì, ǎ ùlíkí kọpì ǎ ágélé ẽ tị rá, ǎzini lē kọpì ǎ 'dúkí tǎímbị Mósē vé rĩ ngáá.”

⁶ Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ rĩ pì ní ì úmúzú 'bá kǎnísǎ vé drĩkoma rú rĩ pì be trụ, kọpì ní rizú 'bá adri'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pì vé tǎ átázú.

7 'Bá 'dĩ'bée átákí tã rĩ caá sâ be ãco. Vùdrĩ ní gé, Pétèró ní ngazú uru, Ìri ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Má édrípìì, ìmi nĩkí rá 'yozú kìnĩ, Múngú ìpè ma ìmi àsámvú gé, mà ùlũ rí ú'dúkò múké rĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, kòpi ã yìkí rí ú'dúkò múké rĩ, kòpi ẽ ẽ'yìkí rí bēnĩ.

8 Múngú nĩ 'bá ãlu ãlu vé ẹsì rá, 'dĩri lũ 'yozú kìnĩ, ã'yĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi rá, sē kòpi ní Índrí Uletere rĩ, sũ Ìri ní sēé 'bá ní rĩ tìni.

9 Múngú ri 'bá rĩ pi ọ'dù céré trōtrō, sũ Ìri ní 'bá ọ'dù rĩ tìni. Kòpi ní Múngú ri ẹ'yìí gí rĩ sī, sē ùjì kòpi vé ẹsì ícá kuú uletere.

10 Ngá ìmi ní rizú Múngú ri ù'bìzú, tã ẹnjìenjì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku Yésù ã pámvú ùbì'bá rĩ pi drìgé 'dìni rĩ ã'di? Tã ẹnjìenjì 'dĩri ndē 'bá ùkpō rá, dōku ndē kpá 'bá ẹ'bìpìì ã ùkpō rá.

11 'Bá ẹ'yìkí rá 'yozú kìnĩ, 'bávé Úpí Yésù vé ẹsì ní adrii múké rĩ sī, 'bá pangará ịsú rá, sũ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní pangará ịsú rĩ tìni.”

12 Bārúnábā pi Páulũ be, kòpi kâ ríí ùkpō Múngú ní sēé ì ní tã ãyāzú ãyāyā ni pi 'ozú, āzini tã ù'dũ be túngú ni pi 'ozú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi àsámvú gé 'dĩri ùlũú, 'bá rĩ pi céré újìkí kírì, tēkí ríí yìì.

13 Páulũ pi kâ tã rĩ átá deẹ gí, Yōkóbũ ní 'yozú kìnĩ, “Má édrípìì, ìmi yìkí drĩ ma ká!

14 Sìmónā Pétèró ùlũ 'bá ní tã Múngú ní í'dózú ẹsì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi drìgé, Ìri ní 'bá urukọ 'duzú adrizú 'bá ívé ni pi rú rĩ vé tã rá.

15 Tã 'dĩri ru 'i tã ọtú nẹbĩ rĩ pi ní sĩa rĩ be trú, kìnĩ,

16 “ Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, ma Úpí 'i, ma úmvúlésĩ ìgõ ímú Dãwúđĩ vé jó árípi gí 'dĩri sị gõ rá. Ma gõ sị vữã ã ní kuú ándrú rú rĩ gé,

ma gõ ìri inga ùzi,

17 'bá àngũ ụrukọ'bée agá rĩ pi ã 'bākí rí ẹsị ma ndāzú,

āzini 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku, ẹsị 'bā'bée má drìgé rĩ pi ã 'bākí rí ẹsị ma ndāzú,

ma Úpí 'i, á 'yo tã 'dĩri nĩ,

má ùpě 'bá 'dĩ'bée nĩ,'

18 Má ẹzi tã 'dĩri ọtú ìnógósị.

19 “Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, lě 'bā 'bākí tã ẹnjìẹnjì 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku lě'bá Múngú ri ẹ'yĩ'bá rĩ pi drìgé ku.

20 Lě 'bā siki kọkọbì sěe kọpi ní, lüzú kìnĩ, lě kọpi ã nyakí ànyāngã ã ní sěe ngá ã ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, lě kọpi ã 'bākí ọwũ ku, kọpi ã nyakí ànyāpá ã ní umbe ni píí drāá drì sị rĩ ku, āzini kọpi ã nyakí zāá ã ārì ku.

21 Ǻ'diātāsīyā tǺimbì Mósē vé 'dĩri ùlũkí mụzú kūrú Yāhúđĩ rĩ pi ní adrizú rĩ pi agásĩ, Sābātā ālu ālu, rikí tǺimbì rĩ lāá Yāhúđĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá.”

Siki kọkọbì sěe 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku Úpí ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ní

22 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, āzini 'bá cére Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí Yērúsālēmā gá rĩ pi be, ùpěkí 'bá ụrukọ'bée ã āsámvú gé 'dìgé,

pěkí kôpi muų Ānītīyókā gá, kôpi mučí Páũlũ pi be, āzini Bārúnábā sī. 'Bá ĩ ní ũpěé rĩ pi Yúdā ĩ ní zị Bārīsábā pi* Sílā be, 'bá ĩrị 'dĩ'bée, kôpi drĩkoma kānísā vé ni.

²³ Kôpi sīkí kọkọbị sěé 'bá 'dĩ'bée dríge kínĩ, 'Bā Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, 'bā ĩmivé ẹdrịpị, ĩmi 'bá adri 'bá Yāhúđị rú ku Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí kũrú Ānītīyókā vé rĩ agá, āngũ Sírīyā vé rĩ agá, āzini āngũ Kĩlĩkíyā vé rĩ agá 'dĩ'bée. 'Bá sěkí ĩmi ní mōdó.

²⁴ 'Bá yìkí kínĩ, 'bá urukọ 'bée ngakí nōósị muų ĩmi ní tã adripi pịrị ku ni ímbá, tã kôpi ní ímbá rĩ sě ĩmi ní āyĩkō kuyé, 'bo 'bá pěkí kôpi nĩ kuyé.

²⁵ Kúru 'bá ní 'bā úmúzú, 'bá ā'yĩkí 'bā āsámvú gé sị trụ, lě 'bā ũpěkí 'bá urukọ 'bá āsámvú gé nōgó, 'bā pěkí rí kôpi 'bá ógúpị Bārúnábā be, āzini Páũlũ sī, kôpi ā mučí rí ĩmi vúgá 'dĩlé.

²⁶ 'Bá ĩ ní ũpěé 'dĩ'bée adikí ĩ sěé ĩzāngā nyaá 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō vé tã sī.

²⁷ Kúru 'bā ri Yúdā pi pě muzú Sílā be ĩmi vúgá 'dĩlé, kôpi ā mučí rí tã 'bá ní sī 'dĩri ũlũú ĩmi ní tị sī.

²⁸ Índrị Uletere rĩ i'da 'bá ní kínĩ, lě 'bā 'bākí tã ẹnịẹnị ĩmi dríge ku. Lě ĩmi 'okí 'díní,

²⁹ lě ĩmi nyakí anyāngā ĩ ní sěé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, ĩmi nyakí zāā ā ārí ku, ĩmi nyakí anyāpā ĩ ní umbe ni píí drāá drị sī rĩ ku. Lě ĩmi 'bākí ọwụ muzú bādārú ku. ĩmi 'dučí

* 15:22 15:22 Yúdā ĩ ní zị Bārīsábā rĩ: Yúdā Bārīsábā ri ícọ adri Yōsépā Bārīsábā vé ẹdrịpị.

dõ tâ 'dĩ'bée ngaá rá, ìmi ícò adri múké.

Múngú ã adri ìmi be.

³⁰ Pēkí āgō 'dĩ'bée mužú Ānītīyókā gá. Kúru kōpi ní 'bá kánisā vé rĩ pi zizú ímúzú vūrā ālu gé, kōpi ní kōkōbĩ ĩ ní sī sēé ĩ drígé 'dĩri sēzú 'bá 'dā'bée ní.

³¹ 'Bá rĩ pi kâ kōkōbĩ rĩ lāá, kōpi adrikí āyĩkō sī, tâ ĩ ní sī kōkōbĩ rĩ agá rĩ ímbá kōpi ē ēsī rá.

³² Yúdā pi Sílā be, kōpi nēbĩ, kōpi átákí átángá rĩ sâ be āco 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ē ēsī ímbázú, kōpi ã adrikí rí ũkpō ũkpó ìvé ẹ'yĩngará agá.

³³ Yúdā pi Sílā be, adrikí caá 'dālé lókí be mādā, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi sēkí kōpi ní tākiri, kōpi ní kúru Yúdā pi pēzú mužú Sílā be kánisā Yērúsālēmā vé rĩ gé vúlé 'bá ándúrú ĩ pē'bá rĩ pi vúgá 'dāá.

³⁴ 'Bo Sílā áwí ìvé rĩ adrií Ānītīyókā gá 'dālé.†

³⁵ 'Bo Páulū pi Bārúnábā be áwíkí adrií Ānītīyókā gá 'dālé, kōpi 'bá urukọ kárakará ni pi be, ímbákí 'bá rĩ pi, āzini ũlūkí ú'dúkọ Úpí vé rĩ 'bá rĩ pi ní 'dālé.

Páulū pi Bārúnábā be acokí ĩ Yūwánĩ Mārākō vé tã sī

³⁶ Kā mužú adrií mbāá mādā ã vúdrĩ gé, Páulū ní 'yozú Bārúnábā ní kīnĩ, “Lē 'bâ gōkí mužú vúlé kūrú 'bá ní ú'dúkọ múké rĩ ũlūzú rĩ pi agá 'dāá, 'bâ mukí rí 'bá Úpí ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ndreeé, 'bâ mukí rí nĩĩ dō kōpi ri adri 'dāá íngóni.”

† 15:34 15:34 Átángá véřēsĩ 34 agá 'dĩri, búkú Ezi vé ĩ ní sī Gĩřĩkĩ tĩ sī drĩdrĩ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkú Ezi vé vúlé rĩ agá rá.

37 Bārúnábā lē Yūwánī ĩ ní zị Mārākō ri jị mụzú ĩndī.

38 'Bo Páülū ā'yī Bārúnábā vé tā 'dīri āluṅani kuyé, ā'diātāsīyā Mārākō ku ĩ kú Pāmīfilíyā gá 'dāá, nga ẹzị ĩ be kuyé.

39 Páülū pi ní āgátá gāzú ĩ āsámvú gé sī Bārúnábā be, kọpi ní kúru ĩ acozú. Bārúnábā jị Mārākō ri mụzú 'í vúgá sī ĩndī, kọpi ní tuzú kúlúmgbā agá, 'dezú mụzú Sáyípūrāsī gé.

40 Páülū jị ívé rī Sílā ri mụzú, 'bá ẹ'yī' 'bá gí rī pi kínī, ẹsị múké Úpí vé rī ā adri kọpi be.

41 Kúru kọpi ní 'dezú mụzú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kílíkíyā vé rī gé, kọpi rikí 'bá kánísā vé rī pi ẹ ẹsị ūmíí.

16

Tīmōtéyō ko Páülū pi ẹ ịzā Sílā be ẹzị sī

1 Páülū pi Sílā be ngakí mụy kūrú Dērēbē vé rī gé, kọpi agakí caá kūrú Lēsítúrā vé rī gé. Kọpi cakí mụy 'bá Yēsū ā pámvú ūbīpi ni ịsụ, rụ ni Tīmōtéyō 'i, ịrivé ẹndrẹpị Yāhūdīzị, ịri 'bá Yēsū ri ẹ'yīpi gí ni, 'bo ẹtẹpị ri Gịrịkígú.

2 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Lēsítúrā gá 'dālé rī pi Īkónīyōmū gé rī pi be, rikí céré átá kínī, Tīmōtéyō ri 'bá múké.

3 Páulũ lē ĩri jĩĩ mužú 'í vúgá sĩ ĩndĩ, kúru Páulũ ní ágélé ni ē tị lizú,* ã'diātāsīyā Yāhúđĩ adri'bán vūrā 'dāri agá rĩ pi nĩkí rá 'yozú kínĩ, Tĩmōtéyō étépị ri Ġĩrĩkĩgú.

4 Kōpi kâ rii éci mužú kũrú rĩ pi agásĩ ālu ālu, kōpi rikí kōkōbĩ† Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi ní sĩĩ 'bá ambugu Yērúsālémā vé rĩ pi be rĩ lǎá 'bá rĩ pi ní, lē kōpi ã 'dukí tā ni ngaánga.

5 'Bá kǎnísā vé rĩ pi vé ẽ'yĩngará gō ícá ũkpó ũkpó. Ụ'dú ālu ālu, 'bá ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi vé kǎlǎfe gō rii vaá mužú drĩgélé.

Páulũ ndre ĩndrĩlĩkĩ Mǎkēdōnĩyǎgú vé ni urobĩ agá

6 Páulũ pi ní ẹlizú mužú 'í ọgũpĩĩ Sílā pi be āngũ Pũrũgĩyā vé rĩ agásĩ, āzini āngũ Gǎlātĩyā vé rĩ agásĩ. Sā 'dāri gé, ĩndrĩ Uleterē rĩ ā'yĩ ku kōpi ní mužú tị sēzú āngũ Ẹzĩyā vé rĩ gé 'dǎlé.

7 Kōpi kâ mužú caá ĩnyĩnǎǎá āngũ Mészĩyā vé rĩ gé, kōpi lēkí kōdō mužú Bĩtũnĩyā gá, 'bo ĩndrĩ Uleterē Yēsũ vé rĩ ā'yĩ kōpi ní mužú kuyé.

8 Kúru kōpi ní ẹlizú mužú āngũ Mészĩyā vé rĩ agásĩ, kōpi ní cazú kũrú Tũrówā vé rĩ gé.

9 ĩnĩnǎ 'dāri sĩ, tā āzi i'da 'i Páulũ ní ĩndrĩlĩkĩ agá. Páulũ ndre ágó āzi Mǎkēdōnĩyǎgú tu pá, ĩri

* **16:3** 16:3 Ágélé ē tị lĩngará: Páulũ lị Tĩmōtéyō ã ágélé ē tị, ã'diātāsīyā Tĩmōtéyō vé ẹndrėpị Yāhúđĩ, 'bo ĩrivé étépị Ġĩrĩkĩ. Ġĩrĩkĩ rĩ pi lĩkĩ ĩvé anjĩ āgō rĩ pi vé ágélé ē tị ku. 'Bá rĩ vé ẹndrėpị dō Yāhúđĩ, Yāhúđĩ rĩ pi ĩri ā'yĩ adri Yāhúđĩ rú. Sēzú Páulũ ní Tĩmōtéyō ã ágélé ē tị lizú ānĩ, Yāhúđĩ rĩ pi ã ā'yĩkĩ rĩ ĩri adrii 'bá ĩ vé ni. † **16:4** 16:4 Kōkōbĩ: 'Í lǎ kōkōbĩ 'điri búkũ Ẹzĩ vé rĩ agá, Ẹzĩ 15:23-29.

ri 'i mã drı̄ ĩrĩ sĩ, ágó rĩ ní 'yozú Páũlũ ní kĩnĩ, “Lẽ mĩ ímũ Mākēdōnı̄yā gá nõó 'bâ ĩzā koó.”

¹⁰ Páũlũ kã tã 'i i'daápi ĩndrĩlĩkĩ agá rĩ ndree, koro 'bá ní 'bâ útúzá 'dezú mužú Mākēdōnı̄yā gá. 'Bá nĩkĩ ámá rá 'yozú kınĩ, Múngú zı̄ 'bâ mužú ı̄'dúkó múké rĩ ũlũú kōpi ní 'dãlé.

Lúđı̄yā újã ęsı̄

¹¹ 'Bá ní ngazú Tũrówã gá 'dãgá, 'bá fikĩ kũlúmgbã agá, 'bá ní mužú pı̄rı̄ Sãmõtēresĩ gé 'dãlé, kã mužú caá drı̄ 'dını, 'bá ní cazú Nęyãpólĩsĩ gé.

¹² 'Bá ní ngazú vũrã 'dãri gé sĩ, 'bá ní cazú Pı̄lĩpóyĩ gé. Kũrú 'dãri 'bá Rómã vé rĩ pi rúkĩ nĩ, kũrú rĩ ndē kũrú Mākēdōnı̄yā agá 'dãlé rĩ pi rá. 'Bá adrikĩ 'dãlé ı̄'dú be kárakarã.

¹³ ı̄'dú Sãbãtã vé rĩ gé, 'bá ní fũzú mužú kũrú rĩ vé kęętĩ gé sĩ ãmvé 'dãá, 'bá ní 'dezú mužú yĩ̄ tı̄ gé 'dãlé, 'bã mužú rı̄ vũrã Múngú ri zızú ni ĩsú bēnĩ. 'Bá ní úrızú vũgá, 'bá ní átázú ũkú ĩ úmú'bá kú 'dãlé rĩ pi be.

¹⁴ ũkú ãzi kōpi ãsãmvú gé 'dãá, rú ni Lúđı̄yã 'i, íbı̄ ímũ kũrú Tãyĩtĩrã vé rĩ gélésĩla, ĩri 'bá riipi bōngó ndrōlũndrōlũ ni ızı̄ı̄pi ni, ãzini 'bá riipi Múngú ri ĩnı̄ı̄pi ni. Múngú vé tã fi ęsı̄ ni gé, sē ę'yĩ̄ tã Páũlũ ní átã rĩ rá.

¹⁵ Sękĩ ĩri ní bãtızĩmũ ĩrivé 'bã 'bętĩ ãsãmvú gé rĩ pi be, ĩri ní 'bã zızú, 'bã mužú ívé ãngá. ĩri ní 'yozú kınĩ, “İmi ã'yĩkĩ dō 'yozú kınĩ mã ę'yĩ̄ Úpı̄ ri gı̄, 'bã mužú ĩmi be adrii mávé ãngá.” Si 'bã vúgã sĩ, 'bã mužú ĩrivé ãngá 'dãlé rá.

'Yĩkĩ Páũlũ pi Sılã be jó ãngũ ũ'yızú rĩ agá

16 Ụ'dụ ̃lu 'bá‡ k̃a rii muṣú ṽrã Múngú ri zizú r̃i gé 'd̃áá, 'bá ̃súkí mvá ũkú túg̃r̃i rú índr̃i ũnjí ní f̃i dr̃i ní gé ní, ̃iri ri t̃a ímú' 'bá ̃i nga' 'bá dr̃i dr̃i 'd̃ilé r̃i pi ũl̃ú. Mv́a ũkú r̃i ri m̃f̃eng̃á ̃sú s̃é ívé ambugu r̃i pi ní ambamba t̃a ̃iri ní rii ũl̃ú r̃i s̃i.

17 Mv́a ũkú 'd̃iri 'de muṣú 'b̃a ṽdr̃i gé s̃i Pául̃ú pi be, ri útré muṣú, “Ág̃o 'd̃i' 'bée áti' 'bá Múngú ̃mbúgú 'bá dr̃igé cére r̃i vé ní, k̃opi ímúkí ̃imi ní lét̃i pangará vé r̃i ũl̃ú.”

18 Mv́a ũkú r̃i 'o t̃a 'd̃iri 'd̃ini ụ'dụ be kárakará. T̃a 'd̃iri s̃é Pául̃ú ní ̃z̃ang̃á, ̃iri ní 'i újázú 'yozú índr̃i ũnjí r̃i ní k̃iñi, “Ỹes̃ú Kúrísit̃o ̃a rú s̃i, índr̃i ũnjí 'd̃iri, 'í f̃u mv́a ũkú 'd̃iri dr̃igé s̃i ̃amvé.” Koro índr̃i ũnjí r̃i ní f̃uzú mv́a ũkú r̃i dr̃igé s̃i.

19 Mv́a ũkú túg̃r̃i rú r̃i vé ambugu r̃i pi k̃a ñi ámá 'yozú k̃iñi, lét̃i ̃azi ̃i ní g̃ozú m̃f̃eng̃á ̃sú r̃i ní 'd̃áyo, k̃opi ní Pául̃ú pi ruṣú Síl̃a be, sezú muṣú ṽrã ̃i ní t̃a l̃izú r̃i gé, k̃opi ̃a tukí rí pá 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ̃endret̃i gé.

20 K̃opi k̃a Pául̃ú pi s̃é pá tuú 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ̃endret̃i gé, k̃opi ní 'yozú k̃iñi, “Ág̃o 'd̃i' 'bée Ỹahúđi, k̃opi ri 'bá 'bávé k̃ur̃ú agá r̃i pi ̃é dr̃i iza.

21 K̃opi ri m̃er̃e 'bá ní l̃éé ku ní vé t̃a ímbá 'bá ní, 'bá 'bá Róm̃a vé r̃i pi, 'bá ̃ỹíkí rí t̃a ní, d̃oku 'bá 'd̃úkí rí t̃a ní ngaá.”

22 'Bá b̃it̃r̃iká r̃i pi ní ̃i úmúzú Pául̃ú pi fuṣú Síl̃a be, 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ní t̃a ímbi s̃ezú, ̃a ũs̃íkí k̃opivé b̃ngó rá, ̃a ũgb̃ákí k̃opi.

23 K̃opi k̃a Pául̃ú pi ũgb̃áá ũnjí ũnjí, ̃i ní k̃opi j̃izú 'bezú jó ̃ng̃ú ũ'ỹizú r̃i agá, ̃i ní l̃uzú 'bá ̃ng̃ú

‡ 16:16 16:16 T̃affi 'bá 'd̃iri, Lúk̃a pi Pául̃ú pi be tr̃i.

ūtēēpi rĩ ní, lē ã ütē kòpì múké múké, kòpì ã ápákí rí ku.

24 Ágó ãngũ ütēēpi rĩ 'dụ tã rĩ ngaá sũ ĩ ní lūũ 'í ní rĩ tịni, jị kòpì suú jó ãngũ ù'yīzú rĩ agá ágágá 'dǎá, úmbé kòpì ã pá ãkpǎá pẹtị rụ'ba gá.

25 Kǎ mụú adrií ìnị ágágá, Páũlũ pi Sílǎ be ríkí Múngú rì zịj, ǎzini kòpì ríkí úngó ngoó Múngú ní, 'bá urukọ ĩ ní ù'yī rĩ pi ríkí tã kòpivé rĩ yị.

26 Koro dīngídīngí ní ãngũ ayazú ùkpō be, jó ãngũ ù'yīzú rĩ aya 'i dīngídīngí, jó ãngũ ù'yīzú rĩ vé kẹtị ùzịkí ĩ cére kú mgbo, ímvē ĩ ní 'bá rĩ pi ù'yīzú rĩ pi ucekí ĩ cére!

27 Ágó riipi jó ãngũ ù'yīzú rĩ ütēēpi rĩ kǎ mụú aruú ú'dụ gélesì, ìsụ kẹtị jó ãngũ ù'yīzú rĩ vé rĩ pi ùzịkí ĩ cére kú mgbo, ìri ní ívé ìlì ǎco rĩ í'dúzú lēzú 'i 'dizú drǎzú 'dīisì rá, ǎ'diātāsīyǎ ùsụ déna 'bá ĩ ní ù'yī rĩ pi ápákí cére gí.

28 Páũlũ ní trezú kīnī, “Lē mī 'dị mi drǎá ku! 'Bǎ cére anigé.”

29 Ágó riipi jó ãngũ ù'yīzú rĩ ütēēpi rĩ ní ǎcí zizú, ìri ni njuzú fizú jó agá 'dǎá, mụzú í'dézú Páũlũ pi ẹnretị gé Sílǎ be, rụ'ba ni yǎ kpīrīkpīrī.

30 Ágó rĩ ní Páũlũ pi íjizú ìfuzú ǎmvé, ìri ní kòpì zizú kīnī, “Ìmi mávé ambugu rĩ pi, mà 'o ǎ'dì, mà ìsụ rí pangará ǎnì?”

31 Kòpì ní újázú ìri ní kīnī, “Mí ẹ'yī Úpí Yēsũ rì, mi pangará ìsụ rá, ǎzini mívé 'bá 'bẹtị ǎsámvú gé rĩ pi pangará ìsụ rá.”

32 Kúru kòpì ní ú'dúkọ Úpí vé rĩ ùlüzú ágó rĩ ní, ǎzini 'bá cére ìrivé 'bẹtị ǎsámvú gé rĩ pi ní.

33 Inị́nǎ 'dǎri gé, ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗpi rĩ ní kòpi jìzú mụzú vǔrǎ ǎzi gé, ỉri ní kòpivé ǎzó ẽ mị ùjǐzú. Koro ỉ ní ágó rĩ ní bǎtízĩmũ sēzú ỉrivé 'bá 'bētị ǎsámvú gé rĩ pi be céré.

34 Ágó rĩ ní Páũlũ pi jìzú mụzú Sílǎ be ívé ǎngǎ 'dǎá, ỉri ní ǎnyǎngǎ sēzú nyazú kòpi ní. Ágó rĩ ívé 'bá 'bētị ǎsámvú gé rĩ pi be céré adrikí ǎyĩkò sĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ỉ ní Múngú ri ẹ'yǐ gí rĩ sĩ.

35 Kǎ mụyú adrií drụ 'dĩni ù'bùtị́nǎ rĩ sĩ, 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ní ùgalaku rĩ pi pēzú mụzú ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗpi rĩ vúgǎ 'dǎá, kòpi ní tǎĩmbị sēzú kínĩ, ágó rĩ ǎ oyụ Páũlũ pi Sílǎ be mụyú 'dĩsĩ rá.

36 Ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗpi rĩ ní 'yozú Páũlũ pi ní kínĩ, “Bá tǎ lị'bá rĩ pi sēkí tǎĩmbị kínĩ, lē ǎ oyụkí ỉmi Sílǎ be mụyú 'dĩsĩ rá. Ỉmi ícọ mụ rá. Ỉmi mụkí tǎ be kírí.”

37 'Bo Páũlũ ní 'yozú ùgalaku rĩ pi ní kínĩ, “Bá adrikí dō 'bá Rómǎ vé ni§ drǎáǎsĩyǎ, kòpi ùgbǎkí 'bá gúnýǎ agǎ, kòpi 'bekí 'bá jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ agǎ, ỉsụ lịkí drĩ 'bávé tǎ kuyé.* Nóni kòpi lēkí 'bá pēé mụzú ǎmvé kírí, 'bá ǎzi ǎ nị nyo tǎ ni ku? Adri 'dĩni ku! Lē kòpi ẽ ímụkí 'bá oyụyú fũú nǎósĩ nĩ.”

38 Ùgalaku rĩ pi ní tǎ 'dĩri jìzú ùlũzú 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ní. 'Bá tǎ lị'bá rĩ pi kǎ yị kínĩ, Páũlũ pi Sílǎ be 'bá Rómǎ vé ni pi, sē kòpi ní ỳrị.

§ 16:37 16:37 'Bá Rómǎ vé rĩ pi: Lókí Yēsũ vé rĩ gé, 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ rụ 'bá rĩ pi ǎngũ ǎndiǎndí gé sĩ. 'Bá 'dĩ'bée ǎsámvú gé, 'bá Rómǎ vé rĩ pi mǎdǎ, 'bǎgú ǎmbúgú rĩ kòpi ùtḗ múké, ǎ'diǎtǎsĩyǎ kòpi 'bá ívé ni. * 16:37 16:37 Tǎĩmbị Rómǎ vé rĩ ǎ'yí ku ỉ ní 'bá Rómǎ vé rĩ gbǎzú ỉsụzú lịkí drĩ ỉrivé tǎ kuyé.

39 Kôpi ní ímúzá trüngará zizú Páülü pi ëndreṭi gé. Kúru kôpi ní Páülü pi jizú füzú jó ängü ü'yüzú rî agásî ämvé, kôpi mázú kînî, lê kôpi ä fûkî kûrú rî agásî rá.

40 Páülü pi Sílâ be kê ïfûú jó ängü ü'yüzú rî agásî, kôpi ní 'dezú mužú Lúďiyâ vé ängá, kôpi ísúkî 'bá Yésü ri ẽ'yî' 'bá gí rî pi ïrivé ängá 'dâá, kôpi ní 'bá Yésü ri ẽ'yî' 'bá gí 'dî'bée ẽ ẽsí ímbázú. Kôpi ní kúru 'dezú mužú.

17

Páülü vé ti sêngará Tēsälönikē gá rî

1 Páülü pi ní ęlizú mužú Sílâ be kûrú Ämîfîpólîsî vé rî agásî, äzini kûrú Äpölöníyâ vé rî agásî, kôpi ní cazú Tēsälönikē gá. Yâhúďî rî pi vé Jó Múngú ri Zizú rî kûrú agá 'dâá anigé.

2 Páülü ní fizú Jó Múngú ri Zizú rî agá 'dâá, sŭ ïri ní riî 'oó nĵî rî tĵnî. Sâbátâ na, ri tâ Búkū Múngú vé rî agá rî ũlúú 'bá rî pi ní.

3 Ri tâ Kúrisítō ní ïzängâ nyazú, äzini ïri ní íngázú gōó ídri rú drängará gálésî rî vé tâ ũlúú kînî, “Yésü má ní riî ïrivé tâ ũlúú nōri, ïri Mäsíyâ.”

4 Tâ Páülü ní átá rî, 'bá ưrụkọ kôpi äsámvú gé 'ďigé ẽ'yĵkî rá, kôpi gōkî Páülü pi ä pámvú ũbĵí Sílâ be. Ğĵrĵkĵ kárâkará Múngú ri ĵnĵĵ 'bá ĵnĵĵnĵĵ rî pi, ũkú ambugu ĵ ní ĵnĵĵĵ ĵnĵĵ kûrú rî agá rî pi be, kôpi újâkî ẽsí Yésü ri ẽ'yĵüzú rá.

5 'Bo tâ 'ďĵri 'de ambugu Yâhúďî rî pi vé rî pi ẽ ẽsí agá ũnĵĵ. Kúru kôpi ní 'bá jōkōnĵĵ agá tâ be ũnĵĵ rî pi úmúzú, kôpi ní 'bá rî pi ĵcĵcĵkĵzú tâ ũnĵĵ sĵ, 'bá rî pi ní rizú útrézú wĵĵnyâ kûrú rî

agásî. Kôpi ní njuzú mužú Páũlũ pi ndāzú Sílā be Yāsónā vé āngá 'dāá, ĩ ĩjíkí rí kôpi ímúzú 'bá bĭtríká rĩ pi āsámví gé nŏo.

⁶ 'Bo kôpi kâ caá 'bá 'dĩ'bée ĩsú 'dālé kuyé, kôpi ní Yāsónā pi ružú 'bá urukŏ'bée Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gí rĩ pi be, ĩjízú ũgalaku kũrú agá 'dālé rĩ pi ẽndreŧi gé, kôpi ní útrézú ũ'dúkŏ be uru 'dāá kĭnĩ, "Āgŏ 'bá rĩ pi ẽ drĭ iza 'bá vũ drĭgé sĭ céré rĩ pi, nŏni kôpi ícákí kpá kuú nŏ,

⁷ Yāsónā ẽ'yĩ kôpi ívé āngá. Kôpi ārěvú céré ñŏkí tãĩmbĭ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ* ní ũŧĭ rĩ rá, kôpi kĭnĩ, 'bāgú āzi anigé, rú ni Yésũ 'i."

⁸ ũgalaku rĩ pi 'bá bĭtríká rĩ pi be, kôpi kâ tã 'dĩri yĭ, kôpi ẽ ẽsĭ ve rá.

⁹ Kúru ũgalaku rĩ pi lěkí Yāsónā pi 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gí rĩ pi be, kôpi ā sěkí mũfěngā ĩ drĭ jezú ānĭ, ĩ oyukí rí kôpi mužú.

Páũlũ pi mužú Sílā be Běréyā gá

¹⁰ Āngũ rĩ kâ nĭ, 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gí rĩ pi ní Páũlũ pi pězú mužú Sílā be Běréyā gá. Kôpi kâ caá 'dālé, kôpi ní fizú Yāhũđĭ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zĭžú rĩ agá 'dāá.

¹¹ 'Bá Běréyā vé rĩ pi múké, ndě 'bá Těsālŏnĭkě vé rĩ pi rá, ā'diātāsĭyā kôpi 'bākí úvá rizú ũ'dúkŏ múké Páũlũ ní ũlũú rĩ yĭžú. Ũ'dú ālu ālu, kôpi rikí tã ĩ ní sĭ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ lāá, kôpi lěkí nĭ dŏ tã Páũlũ ní átá rĩ tã áda.

* **17:7** 17:7 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ: ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngũ āndĭāndĭ rĩ pi agá rĩ pi drĭgé, āngũ Yũdáyā vé rĩ drĭgé, āngũ Gālĭlāyā vé rĩ drĭgé, āzini āngũ Yāhũđĭ rĩ pi vé rĩ drĭgé. 'Bá Rómā vé rĩ pi ívé 'bāgú āmbúgú rĩ zĭ ívé tĭ sĭ Kāyísārā.

12 Yāhūdī kárakará ẹ'yīkí Yésū ri rá, āzini ūkú ambugu Gīrīkī vé ĩ ní ñnjī ñnjī rī pi āgō Gīrīkī vé rī pi be, kōpi ẹ'yīkí Yésū ri rá.

13 Yāhūdī Tēsālōnikē gá rī pi kâ yiī kīnī, Páulū ri tị Múngú vé rī sēé Bēréyā gá 'dālé, kōpi ní kpá 'dezú mužú 'dālé 'bá bītríká rī pi ĩcīcīkízú, kōpi ā 'okí rí Páulū pi ũnjí.

14 Koro 'bá Yésū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ní Páulū ri pēzú mužú yiī tị gé 'dāá, 'bo Sílā pi Tīmōtéyō be áwíkí adrii Bēréyā gá 'dāá.

15 'Bá Páulū ri jī' 'bá rī pi jīkí Páulū ri caá Ātēnésī gé, Páulū ní ẹzizú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā újákí ĩ mužú lūú Sílā pi ní Tīmōtéyō be, kōpi ẹ ímúkí 'í vúgá sī mbēlē.

Páulū sē tị Múngú vé rī Ātēnésī gé

16 Páulū ká rií Sílā pi ũtēé Tīmōtéyō be Ātēnésī gé 'dālé, ẹsị ní ñsú ñzāngā, ĩri ní ngá ĩ ní údé múngú rú rī pi ndree kūrú agá 'dāá kárakará rī sī.

17 ĩri ní fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá, rizú átázú Yāhūdī rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Múngú ri ñnjī' 'bá rī pi ní. Ụ'dú ālu ālu ri kpá átá 'bá jōkōnī agá 'dālé rī pi ní.

18 Ngúlúmū tā nī' 'bá ambamba ĩ ní zīj Ēpīkūrīyā, āzini ĩ ní zīj Sītóyīkī ri' 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi í' 'dókí rií āgátá gāá Páulū be.

Urụkọ' 'bée rikí 'yoó kīnī, "Tā ágó 'dīri ní rií átá ífífí ākó 'dīri ā'di?"

Urụkọ' 'bée kīnī, "Índrészú ĩri ri tā Múngú túngú 'bá urụkọ' 'bée vé ni ā tā átá." Kōpi átákí 'dīni, ā'diātāsīyā Páulū ri ụ'dúkọ múké Yésū vé

rĩ ùlũú, àzini ri Yẹsũ vé íngángará gǒó ídri rú rĩ vé tã ùlũú.

¹⁹ Kúru kòpi ní Páũlũ ri jìzú mụzú pá tuzú 'bá ì úmú' 'bá tã lì' 'bá ì ní zị ãrèpágõ rĩ pi ẹndrẹti gé, kòpi ní 'yozú ìri ní kìnĩ, "Lě mî ùlũ 'bá ní tã ú' dí mí ní rií ímbá 'dĩri, ìri tã ngóni ni?"

²⁰ Tã mí ní rií átá 'dĩri, ọ'ụ 'bá bụ gé nǒó ù'dũ be túngú, 'bã úvã be lězú tã 'dĩri nịzú."

²¹ ('Bá Àtēnēsĩ vé rĩ pi jākã ímú' 'bá adri' 'bá 'dǎlé rĩ pi be, kòpi rikí átá tã ì ní ímbá ú' dí 'dĩri vé tã sī, kòpi rikí bụ 'bǎã tã rĩ yìzú ǎnì.)

²² Kúru Páũlũ ní ngazú pá tuzú 'bá ì úmú' 'bá ì ní zị ãrèpágõ rĩ pi ẹndrẹti gé, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Ìmi 'bá Àtēnēsĩ vé 'dĩ' bée, á ndre ìmi 'bǎkí ẹsị céré rizú múngú rĩ pi ìnjìzú.

²³ ã'diātāsīyā má kǎ rií ẹcị kūrú ìmivé rĩ agásī, á ndre ngá ìmi ní rií ìnjì múngú rú rĩ pi kárakará, á ndre vūrã rǒbõnõ zázú rĩ vé ǎlu, síkí rú' 'bá ni gé, MÚNGÚ Ì NÍ NỊ KUYÉ NI NÍ. Múngú ìmi ní rií ìnjì, ìmi ní nị kuyé 'dĩri, á lě ìmi ní tã ni ùlũú.

²⁴ Múngú vũ gbiípi, àzini ngá vũ drịgé rĩ pi gbiípi céré rĩ, ìri Úpí 'bũ pi rụpí vũ be rĩ. Múngú adri jó bá áda ní sị rĩ agá ku.

²⁵ 'Bá àzi ícópí ìri ẽ ìzã koópi tã àzi sī 'dǎáyo, tã àzi ìri ní lěé 'bá àzi vúgá ni 'dǎáyo. Ìri ri 'bá ní ídri sē nĩ, ẹvịvị sē nĩ, àzini ìri ri 'bá ní ngá rĩ pi ǎrěvú sē céré nĩ.

²⁶ 'Bá Múngú ní gbií vũ drịgé nǒgó rĩ pi, kòpivé úri íbì ìfũú 'bá ǎlu rú' 'bá gá, kòpivé úyú ǎ ayi rí vũ drịgé sī céré. Ụtị sã kòpi ní adrizú rĩ, àzini vūrã kòpi ní adrizú rĩ kú ìnógósì gí.

27 “Múngú 'o tã 'dĩri 'dini, 'bá rĩ pi ã ndãkí rí 'i, 'bá rĩ pi ã rikí rí ãngũ rĩ ómvú mužú drị sị, kọpi ẽ ịsụkí rí 'i ãní. 'Bo Múngú vù 'bà ãlu ãlu rù' 'bá gá sị rárá rú kuyé.

28 “Bá ní adrií ìri agá rĩ sị, ìri ri 'bá ní ùkpõ sē adrizú idri rú, ẹcị tuzú, ãzini 'bá ní adrizú anigé ãní.’ Úngó ìmi ní sị rĩ pi ụrụkọ agá, lù 'bá ní kīnī, “Bà anji ìrivé ni.’

29 “Sù 'bá ní adrií anji Múngú vé ni rĩ tịni, lē 'bà rikí ụsụ 'yozú kīnī, Múngú ri ngá ì ní údé dábũ sị, aya ógụ' 'bá ógụ'ogụ ni pi sị, dōku írā sị ni 'dini ku, Múngú adri ngá ì ní údé drị sị ni ku.

30 Ọtụ 'bá ní drĩ tã nịzú kuyé rĩ gé, Múngú ụsụ 'bá drịgé ùnjí kuyé. 'Bo nóni Múngú lē 'bá rĩ pi ãrēvú céré ãngũ rĩ pi agásị ã újákí ẹsị.

31 Múngú útú ụ'dụ 'í ní lēzú 'bá rĩ pi vé tã lizú pịri vù drịgé nōgọ rĩ gí, ìri Yēsũ ri ìpē ìmụ 'bá rĩ pi vé tã lị nī. Múngú i'da 'bá ní tã 'dĩri lüzú kīnī, ìri tã áda, ìri ní Yēsũ ri ingáá gōó idri rú drāngará gálésìla rá rĩ sị.”

32 'Bá rĩ pi kã tã Páũlũ ní 'yoó, Yēsũ drã, íngá gōó idri rú drāngará gálésìla rá 'dĩri yị, 'bá ụrụkọ' 'bée rikí gụ ị ãní gụgụ, 'bo ụrụkọ' 'bée kīnī, “Lē mì ùlũ tã 'dĩri dī, 'bá lēkí yị.”

33 Páũlũ ní ngazú füzú 'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi ãsámvú gé sị.

34 'Bá rĩ pi ã ụrụkọ újákí ẹsị Úpí ri ẹ'yịzú rá, kọpi újákí ì ícá 'bá Páũlũ ã pámvú ùbī' 'bá ni pi. Kọpi ãsámvú gé 'dãá, 'bá rĩ ãlu ni Dīyōnīsīyō 'i, Dīyōnīsīyō ri 'bá ì úmú' 'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi vé ógụpị, 'bá rĩ ãzi ùkú ì ní zị Dāmá rĩ 'i, 'bá

urukọ'béé be.

18

Páülũ sê tị Múngú vé rĩ Kōrínítō gá

¹ Kúru Páülũ ní ngazú füzú kūrú Ātēnésī vé rĩ agásī, ĩri ní 'dezú mužú Kōrínítō gá.

² Páülũ ca mužú Yāhúdǵú āzi ĩsú 'dǎlé, rú ni Ákúwílā 'i, tǵkí ĩri āngũ Pónítō vé rĩ agá, kọpi ímúkí drǵ ũkú ni Pírísílā be ú'dí rú Ítálíyā gélésíla, ā'diātāsíyā 'bāgú Kālāwūdíyō sē tāimbí 'bá Yāhúdǵí vé rĩ pi ní kǵnǵ, lē kọpi ārēvú céré ā fúkí Rómā agásí rá. Páülũ muž kọpi ndree,

³ ĩsú kọpivé ẹzǵ rizú māsámā údézú ni, sũ Páülũ ní rǵi māsámā údé rĩ tǵnǵ. Kúru Páülũ rǵ adrii kọpi be trǵ, kọpi úmúkí ĩ rǵi ẹzǵ rĩ ngaá trǵ.

⁴ Sábátā ālu ālu, Páülũ rǵ 'bá rǵ pi ímbá Jó Múngú rǵ Zǵzú rǵ agá 'dǎá, rǵ Yāhúdǵí rǵ pi úbé Gǵrǵkǵ rǵ pi be, kọpi ẹ ẹ'yǵkǵ rǵ Yēsũ rǵ.

⁵ Sílā pi kǵ ímú Tǵmōtáyō be āngũ Mǵkēdōnǵyā vé rĩ gé 'dǎásǵ, kọpi kǵ ícǵ Kōrínítō gá nǵlé, Páülũ 'bǵ ẹsǵ rizú tǵ Múngú vé rĩ sēzú sǵ céré, rǵ ũlũú Yāhúdǵí rǵ pi ní kǵnǵ, Yēsũ rǵ Kúrísítō.

⁶ 'Bo Yāhúdǵí rǵ pi ọwúkǵ tǵ Páülũ ní sēé 'dǵri rá, kọpi u'dakǵ Páülũ rǵ rá. Páülũ ní fǵrǵndǵ ívé bǵngó rǵ 'bǵ gá rǵ yazú, lǵzú kǵnǵ, 'í gǵ kọpi sǵ. ĩri ní 'yozú kọpi ní kǵnǵ, "Īmivé ārǵ ā ngo ĩmi drǵgé! Ícókǵ mǵ rǵ zǵ ĩnǵ ku! Í'dózú āndrũ sǵ mužú drǵdrǵ, ma 'de muž adri 'bǵ adri 'bǵ Yāhúdǵí rǵ ku rǵ pi āsǵmvú gé."

7 Páulũ ní füzú Jó Múngú ri zizú rĩ agásĩ, ĩri ní mužú fizú Tĩtõtõ Yúsĩtõ* riipi Múngú ri ĩnjĩpi rĩ vé jó agá.

8 Kũrísípõ ĩ ní 'bãá drĩkoma rú Jó Múngú ri Zizú rĩ ũtēpi rĩ pi ívé 'bá 'bētĩ ãsámvú gé rĩ pi be, ẽ'yĩkĩ Úpĩ ri rá. 'Bá kárakará Kõrínitõ gá 'dãlé rĩ pi yĩkĩ tĩ Páulũ ní sēé rĩ, kōpi ẽ'yĩkĩ Úpĩ ri rá, sēkĩ kōpi ní bãtízĩmũ rá.

9 ĩnĩná āzi sĩ, Úpĩ Yēsũ ní átázú Páulũ ní urobĩ agá kĩnĩ, “Mĩ 'o ũrĩ sĩ ku, 'í sē tĩ Múngú vé rĩ mužú, lē mĩ újĩ kĩri ku.

10 Ma mi ũtē rá, 'bá āzi ícõ mi 'oó ũnjĩ āluñani ku, ã'diãtãsiyã 'bá mávé ni pi kárakará anigé kũrũ nōri agá.”

11 Páulũ adri caá Kõrínitõ agá 'dãá ílĩ ālu ẽlĩ sĩ, ri ú'dũkõ Múngú vé rĩ ĩmbá 'bá rĩ pi ní.

12 Lókĩ Gálĩyõ ní adrizú gávãná rú āngũ Ākáyã† vé rĩ agá rĩ gé, Yãhũdĩ rĩ pi ã urukõ úmúkĩ ĩ Páulũ ri ruú, kōpi jĩkĩ ĩri pá tuú gávãná ẽndrētĩ gé, ã lĩ rĩ ĩrivé tã.

13 Kōpi ní 'yozú kĩnĩ, “Ágõ nōri ri 'bá rĩ pi ẽ drĩ úcĩ, kōpi ẽ ĩnjĩkĩ rĩ Múngú ri sũ 'bávé tãĩmbĩ ní lēé rĩ tĩnĩ ku.”

14 Páulũ kã lēé kōdõ átá, Gálĩyõ ní 'yozú Yãhũdĩ rĩ pi ní kĩnĩ, “Īmi Yãhũdĩ 'dĩ'bée, tã ĩmi ní Páulũ ri tōzú rĩ, ĩdĩ té dõ ālĩ, āzini 'o dõ tã ũnjĩ, ma té ícõ ĩmivé tã yĩ rá.

15 'Bo tã rĩ ní adrii átángá Páulũ ní átá rĩ vé tã, rú vé tã, āzini ĩmivé tãĩmbĩ vé tã rĩ sĩ, lē ĩmi

* 18:7 18:7 Tĩtõtõ: Tĩtõtõ adri Yãhũdĩ ku. † 18:12 18:12 Ākáyã: Kũrũ Kõrínitõ vé rĩ āngũ Ākáyã vé rĩ agá.

útúkí ĩmi ãsámvú gé sĭ útútũ, átángá 'dĭ'bée sĭ, á lĭ tã ãní Páũlũ drĭgé ku.”

¹⁶ Kúru ĩri ní kôpi drozú füzú jó tã lĭzú rĭ agásĭ ãmvé.

¹⁷ Kôpi ní Sôsĭténĭ adriípi drĭkoma rú Jó Múngú ri Zĭzú rĭ agá rĭ ružú, kôpi ní rizú ĩri fuzú jó tã lĭzú rĭ ęndreĭtĭ gé 'dĭgé. 'Bo tã ni fi Gálĭyô agá 'dãá ãlunĭni kuyé.

Páũlũ újã 'i gôo Ānĭtĭyókã gá ãngũ Sírĭyã vé rĭ agá

¹⁸ Vudrĭ ni gé, Páũlũ gô adrií Kôrinítô gá 'dãlé ú'dú kárakarã. ĩri ní kúru 'bã Yésũ ri ę'yĭ'bán gĭ rĭ pi kuzú, ĩri ní tužú kũlúmgbã agá, ĩri ní 'dezú mužú ãngũ Sírĭyã vé rĭ gé, Pĭrĭsĭlã pi Ákúwĭlã be, kôpi 'dekĭ mužú Páũlũ pi be trú. Kôpi ní drĭ mužú kuyé rĭ gé, Páũlũ sĕ 'ĭ drĭ'bí rĕé rá, sĕ rĕé Kĕnĭkũrĭyã gá 'dãá, ã'diãtãsĭyã ĩri ní ũyô sôo Múngú ęndreĭtĭ gé gĭ rĭ sĭ.

¹⁹ Kôpi kã mužú caá Ēfésô gá 'dãá, Páũlũ ní Pĭrĭsĭlã pi kuzú Ákúwĭlã be, ĩri ní 'dezú fizú Jó Múngú ri Zĭzú rĭ agá 'dãá ọ'dúkúlegúsĭ, kôpi ní 'dózú átázú Yãhúdĭ rĭ pi be.

²⁰ Yãhúdĭ rĭ pi mãkĭ kôdô ĩri kĭnĭ, ã adri caá ĩ be lókĭ be ãco, 'bo Páũlũ ã'yĭ kuyé.

²¹ Páũlũ kã lĕé 'deé mužú, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĭnĭ, “Múngú lĕ dô rá, mã ĩgô ĩmi vúgã nõo rá.” Kúru ĩri ní tužú kũlúmgbã agá Ēfésô gá 'dãgã, ĩri ní 'dezú mužú.

²² Páũlũ kã mužú caá kũrũ Sĭzĕrĭyã vé rĭ gé, ĩri ní ísĭzú vũgã, ĩri ní 'dezú mužú 'bán Yésũ ri ę'yĭ'bán

gí Yêrusâlémã gá 'dãlé rĩ pi eziú. Kúru ïri ní agazú muzú kûrú Ānītīyókã‡ vé rĩ gé 'dãá.

²³ Páulũ adri Ānītīyókã gá 'dãá ú'dú kárakarã. Vudrĩ ni gé, ïri ní 'dezú muzú āngũ Gālātīyã vé rĩ gé, āzini Pŭrŭgīyã vé rĩ gé, ri ẹcì 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi úndré āngũ 'dĩ'bée agásĩ, ri 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ẹ ẹsì ímbá, kòpi ã adrikí rí ũkpó ũkpó ïvé ẹ'yīngará agá.

²⁴ Yāhúđígú āzi rú ni Āpólō 'i, tìkí ïri Ālĕkīzāndāriyã gá, ïri ní ícázú Ēfésō gá. Ímbákí ïri Búkũ Múngú vé rĩ sī, nĩ tã ni ambamba.

²⁵ Ímbákí ïri ní tã Úpí Yēsũ vé rĩ rá, āní sē ri tã Yēsũ vé rĩ ímbá 'bá rĩ pi ní úvá sī, ímbá tã rĩ múké múké. 'Bo bātízīmũ 'yéná ïri ní nĩ rá rĩ, ïri bātízīmũ Yūwánĩ ní sē rĩ.

²⁶ Āpólō ní 'dózú tì Múngú vé rĩ sēzú ũrĩ ākó Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá. Pīrīsílã pi Ákúwílã be kã tì ïri ní sē 'dĩri yī, kòpi ní ïri zizú muzú ïvé āngá, kòpi ní tã Múngú vé rĩ vé ífífí ũlúzú ïri ní múké múké.

²⁷ Āpólō kã lēé 'deé mujú āngũ Ākáyã vé rĩ gé 'dãá, 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí Ēfésō gá rĩ pi ímbákí ïri ẹ ẹsì, kòpi sīkí kòkòbì sēé 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá Ākáyã gá 'dãlé rĩ pi ní kīnĩ, lē kòpi ẹ ẹ'yīkí Āpólō ri múké. Āpólō vé cangará 'dãlé rĩ ko 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá ẹsì múké Múngú vé rĩ sī rĩ pi ẹ ïzã ambamba.

²⁸ Āpólō 'dó rií āgátá gã Yāhúđĩ rĩ pi be ũkpō sī gúnyá agá, ri tã Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ũlúú kòpi ní, lúzú 'yozú kīnĩ, Yēsũ ri Kúrísítō.

‡ 18:22 18:22 Kûrú Ānītīyókã: Kûrú Ānītīyókã 'dĩri āngũ Sírīyã vé rĩ agá.

19

Ezị Páülũ ní ngaá Ēfésō gá rĩ

¹ Āpólō kã rií adrií Kōrínítō gá 'dālé, Páülũ ní eļizú mužú āngũ rĩ agásĩ, ĩri ní cazú Ēfésō gá. Ca mužú 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ' 'bá ni pi ịsụ 'dālé.

² Páülũ ní kọpi zịzú kīnī, “Sâ ĩmi ní Yésũ ri ẹ'yịzú rĩ gé, Índrí Uletere rĩ ású nyo ĩmi rá?”

Kọpi ní 'yozú kīnī, “Índrí Uletere rĩ ású 'bá kuyé, 'bá yịkí 'yozú kīnī Índrí Uletere anigé 'dini kuyé?”

³ Kuru Páülũ ní kọpi zịzú kīnī, “Bătízĩmũ ĩ ní sēé ĩmi ní rĩ, ĩri bătízĩmũ ngōri?”

Kọpi ní újázú kīnī, “Bătízĩmũ ĩ ní sēé 'bá ní rĩ, Yūwánĩ ní tã ni ímbá rĩ.”

⁴ Páülũ ní 'yozú kīnī, “Bătízĩmũ Yūwánĩ ní sēé rĩ, ĩri ẹsị újázú ǎnĩ ũnjikányǎ agásĩ. Yūwánĩ 'yo 'bá rĩ pi ní kīnī, lē kọpi ẹ ẹ'yịkí 'bá úmvúlésĩ ímụpi 'í vudrị gé rĩ, 'bá úmvúlésĩ ímụpi rĩ Yésũ 'i.”

⁵ 'Bá rĩ pi kã tã Páülũ ní 'yoó 'dĩri yịi, vudrị ni gé, ĩ ní kọpi ní bătízĩmũ sēzú Úpí Yésũ ã rụ sĩ.

⁶ Páülũ kã drị tịi kọpi drịgé, Índrí Uletere rĩ ní kọpi ásúzú, kọpi ní rizú átázú tị ǎndiǎndí ni pi sĩ, ǎzini kọpi ní rizú tã Múngú ní ũlũú kọpi ní rĩ ũlũzú 'bá rĩ pi ní.

⁷ 'Bá Índrí Uletere rĩ ní ású rĩ pi vé kǎlǎfe ri ícọ ca mụdrị drị ni ịrị rá.

⁸ Páülũ fi Jó Múngú ri Zịzú rĩ agá 'dālé, ri tị Múngú vé rĩ sēé ụrị ǎkó caá mbǎá na, ri kọpi úbé, ũlũ kọpi ní mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ã tã, kọpi ẹ ẹ'yịkí rí tã 'í ní ũlũú rĩ bēnĩ.

9 'Bo Yāhūdî rî pi uruko ẽ drî ícá ũkpó ũkpó, kôpi gâkî tâ Páũlũ ní ímbá rî sî, kôpi átákî ũnjî Yésũ vé tâ sî gúnyá agá. Páũlũ ní kôpi kuzú. Īri ní ngazú muzú jó Tēránã vé ĩ ní rizú āngũ ímbázú rî agá 'dãá, jî 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rî pi muzú 'í vúgá sî ĩndĩ. U'dú ãlu ãlu, ri 'bá rî pi ímbá jó Tēránã vé rî agá 'dãá.

10 Páũlũ ímbá 'bá rî pi caá 'dãlẽ ílî ĩrî, Yāhūdî rî pi, āzini Ĝiríkî adri' 'bá āngũ Ēzīyã vé rî agá rî pi yíkî ú'dúkó múké Úpí Yésũ vé ĩ ní ũlũú 'dĩri rá.

11 Múngú sê Páũlũ ní ũkpõ āmbúgú tâ āyāzú āyāyã ni pi 'ozú.

12 'Bá rî pi rikí Páũlũ vé lāmbá, āzini bōngó ĩri ní suú 'î bēdrî gé rî pi jîjî mujú 'bãá 'bá drã be rî pi ã rú' 'bá úlózú ānî, kôpivé drã de ānî rá, āzini ĩndrî ũnjî rî pi fũkî kôpi drîgé sî rá.

13 Yāhūdî uruko rikí ẽcî kũrú rî pi agásî, kôpi lēkî ĩndrî ũnjî rî pi* údró fũú 'bá rî pi drîgé sî. Kôpi ũ'bîkî rií ĩndrî ũnjî rî pi údró Yésũ ã rú sî. Kôpi rikí 'yoó kínî, "Yésũ Páũlũ ní rií átá ĩrivé tâ sî 'dĩri ã rú sî, ĩmi ĩndrî ũnjî rî pi, ĩmi fũkî 'bá rî pi drîgé sî rá."

14 Anji āgõ ẽzîrî Sēkévã vé rî pi rikí tâ 'dĩri 'oó nĩ. Sēkévã ri Yāhūdî rî pi vé átálágú atala rî pi drîgé rî.

* **19:13** 19:13 ĩndrî ũnjî rî pi: ĩndrî ũnjî rî pi ándúru málayíkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãá, kôpi n̄ókî tãĩmbî Múngú vé rî, Sātánã ri kôpivé āmbúgú. Múngú ídró kôpi 'bũ gé 'dãásî vūgá n̄óó, kôpi ḡókî ufuú ĩndrî ũnjî, kôpi ri 'bá rî pi ní ĩzāngã sê vũ drîgé n̄ógó. 'Í lã l'dangárã 12:7-9.

15 Ụ'dụ ãlu, kôpi kâ lëé índrí ùnjí droó ágó ãzi drìgè sī, índrí ùnjí rī ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Á nī Yēsũ ri rá, á nī kpá Páũlũ ri rá, 'bo ĩmi ã'di pi?”

16 Ágó índrí ùnjí be rī ní wazú kôpi ruzú ọjọgọ sī, ndē kôpivé ùkpō rá. Fụ kôpi ùnjí ùnjí, kôpi ápákí ùfũú jó rī agásí ãmvé 'dãá rụ'bá be ule, ãrī ri raá kôpi ã rụ'bá gá sī.

17 Yāhúdī, āzini 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku adri'bá Ēfēsō gá rī pi kâ tā 'dīri yī, ụrī fụ kôpi ambamba, sē kôpi ñnjīkí Úpí Yēsũ vé rụ ãní ambamba.

18 'Bá kárákará Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ùlúkí ìvé tā ùnjí ĩ ní 'oó rī pi rá gúnyá agá.

19 'Bá kárákará ándúrú adri'bá újógú rú rī pi úmúkí ìvé búkũ ùjögũ vé rī pi, kôpi íjíkí zãá gúnyá agá 'bá rī pi ẹndrẹti gé 'dìgè. Kôpi kâ mũfèngā ĩ ní búkũ rī pi jezú rī lãá, ãjē ni mũfèngā fífí ẹnjīpi ẹnjīenjī élfũ pũkú tówú (50,000).

20 Kúru ú'dúkọ Úpí vé ĩ ní ùlũú rī, ayi mužú ãngũ rī pi agásí céré, ùkpō be ambamba.

21 Tā 'i ngaápi 'dīri ã vùdrī gé, Páũlũ ụsũ kīnī 'í lē 'deé mužú Yẹrúsálémā gá, 'i ẹlị mužú trãá ãngũ Mākēdōnīyā vé rī agásí, āzini ãngũ Ākáyā vé rī agásí. Īri ní 'yozú kīnī, “Á ca dō 'dãlé gí, á lē kpá 'deé mužú 'bá Rómā vé rī pi ndreé.”

22 Īri ní ìvé 'bá ĩrī ri' 'bá 'í ìzā ko' 'bá rī pi pèzú mužú Mākēdōnīyā gá 'dãlé, 'bá rī Tīmōtáyō pi Ērésītō be, áwí ìvé rī adrii ãngũ Ẹzīyā vé rī gé 'dãlé lókí be mādā.

'Bá rī pi ñgānyākí ùnjí ùnjí Ēfēsō agá 'dãá

23 Lókí 'dãri gé, 'bá rĩ pi ãgãnyãkí ùnjí ùnjí Úpí vé tã ï ní ùlũú rĩ sĩ.

24 Ágò ãzi ùndógó riipi aya dĩpi ni, rú ni Dēmētīrīyō 'i, ĩri ri aya ógú' 'bá ógúōgū ni pi di mungú ũkú rú ï ní zĩ Ātēmĩ rĩ vé jó sızú ãní, 'bá ẹzĩ nga' 'bá ĩri be trų rĩ pi ri mũfēngā ĩsú ambamba.

25 Dēmētīrīyō ní ívé 'bá ẹzĩ vé rĩ pi zızú ímúzá 'í vúgá nōó, zĩ kpá 'bá ri' 'bá ẹzĩ ãlu ãlu 'dĩri nga' 'bá rĩ pi ímúzá ĩndĩ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Ágō 'dĩ'bée, ĩmi nĩkí rá mũfēngā 'bá ní ĩsú ãmbúgú nōri, 'bá ĩsúkí ẹzĩ 'bá ní rií ngaá nōri sĩ.

26 Sũ ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yĩ rá rĩ tĩnĩ, ágó Páũlũ 'dĩri í'dó 'bá rĩ pi ě drĩ úcĩ kĩnĩ, mungú ĩ ní údé drĩ sĩ 'dĩri, adri mungú áda kuyé, úcĩ 'bá kárakará pi ě drĩ í'dózú Ēfēsō gá, cĩngbá cazú āngū Ẹzīyā vé rĩ agásĩ céré.

27 'Bá rĩ pi céré ímú átá ẹzĩ 'bávé nōri ã tã sĩ ùnjí. Kōpi gōkí jó mungú ũkú rú Ātēmĩ 'dĩri vé rĩ ĩnjĩ ku, mungú 'dĩri í'dókí ĩri ĩnjĩ āngū Ẹzīyā vé rĩ agásĩ céré, cazú vũ drĩgē sĩ céré. 'Bávé mungú adriipi ãmbúgú 'dĩri, tã ni ri ímú āvĩ 'bá rĩ pi agásĩ rá.”

28 'Bá ẹzĩ nga' 'bée rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ, kōpi ã 'a ve rá, kōpi í'dókí rií útré ú'dúkó be ọrų 'dãá kĩnĩ, “Ātēmĩ ri ãmbúgú 'bá Ēfēsō vé rĩ pi vé ni!”

29 Kã mụy adrii mādã, 'bá kūrų agá rĩ pi céré ngakí rií útré. 'Bá rĩ pi ní Gáyō pi ruzú Ārīsītārúkō be, njuzú mụzú kōpi be vūrã 'bá rĩ pi ní rizú ĩ úmúzá áví ndrezú rĩ gé 'dãá. 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée ímúkí Páũlũ pi be trų Mākēdōnīyā gá 'dãásĩ.

30 Páülũ lē kōdō mụyú 'i i'daá 'bá bītríká rī pi ẹnreṭi gé 'dāá, 'bo 'bá Yēsū ã pámvú ūbī' 'bá rī pi ugakí ìri sī.

31 Ūgalaku urukọ āngū 'dāri agá adri' 'bá Páülũ vé ūndī rī pi, kọpi ní ụ'dúkọ pēzú mụzú Páülũ ní, kọpi mākí ìri kínī, ã mụ vūrā áví úndrészú rī gé 'dāá ku.

32 'Bá ì úmú' 'bá rī pi ní í'dózú útrészú ụ'dúkọ be uru 'dāá, kọpi rikí útré létì be āndiāndí. 'Bá rī pi ẹ drī ábá céré céré, kọpi nīkí kuyé 'yozú kínī, ì úmúkí ì vūrā 'dāri gé ã'di 'oó.

33 Yāhūdī rī pi ní Ālēkīzándā ri zezú mụzú pá tuzú ì ẹnreṭi gé 'dāá, kọpi ní 'yozú ìri ní kínī, “Mí ūlū 'bá ní mívé tā.” Ālēkīzándā ní drī 'bāzú 'bá rī pi ã újíkí kírì, 'ì ūlū rí tā 'i ngaápi rī.

34 'Bo 'bá rī pi ká nījì áamá 'yozú kínī, Ālēkīzándā ri Yāhūdīgú, kọpi ní í'dózú útrészú ụ'dúkọ be uru 'dāá kínī, “Ātémī ri āmbúgu 'bá Ēfésō vé rī pi vé ni!”

35 Ūgalaku riipi tā kūrú rī vé rī sīpi rī ní 'bá rī pi ugazú újízú kírì, ìri ní 'yozú kínī, “Ìmi 'bá Ēfésō vé 'dī' 'bée, 'bá āngū nōri agá rī pi ārēvú céré nīkí rá 'yozú kínī, 'bā ri jó múnjú Ātémī vé rī ütē nī. Kọpi nīkí rá 'yozú kínī, írā í'dépi 'bū gélésīla rī, í'dé vūrā nōri gé, 'bá rī pi ní rií ñjījī múnjú Ātémī rú 'dī.

36 Tā 'dīri ìri tā áda, 'bá āzi ícọ gāá ku, lē ìmi adrikí kírì, ã 'dekí tā gá mbēlējá ku.

37 Āgō ìmi ní íjì nō'bée ūgūkí ngá 'bávé jó múnjú vé rī agá rī kuyé, kọpi u'dakí kpá 'bávé múnjú Ātémī ri kuyé.

³⁸ Dēmētīrīyō pi ívé 'bá ẽzị vé rĩ pi be, dō kōpi tã be anigé 'bá 'dĩ'bée be, jó tã lizú rĩ anigé, 'bá tã lị 'bá rĩ pi kpá anigé, kōpi tã rĩ lị nĩ.

³⁹ 'Bo dō tã āzi ĩmĩ ẹsị agá túngú ni anigé ĩmi lēkí átá, 'bá ri 'bá tã ũsũ 'bá kūrú agá rĩ pi ícọ tã 'dĩri útú nĩ.

⁴⁰ Tã 'bá ní ĩgānyāzú ụ'dụ āndrũ rĩ agá nōri, ĩri sē ĩ tã lị ānị 'bá drĩgé. 'Bá ícókí 'bá úná tã 'dĩri agásĩ bā ku, ā'diātāsīyā tã 'bá ní ĩgānyāzú 'dĩri vé ífífí 'dāáyo."

⁴¹ Ūgalaku rĩ kã tã 'dĩri 'yoó 'dínì, ĩri ní kúru 'yozú kīnĩ, 'bá rĩ pi ā ayikí 'dīisĩ rá.

20

Páũlũ ẹlì mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ, āzini Gīrīkī vé rĩ agásĩ

¹ ĩgānyāngará 'bá rĩ pi ní rizú útrézú 'dĩri kã újì, Páũlũ ní 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní kōpi ẹsị ímbázú. ĩri ní 'yozú kīnĩ, mōdó ĩmi ní, ĩri ní kúru 'dezú mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ gé.

² Páũlũ ri ẹcị mụzú kūrú rĩ pi agásĩ, ri 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ẹ ẹsị ímbá mụzú, kúru ĩri ní cazú āngũ Gīrīkī* vé rĩ gé,

³ adri caá 'dāá mbāá na. Páũlũ útú 'i lēzú mụzú Sírīyā gá kúlúmgbā sī, 'bo Yāhūdī rĩ pi ní ĩri ā tã líí rĩ sī, ũsũ, gō 'i újá, 'dụ lẹtị ẹlìpi mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ rĩ.

* **20:2** 20:2 Āngũ Gīrīkī vé rĩ: Índrészú Páũlũ 'de mụy kūrú Kōrínītō vé rĩ agá, āngũ Ākáyā vé rĩ agá. Ākáyā ri āngũ Gīrīkī vé rĩ agá.

4 'Bá mu'ba Páulũ be trũ rĩ pi, Sõpátã Páyírãsĩ mvõpĩ íngápi Běréyã gá rĩ 'i, Ārĩsītārúkõ 'i, Sěkúndã 'i, 'bá 'dĩ'bée íngákí Tēsālōníkē gá, Gáyõ 'i, Tĩmõtáyõ 'i, 'bá 'dĩ'bée íngákí Děrebē gá, Tũkíkõ 'i, Tõrõfímũ 'i, 'bá 'dĩ'bée íbíkí íngá āngũ Ęzĩyã vé rĩ agá.

5 'Bá 'dĩ'bée 'dekí mužú drĩdrĩ, kõpi muží 'bã tēé Tūrówã gá.

6 Ụ'dụ ĩ ní Ụmũ Pángã ni 'Bãá Údrá ku rĩ nyazú rĩ ã vùdrĩ gé, 'bá ní tuzú kúlúmgbã agá Pĩlípõyĩ gé 'dãgá, 'bá ní dezú mužú. 'Bá tukí ẹcĩ caá ụ'dụ tõtõwũ, 'bá cakí mužú kõpi ịsụ Tūrówã gá, 'bá adrikí caá 'dãá ụ'dụ ẹzĩrĩ.

Íngákí Ęwũtíkõ ri gõó ídri rú drāngárá gálēsĩ kũrũ Tūrówã vé rĩ agá

7 Kã mužú adrii ụ'dụ Sãbátã vé rĩ gé ùndrésĩ, 'bá ní 'bã úmúzú céré vũrã ãlu gé pángã Úpí vé rĩ nyangárá gá. Páulũ ní í'dózú tị sēzú 'bá rĩ pi ní, drũ 'dĩni, ĩri ní lēé mužumũ rĩ sĩ, sē tị rĩ caá cĩmgbá ịnĩnã ágágá.

8 Ụ'yũkí lámã kárakarã jó 'bá ní tuzú úrízú ụrũgégé rĩ agá 'dãá.

9 Páulũ kã rií tị rĩ sēé mužú sã be ãco, kẹrĩmvã Ęwũtíkõ úrĩ ívé rĩ kú sũbã gá, 'de ụ'dụ gé kpílĩkpílĩ, ĩri ní í'dézú jó ã 'a na ụrũgégé rĩ gé 'dãásĩ vũgã nõó. 'Bá rĩ pi kã ĩri ingáá, ịsụ ãkũdē drã gí.

10 Páulũ ní ịsízú ímúzú ụrũ 'dãásĩ vũgã nõó, ĩri ní ọvũzú, u'dezú ãvũ rĩ ruzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi újíkí kírĩ, 'bá ãzi ã ngo ku, Ęwũtíkõ ri ídri rú."

11 Kúru Páülũ pi ní gōzú tuzú jó agá urugégé 'dǎá, ĩri ní pánga í'dúzú ũndĩzú, kōpi ní nyazú trú. Páülũ átá cĩngbá cazú ỳ'bútĩjǎ gá, ĩri ní kúru 'dezú mužú.

12 'Bá Yēsũ rĩ ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní kēřĩmvá rĩ jizú mužú 'bětĩ 'dǎá ídri rú, ǎyĩkō fụ kōpi ambamba.

Páülũ átá ívé tǎ ỳdũ drĩkoma Ēfēsō vé rĩ pi ní

13 Páülũ ỳsũ, lě mužú pá sĩ křrú Ásō vé rĩ gé 'dǎá. Kúru 'bá ní 'dezú mužú drĩdrĩ kũlúmgbá sĩ Ásō gá 'dǎá, vũrǎ 'bá ní mužú 'bǎ řsúzú Páülũ pi be rĩ gé.

14 Páülũ caá 'bǎ řsú Ásō gá 'dǎá, ĩri ní tuzú kũlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú Mĩtĩléně gá 'dǎá trú.

15 Kǎ mužú adrii drũ 'dĩni, 'bá ní 'dezú mužú kũlúmgbá rĩ sĩ, 'bá ẹřĩkĩ mužú ǎngũ 'i lĩpi kú ngu yĩř agá Kĩyósĩ vé rĩ ǎ gǎrǎ gá sĩ. Kǎ mužú adrii drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Sǎmósĩ gé. Ụ'dụ 'dĩri ǎ vũdrĩ gé drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Mĩlétō gá.

16 Páülũ ỳsũ ándúrú kĩnĩ, 'í lě agaá křrú Ēfēsō vé rĩ ǎ gǎrǎ gá sĩ, ǎ'diātǎsĩyǎ 'í lě sǎ izaá ǎngũ Ẹzřiyǎ vé rĩ agá 'dǎá ku. 'Í lě mužú mbělě mbělě, 'í ca rĩ Yērúsǎlémǎ gá, ícō dō rá, ỳ'dụ Pēnĩtikósĩtǎ vé rĩ ẹ řsú rĩ 'i 'dǎlé.

17 'Bá kǎ caá Mĩlétō gá 'dǎá, Páülũ ní ỳ'dụkō pězú mužú drĩkoma kǎnĩsǎ vé rĩ pi ní Ēfēsō gá 'dǎá, lě kōpi ẹ ímúkĩ 'í vúgá nǎō.

18 Kōpi kǎ ícǎ, Páülũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Lókĩ má ní ícázú ǎngũ Ẹzřiyǎ vé rĩ agá, 'bá ní adrizú ĩmi be rĩ gé, ĩmi nřĩkĩ mávé adringǎrá rá.

19 Yāhúđĩ rĩ pi ã ụrụkọ 'okí ma ũnjí, sē má ní ịzāngā ambamba, 'bo á 'bā ma kú mādā, á ri ẹzi ngaa Úpí ní.

20 Īmi nĩkí rá, má ní tị Múngú vé rĩ ũlūngará gá, má ũzụ ĩmi ní tã āzi āluṅáni kuyé, á ri tã rĩ ímbá gúnyá agá, āzini ĩmivé 'bẹtị āsámvú gé sī.

21 Á 'yo Yāhúđĩ rĩ pi ní, āzini 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní tã ũkpó ũkpó, lē kọpi ã újákí ẹsị ũnjĩkānyā agásí rá, kọpi ẹ ẹ'yĩkí Múngú ri, āzini kọpi ẹ ẹ'yĩkí Úpí Yésụ Kúrísítō ri.

22 “Sụ Índrí Uleteré rĩ ní lūú má ní rĩ tịni, á lē nóni mụy Yẹrúsālémā gá, 'bo á nị kuyé dō tã ngóni ri mụ 'i nga má be 'dálé nī.

23 Kūrú ālu ālu má ní cazú rĩ agá, Índrí Uleteré rĩ ri ũlūú má ní kīnī, ĩ ma 'du 'be ịzāngā nya jó āngū ũ'yīzú rĩ agá.

24 'Bo tã ngóni ri dō 'i nga má be nī, má ũsụ ku, á lē ẹzi Úpí Yésụ ní sēé má ní rĩ ngaa caá ụđđ gé. Ẹzi ịri ní sēé má ní nōri, ma ri ụ'dụkọ múké Múngú vé ẹsị múké vé rĩ ã tã ũlū mụzú.

25 “Á ri ẹcị mālūngā Múngú vé rĩ ã tã ũlūú ĩmi ní, 'bo á nị rá ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi gō ma ndree đđi ku.

26 Āndrū sī á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rĩ sē dō 'i fí drāngará 'dání'dání rĩ agá, adri mâ tã kuyé.

27 Ā'diātāsīyā má ũlū ĩmi ní tã Múngú ní lēé rĩ pi ārēvú céré rá.

28 “Lē ĩmi ũtēkí ĩmi ũtētē, āzini ĩmi ũtēkí kābīlō Índrí Uleteré rĩ ní sēé kuú ĩmi drígé rĩ pi ũtētē. Lē ĩmi úcékí kābīlō Múngú vé adri'bá kánísā agá, ịri ní jeé ívé ārí sī rĩ pi.

29 Á nǐ rá úmvúlésĩ á mụ dō gí, 'bá ụrukọ ímụ ífí ìmi ǎsámvú gé sǔ ǎrākíla tịnị, kọpi ímụ kǎbílō rĩ pi 'o ùnjí.

30 Ìmi ǎsámvú gé 'dǐgé, 'bá ụrukọ ímụ tǎ ùnjō vé ni ùlū, kọpi lēkí 'bá rĩ pi ǎ ǎ'yǐkí tǎ ì ní rií ùlūú rĩ áyu.

31 Lē ìmi ndrekí múké! Ìmi ígákí tǎ má ní adrizú ìmi ǎsámvú gé nōgó cazú ílǐ na 'dǎri, á 'bǎ ẹsị rizú ìmi ímbázú ỳtúnjá pi ìnịnjá be mǐndrẹ be mị gé, ìmi adrikí rí ùkpó ùkpó ìmivé ẹ'yǐngará agá.

32 “Á ku nóni ìmi Múngú drǐgé, ìrivé ẹsị múké rĩ ǎ adri ìmi be, ǎ sē ìmi ǎ adrikí ùkpó ùkpó, ǎ sē ìmi ní ngá múké, ìmi ǎlēkí rí anjǐ ìri ní ỳpēé gí rĩ pi be trụ.

33 “Á 'bǎ ẹsị 'bá ǎzi vé mǔfēngǎ drǐgé kuyé, dōku 'bá ǎzi vé bōngó drǐgé kuyé.

34 Ìmi nǐkí rá, á ri ẹzị ngáá drǐ mávé nōri sǐ, mà ìzǎ kozú, ǎzini 'bá má ní rizú ẹzị ngazú kọpi be trụ rĩ pi ẹ ìzǎ kozú.

35 Ẹzị céré má ní ngáá rĩ pi agásĩ, má i'da ìmi ní létị ẹzị ngazú, ìmi kokí rí 'bá ùkpō ǎkó rĩ pi ẹ ìzǎ ǎnǐ. Ìmi ígákí Ụpí Yésũ vé tǎ ìri ní 'yoó 'dǎri kǐnǐ, “Bá riipi ngá sēepi rĩ, ìri tǎkírí ịsụ 'bá ngá ẹ'yǐpi rĩ ndē rá.”

36 Páulū kǎ átángá 'dǐri átá, kọpi ní kǔmūcǐ ỳtǐzú 'bá 'dǐ'bée be trụ, ìri ní Múngú ri zizú.

37 'Bá rĩ pi kǎ rií Páulū ri u'deé ẹzị bēdrǐ sǐ, kọpi ngakí céré rií ngoóngo.

38 Kọpi céré adrikí kú ìzǎngǎ sǐ, ǎ'diātāsīyǎ Páulū ní 'yoó kǐnǐ kọpi ícókí 'i ndreé dǐjǐ ku rĩ

sî. Kôpi ní kúru Páulũ ri jizú muzú kúlúmgbaga 'dãá.

21

Páulũ 'de muzú Yêrusâlemã gá

¹ 'Bá kã 'bá kânísã vé drĩkoma rú Êfésõ vé rĩ pi kuú, 'bá ní tuzú kúlúmgbaga agá, 'bá ní muzú piri cazú Kósĩ gé. Kã muý adrií drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Rôdésĩ gé, kúru 'bá ní gôzú 'dezú muzú Pátarã gá.

² 'Bá ní kpá gôzú tuzú kúlúmgbaga agá, 'bá ní muzú ãngũ Fônísĩyã vé rĩ gé.

³ 'Bá ní ãngũ 'i lĩpi kú ngu yĩ agá ĩ ní zĩ Sáyipũrãsi rĩ ndrezú, 'bá agakí ĩrivé wõókõ ándrelé rú rĩ gélésĩla, 'bá ní muzú Sírĩyã gá. 'Bá mukí sũ Táyã gá, vũrã ĩ ní rizú ngá kúlúmgbaga agá rĩ pi u'duzú ãmvé rĩ gé.

⁴ 'Bá ĩsũkí 'bá Yêsũ ã pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi 'dãgá, 'bá adrikí kôpi be caá ú'dú êzĩrĩ. Índrí Uletere rĩ ású kôpi, kôpi 'yokí Páulũ ní kĩnĩ, lã Páulũ ã mu Yêrusâlemã gá 'dãlé ku.

⁵ 'Bávé sã adrizú 'dãgá rĩ kã deýé, 'bá ní 'dezú muzú. 'Bá Yêsũ ã pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi ãrêvú céré, ĩvé ũkú rĩ pi be, ĩvé anjĩná rĩ pi be, kôpi jikí 'bã fũzú kũrú rĩ agásĩ cĩmgbá cazú yĩ tĩ gé 'dãá, 'bá ní kúru kũmũcí ũtĩzú Múngú ri zizú.

⁶ 'Bá ní kúru kôpi ezizú, 'bá ní tuzú kúlúmgbaga agá, kôpi ní ĩ újázú gôzú 'bêtĩ.

⁷ 'Bá ní ngazú Táyã gá 'dãgá, 'bá ní 'dezú muzú, 'bá mukí sũ Pêtõlẽmisĩ gé, 'bá ní 'bã õgũpĩ Yêsũ ri ẽ'yĩ 'bá gĩ rĩ pi ezizú, 'bá adrikí kôpi be 'dãgá 'yéná ú'dú ãlu.

8 Kã mujú adrií drũ 'dîni, 'bá ní 'dezú mužú kũrú Sîzérîyã vé rĩ gé, 'bá mukí adrií Pîlípũ vé ãngá. Pîlípũ ri 'bá ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ùlũúpi ní, ìri 'bá ì ní ùpêé ézîrî ri' 'bá ãnyãngã awa' 'bá Yêrúsâlémã gá 'dãlé rĩ pi vé ógúpî.

9 Pîlípũ ri anji ùkú be sụ, kôpi céré ãgõ ãkó, kôpi ri tâ Múngú ní ùlũú kôpi ní rĩ ùlũ 'bá rĩ pi ní.

10 'Bá adrikí kũrú Sîzérîyã vé rĩ agá 'dãá ú'dú be kárakarã, nèbî ãzi rú ni Ægábũ 'i, íbî ímú ãngũ Yũdáyã vé rĩ gélésî.

11 Ágó rĩ kã ímú 'bã ndrengará gá, í'dú Páulũ vé gõ rií 'yîi úpîlé gá rĩ, úmbé 'î pá ãní, ãzini 'î drî ãní, ìri ní 'yozú kîñî, "Índrî Uletere rĩ lũ má ní kîñî, 'Ambugu Yãhúdî rĩ pi vé Yêrúsâlémã gá rĩ pi ímú gõ nõri vé é'dîpa rụ, kôpi ìri úmbé, kôpi ìri sê 'bã adri' 'bã Yãhúdî rú ku rĩ pi drîgé." "

12 'Bã kã tâ 'dîri yîi, 'bã 'bã Yêsũ ri ẽ'yî' 'bã gí rĩ pi, 'bã adri' 'bã ãngũ 'dãri agá rĩ pi be, 'bã mākî Páulũ ri, 'bã kîñî, ã mu Yêrúsâlémã gá 'dãá ku.

13 Kúru Páulũ ní újázú kîñî, "Ngã ìmi ní rizú ngozú rĩ ã'di? Æzini ngá ìmi ní rizú ìzãngã sêzú mã éşî agá 'dîni rĩ ã'di? Á lë 'bã ãzi ã uga ma ku. Mã ã'yî úmbéngará rĩ rá, ãzini mã ã'yî mujú drãá Yêrúsâlémã gá Úpî Yêsũ vé rú ã tâ sî rá."

14 'Bã kã ndreé 'bã ícókî Páulũ ri ugaá 'bã ku, 'bã ní kúru ìri oyuzú. 'Bã ní 'yozú, "Úpî ã 'o tâ rĩ sũ 'î éşî ní lëé rĩ tîñî."

15 Tã 'dîri ã vudrî gé, 'bã ní 'bãvé ngá pi ùdrõzú, 'bã ní 'dezú mužú Yêrúsâlémã gá.

16 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá adri'bá kũrú Sīzērīyã vé rĩ agá rĩ pi ã urukọ jìkí 'bâ mujú Mēnēsónã vé ãngá. Mēnēsónã íbí ímú Sáyípũrāsī gélésī, ĩri ĩnógósí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí ní.

Páũlũ ca Yẹrúsālémã gá

17 'Bá kã caá Yẹrúsālémã gá 'dãá, 'bá ẹdrípì, ãzini 'bá ọmvúpì ẹ'yìkí 'bâ drì ĩrì sī.

18 Kã mujú caá drũ 'dínì, 'bá ní ngazú mujú Páũlũ pi be Yókóbũ ri ndrezú, 'bá cakí ísú 'bá ambugu rĩ pi céré 'dãlé anigé.

19 Páũlũ ní kọpi ẹzizú, ĩri ní tã Múngú ní 'oó 'bá adri'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé, ú'dúkọ múké 'í ní ũlũú rĩ ã tã sī rĩ ũlũú kọpi ní céré.

20 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri yì, kọpi íngúkí Múngú ri rá. Kúru kọpi ní 'yozú Páũlũ ní kìnĩ, "'Bá ẹdrípì, 'í ndre drì ká, Yāhũdĩ élfũ kárakará ẹ'yìkí Yēsũ ri rá, kọpi céré 'bãkí ẹsì rizú tãimbì Mósē vé rĩ 'duzú ngazú.

21 Yāhũdĩ Yēsũ ri ẹ'yì'bá gí Yẹrúsālémã gá nǒgó rĩ pi yìkí kìnĩ, mi ri Yāhũdĩ adri'bá 'bá adri'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé rĩ pi ímbá kìnĩ, kọpi ã 'dukí tãimbì Mósē vé rĩ ngaá ku, kọpi ã sēkí ĩvé anjíná rĩ pi ã ágélé ẹ tì úlì ku, dōku kọpi ã 'dukí mēre Yāhũdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku.

22 'Bo nóni kọpi yìkí kìnĩ, mí ícá nǒgó gí, 'bâ 'okí rí íngóni?

23 Lě mî 'du tã 'bá ní lũú mí ní rĩ ngaंगा. Āgō urukọ'bée sù 'bá ãsámvú gé nǒgó sōkí ándúru

ÿyô* Múngú ɛndrɛtj gé.

²⁴ Īmi ngakí mujú āgō 'dī'bée be trjú, ĩmi 'okí lā'bī rú'bá ũjǐzú adrízú uletere rī kōpi be trjú. Mí ũfē mũfēngā ĩ ní kōpi ē drj'bí fazú rī ũfēfē, 'bá ālu ālu ā nĭ rí 'yozú kĭnĭ, tā ĩ ní 'yoó mĭ tā sĭ 'dĭri adri tā áda ku, mi 'bá riipi Mósē vé tāimbĭ 'dụpi ngaápi ni.

²⁵ “‘Bá sĭkĭ kōkōbĭ sēē 'bá adri'bá Yāhūdĭ rú ku Yésũ ri ẽ'yĭ'bá gĭ rĭ pi ní. 'Bá kĭnĭ, lē kōpi ā nyakí ínŷá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi ní rĭ ku, kōpi ā nyakí ānyāpá ĩ ní ārĭ nĭ lĭj dāá vŷgá kuyé rĭ ku, kōpi ā nyakí ānyāpá ĩ ní umbe ni pií drāá drĭ sĭ rĭ ku, kōpi ā 'bākĭ ǫwŷ ku.”

²⁶ Kúru kā mujú adrii drĭ 'dĭni, Páulŷ pi ní ngazú mujú āgō sŷ 'dī'bée be trjú, kōpi ní lā'bī rú'bá ũjǐzú ule rĭ 'ozú. Kúru Páulŷ ní 'dezú mujú Jó Múngú vé rĭ agá 'dāá, ĩri ní ụ'dú rú'bá ũjǐzú rĭ vé dɛngará ā tā lŷzú kōpi ní, ā zākĭ rĭ 'bá ālu ālu ní rōbōŋō.

Páulŷ vé rŷngará

²⁷ Ụ'dú ɛzĭrĭ rú'bá ũjǐzú rĭ kā lēē deđeđe, Yāhūdĭ urukō íngá'bá āngŷ Ẹzĭyā vé rĭ gé rĭ pi ndrekĭ Páulŷ ri Jó Múngú vé rĭ agá 'dāá. Kōpi íngákĭ Páulŷ drĭgé, kōpi rŷkĭ ĩri,

²⁸ kōpi ní í'dózú útrézú ụ'dúkō be urŷ 'dāá kĭnĭ, “Īmi 'bá Īsērélē vé 'dī'bée, ĩmi kokĭ 'bā ĩzā! Ágō 'dĭri ímbá 'bá rĭ pi āngŷ rĭ pi agásĭ céré kĭnĭ, 'bávē 'bá rĭ pi ũnjĭ, āzini 'bávē tāimbĭ rĭ ũnjĭ, āzini 'bávē Jó Múngú vé uletere nōri ũnjĭ. Íjĭ 'bá

* **21:23** 21:23 Sōkĭ ándúrú ũyō: 'Í lā tā Yāhūdĭ rĭ pi ní ũyō sōzú rĭ búkŷ Kālāfe vé rĭ agá. Kālāfe 6:1-27.

adri'ba Yāhūdī rú ku rī pi ímú Jó Múngú vé rī ã bóró gá nōó ímú vūrã uletere rī izaá ícá āzāvū rú.”

²⁹ Ā'diātāsīyā kōpi ndrekí ándúru Tōrōfímū Ēfēsōgú rī rikí adrií Páulū be trų kūrú agá 'dāá, kōpi ũsūkí déna Páulū íjī Tōrōfímū rī ímú Jó Múngú vé rī agá nī.

³⁰ 'Bá kūrú agá rī pi ārėvú céré íngákí Páulū drġgé ũnjí ũnjí, 'bá rī pi ínjúkí vūrã āndiāndí ni pi agásī, kōpi ručí Páulū ri, ízékí ĩri ĩfūú Jó Múngú vé rī agásī āmvé. Koro kōpi ní kġġġ kání rī vé rī pi ũpġzú.

³¹ 'Bá rī pi kã lēé kōdô Páulū ri 'dġġ drāá, koro ũ'dúkó ní cazú ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé† íngápi Rómã gá rī vúgá 'dāá kīnī, 'bá Yġrúsālémã vé rī pi ĩgānyākí kuú ũnjí ũnjí.

³² Koro ĩri ní ívé ũgalaku rī pi zġzú āngáráwá rī pi be, kōpi ní njuzú mužú 'bá bġtrġká rī pi āsámvú gé 'dāá. 'Bá ĩgānyã'bá rī pi kã ũgalaku āmbúgú rī ndree ívé āngáráwá rī pi be, kōpi kukí Páulū vé fungará āní.

³³ Ũgalaku āmbúgú rī ní Páulū ri ručú, ĩri ní tãġmbġ sġzú kīnī, ā úmbékí Páulū ri ímvé ĩrġ sġ. ĩri ní 'bá rī pi zġzú kīnī, “Ágó nōri ā'di 'i? Ágó rī 'o ā'di ā tã?”

³⁴ 'Bá rī pi ũručó ngakí rií útré ũ'dúkó be ũru 'dāá létġ be āndiāndí. 'Bá rī pi ní rií útré ũ'dúkó be ũru 'dāá rī sġ, sġ ũgalaku āmbúgú rī ĩsú tã pġrġ Páulū vé tã sġ kuyé. ĩri ní tãġmbġ sġzú kīnī, ā

† **21:31** 21:31 Ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: ĩri āngáráwá éġfū ālu rī pi ě drġ kōpi ni.

jìkí Páũlũ ri vũrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá.

³⁵ Páũlũ kã mužú caá vũrã ã ní rizú tuzú mužú urugégé 'dãá rĩ gé, 'bá bĩtrĩká rĩ pi ãngányãkĩ ùnjĩ ùnjĩ, ãngáráwá rĩ pi ní Páũlũ ri 'duzú mužú kídĩ sĩ, 'bá bĩtrĩká rĩ pi ã 'okí rĩ ãrĩ ùnjĩ ku.

³⁶ 'Bá bĩtrĩká 'dekĩ mužú Páũlũ ã vudrĩ gé sĩ, kôpi rikĩ útré ú'dúkó be uru 'dãá kĩnĩ, "Ã 'dĩkĩ ãrĩ drãá rá, ã 'dĩkĩ ãrĩ drãá rá!"

Páũlũ átá ívé tã 'bá bĩtrĩká rĩ pi endrĩtĩ gé

³⁷ ãngáráwá rĩ pi kã lée Páũlũ ri jĩjĩ fĩ vũrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá, Páũlũ ní ùgalaku ãmbúgú rĩ zizú kĩnĩ, "Mĩ nyo ícò ma ã'yĩ átángá átá rá?"

Ãmbúgú rĩ ní 'yozú Páũlũ ní kĩnĩ, "Mĩ ícò átángá rĩ átá Gĩrĩkĩ tĩ sĩ rá?"

³⁸ Mĩ adri nyo Ějēpētōgú ándúru waápi ásé agá ãrĩ'bágú rú 'bá ãngũ ú'dĩ'bá ni pi be élfũ sũ (4,000) rĩ 'i kuyé?"

³⁹ Páũlũ ní újázú kĩnĩ, "Ma Yãhũdĩgú, tĩkĩ ma kũrú Tãrãsisã vé rĩ agá, ãngũ Kĩlĩkĩyã vé rĩ agá, kũrú 'dĩrĩ ã rú kũkũ. Mĩ ã'yĩ ma, mã átá 'bá rĩ pi ní."

⁴⁰ ùgalaku ãmbúgú rĩ ní 'yozú Páũlũ ní kĩnĩ, "Mĩ átá." Kúru Páũlũ ní pá tuzú vũrã ã ní rizú tuzú mužú urugégé rĩ gé 'dãá, ãrĩ ní drĩ 'bãzú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ã ùjĩkĩ kĩrĩ. 'Bá rĩ pi kã újĩ kĩrĩ gĩ, ãrĩ ní kúru átázú kôpi ní Ārãmáyĩkĩ tĩ sĩ.

22

1 Páulũ ní 'yozú 'bá bítríká rĩ pi ní kĩnĩ, “Má édrípíi má étépíi, ĩmi yíkí drĩ ma ká, mâ ũlũ mávé tã ĩmi ní.”

2 Kôpi kâ yíi Páulũ átá ĩ ní tã rĩ Ārāmáyĩkĩ tị sĩ, kôpi újíkí céré kírĩ. Kúru Páulũ ní 'yozú kĩnĩ,

3 “Ma Yāhúdīgú, tìkí ma kūrú Tārāsísā vé rĩ agá, āngũ Kilīkiyā vé rĩ agá, á mba Yērúsālémā agá nōgó. Gāmāliyelē ímbá ma, á nĩ tǎimbĩ 'bá é'bípíi vé rĩ múké múké, āzini á 'bā ésí céré rizú Múngú ri ĩnjĩzú, sũ ĩmi ní rií ĩnjĩ andrũ nōri tịnị.

4 Má ọcũ 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ũnjĩ ũnjĩ, ú'díkí uruko'bée ũdrāá rá. Má uru ũkú rĩ pi āgō rĩ pi be íjĩ ímú ú'bé jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá.

5 Átálágú āmbúgú atala rĩ pi drīgé rĩ, āzini 'bá ri'bá tã lĩ'bá rĩ pi be, kôpi ícó tã má ní rií njeé nōri ẹtị rá. Ā'diātāsīyā á mu kōkōbĩ é'yí kôpi vúgá jĩi muzú drĩkoma adri'bá Dāmāsékē agá rĩ pi ní, mâ mu rí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi uruú íjĩ ímú ọcũú Yērúsālémā gá.

6 “Má ní rií mungará gá létị gé 'dīgé, má kã caá ĩnyinā Dāmāsékē gá 'dāá, ācí ní dīzú 'bũ gé 'dāásĩ má gārā ĩmgbērēzú kūrũ.

7 Má ní ngazú í'dézú vūgá, má ní ú'dúkọ yizú, ú'dúkọ rĩ ní 'yozú má ní kĩnĩ, ‘Sáulā! Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ọcũzú 'dínĩ rĩ ā'di?’

8 Má ní zizú, ‘Úpí, mi ā'di 'i?’ Īri ní újázú kĩnĩ, “Bá mí ní rií ọcũú rĩ, ĩri ma 'i Yēsũ Nāzērétāgú rĩ.’

9 ‘Bá má ní rií muú kôpi be trú rĩ pi ndrekí ācí dīipi rĩ rá, 'bo kôpi yíkí ú'dúkọ riipi átapi má be rĩ kuyé.

10 “Má ní kúru zìzú, ‘Úpí, mâ 'o ã'di?’ Úpí ní 'yozú kīnī, ‘Í nga ụrụ, 'í mụ Dāmāsékē gá. 'Í ca dō 'dālé gí, tā ĩ ní lēé mī 'o rī, ĩ ũlū mī ní rá.’

11 Ācí dīpī āngū ĩngbērēēpī mâ gārā gá sī 'dīri, sē mâ mị ẹsī rá, 'bá mụ'bá má be trụ rī pi sekí ma mụzú Dāmāsékē gá 'dāá nī.

12 “Ágó āzi rụ ni Ānānyā 'i, ĩri ri adri Dāmāsékē gá 'dāá. ĩri 'bá Múngú ri ĩnjīpī ĩnjīnī nī, 'dụ tāmbị Mósē vé rī ngaá ĩndī, Yāhūdī adri'bá 'dālé rī pi ārēvú céré ĩnjīkí ĩri ĩnjīnī.

13 Ágó rī ní ímúzú pá tuzú mâ gārā gá, ĩri ní 'yozú kīnī, ‘Má ẹdrịpị Sáulā, mī mị ẹ zī 'i!’ Sā 'dāri gé, koro mâ mị ní 'i zīzú āngū ndrezú.

14 “Īri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Múngú 'bá ẹ'bípī vé rī ĩpē mī, mī nī rí tā 'í ẹsị ní lēé rī, mī ndre rí Yēsū 'Bá tā be Pịrị rī, āzini mī yị rí ĩrivé átángá ĩri ní átá rī.

15 Mī mụ rí tā mī ní ndreé mī mị sī, āzini mī ní yị mī bī sī rī ũlūú 'bá rī pi ní céré.

16 Ngá nóni mī ní ríí tēé rī ã'di? 'Í nga ụrụ, ā sēkí mī ní bātízīmū, mī ũjī mívé ũnjīkānyā rá, 'í zị Múngú ri.'

17 “Má kã ma újá gōó Yērusālémā gá 'dāá, á fi Jó Múngú vé rī agá Múngú ri zị, á ndre ĩndrīlīkí,

18 á ndre Úpí ri ĩndrīlīkí rī agá 'dāá, ĩri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Í ku Yērusālémā ri mbēlē, ā'diātāsīyā mávé tā mī ní ũlūú rī, 'bá nōgó rī pi ā'yīkí ku.'

19 “Má ní újázú ĩri ní, ‘Úpí Yēsū, 'bá 'dī'bée nīkí rá 'yozú kīnī, á ri ẹcị Jó Múngú ri Zìzú rī pi agásī,

á ri 'bá Yésũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi uruú ù'yĩ jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá, á ri kòpi ùgbáá ùnjí ùnjí.

²⁰ Lókí ĩ ní Sètēfánō mívé tã ùlũupi rĩ 'dìzú drāzú rĩ gé, á tu pá 'dālé, má ã'yĩ tã ni ma 'i, á ri 'bá Sètēfánō rĩ 'dì' 'bá rĩ pi vé bōngó ùtēé ma 'i.'

²¹ “Úpí ní kúru 'yozú má ní kīnī, “Í mụ, á lē mi pēé mụzú rárá rú 'bá adri' 'bá Yāhúđi rú ku rĩ pi ǎsámvú gé.’ ”

²² 'Bá bītríká rĩ pi 'bākí bī rizú tã Páũlũ ní rii átá 'dīri yizú cīngbá cazú Páũlũ ní ívé átángá 'dīri átázú dezú rĩ gé. Kúru kòpi ní í'dózú útrézú ú'dúkó be uru 'dāá, “Ǽ 'díkí ĩri drāá 'dīisĩ rá, 'bá 'dīni 'dīri ícókí ĩri kuú adrii ídri rú ku!”

²³ 'Bá bītríká 'dī' 'bée rikí útré, kòpi unjekí ĩvé bōngó akoó rŭkŭ rĩ pi ũsĩ 'dīisĩ rá, āzini kòpi rikí fúrúndi úmvú yĩ uru 'dāá.

Páũlũ pi ǎngáráwá ǎmbúgu Rómā vé rĩ be

²⁴ Ūgalaku ǎmbúgu ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ ní tǎĩmbí sēzú, ǎ jikí Páũlũ ri mụzú vŭrǎ ǎngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dāá. Kīnī ǎ gbākí Páũlũ ri, ǎ gōkí ĩri zīj, ǎ lŭ rí tã 'bá rĩ pi ní rizú útrézú ívé tã sī rĩ.

²⁵ ǎngáráwá rĩ pi kǎ Páũlũ ri úmbé, lēé ĩri gbáá, Páũlũ ní ũgalaku rĩ zizú kīnī, “Tǎĩmbí ǎ'yĩ nyo kīnī ĩ Rómāgu gbā ĩsŭ ǎkŭdē nīkí ĩrivé ũnjīkǎnyā kuyé 'dīni rá?”

²⁶ Ūgalaku rĩ kǎ tã 'dīri yīj 'dīni, ĩri ní 'dezú mụzú ũgalaku ǎmbúgu rĩ vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ágó 'dīri Rómāgu píri, 'í lē ǎ 'okí ĩri íngóni?”

27 Ûgalaku ãmbúgú rĩ ní 'dezú mužú Páũlũ vúgá 'dãá, ĩri ní Páũlũ ri zizú kĩnĩ, “Í lũ má ní, mi Rómãgú?”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Ë, ma Rómãgú.”

28 Ûgalaku ãmbúgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Má ùfẽ mũfẽngã ãmbúgú, má ní ma újázú ícázú Rómãgú rú ãní.”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Tĩkĩ ma Rómãgú rú.”

29 Ængáráwá lě'ba Páũlũ ri uzĩ'ba rĩ pi kã yĩĩ kĩnĩ, Páũlũ ri Rómãgú, kôpi unjekĩ ĩ mužú 'dĩísĩ rá. Ûgalaku ãmbúgú rĩ kã nĩĩ áamá 'yozú kĩnĩ, 'í 'yĩ Páũlũ ri ímvě sĩ gĩ, sě ũrĩ gō fiĩ ẹsĩ ni gé ambamba.

Jĩkĩ Páũlũ ri Yãhũdĩ tã lĩ'ba rĩ pi ẹndrẹtĩ gé

30 Kã mužú adriĩ drũ 'dĩni, ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ lě tã Yãhũdĩ rĩ pi ní Páũlũ ri tōzú rĩ nĩĩ, ĩri ní Páũlũ ri oyuzú, ĩri ní tãĩmbĩ sězú atala atala rĩ pi drĩgě rĩ pi ní 'ba tã lĩ'ba rĩ pi be, kôpi ã úmúkĩ ĩ céré vũrã ãlu gé. ĩri ní kúru Páũlũ ri íjízú pá tuzú kôpi ẹndrẹtĩ gé.

23

1 Páũlũ ní ãngũ ndrezú 'ba tã lĩ'ba rĩ pi vúgá 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Má ẹdrĩpĩ, á nga ẹzĩ Múngú ní ẹsĩ be múké cĩmgbá ícázú ụ'dụ ãndrũ rĩ gé.”

2 Koro átálágú ãmbúgú Ænãníyã ní 'yozú 'ba pá tu'ba Páũlũ ã gãrã gá rĩ pi ní kĩnĩ, kôpi ã sakĩ Páũlũ ẹ tĩ.

3 Páulũ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí índré sũ ābi ì ní njōó búya imve sī rī tịnị! * Múngú ri mi sa rá. Mí úrí mávé tã liị sũ tãimbị rī ní lēé rī tịnị, 'bo mi mī ngúlúpí sī, 'í ñō tãimbị rī gí, mí ní 'yozú ã sakí ma ãnị!”

4 'Bá pá tu' 'bá Páulũ ã gārã gá rī pi ní 'yozú kínī, “Mí lē 'dīri átálágú āmbúgú Múngú vé rī 'daá?”

5 Páulũ ní újázú kīnī, “Má édrípịi, á nị kuyé 'yozú kínī ágó 'dīri átálágú āmbúgú, ã'diātāsīyā sīkí Búkū Múngú vé rī agá kínī, 'Lē mī átá átángá ùnjí ìmivé drīkoma ìmi ruḡpi rī ní ku.’”

6 Páulũ nị áamá rá 'yozú kínī, 'bá tã li' 'bá rī pi ã uruḡo Sādókē, uruḡo' 'bée Fārúsī, ìri ní átázú ú'dúkọ be uru 'dāá kīnī, “Má édrípịi, ma Fārúsīgú, má étépị ri Fārúsīgú. Ìmi ri tã li má drīgé má ní ẹsị 'bāá íngángará ídri rú drāngará gálésí rī drīgé rī sī.”

7 Páulũ kã tã rī 'yoó 'dini, tã 'dīri íjị āgátá Fārúsī rī pi āsámvú gé Sādókē rī pi be.

8 Sādókē rī pi kínī, 'bá rī drã dō gí, gō íngá ídri rú ku, kọpi kínī, mālāyíkã 'dāáyo, índrị kpá 'dāáyo, 'bo Fārúsī rī pi ẹ'yíkí ìvé rī kínī, ngá 'dī' 'bée céré anigé.

9 'Bá rī pi ní 'dózá útrézú ú'dúkọ be uru 'dāá, Fārúsī tãimbị ímbá' 'bá rī pi ã uruḡo ungakí uru, kọpi 'dókí ríí āgátá gāá úkpō sī kínī, “'Bá ísúkí tã ùnjí ágó 'dīri rú' 'bá gá kuyé. Sā āzi sī, índrị, dōku mālāyíkã átá ìri be nī.”

* 23:3 23:3 Ābi ì ní njōó búya imve sī rī: Ìri 'bá 'i 'bāápi 'bá pịrị rú, 'bo ríipi ùnjíkányā 'oópi ni. 23:5 23:5 Wụngará 22:28

10 Ægátá rĩ gō ícá ùnjí, sē ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ùrĩ, ùsũ kòpi Páùlũ ri ùndĩ kpélékpélé. Ìri ní tãimbị sēzú ãngáráwá rĩ pi ní, kòpi ã mụkí Páùlũ ri ípá 'bá 'dĩ'bée drìgé sī, kòpi ã jìkí ìri gōó vùlé vùrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá.

11 Ìníná 'dãri sī, Úpí Yēsũ ní 'i 'i'dazú Páùlũ ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Páùlũ, lē mī 'o ùrĩ sī ku. Mí ùlũ mávé tã Yērúsālémã gá nōgó gí, lē mī mụ kpá ùlũú Rómã gá 'dãlé.”

Yāhūdī rĩ pi líkí Páùlũ vé tã lēzú ìri 'dizú

12 Kã mụy adrii drũ 'dini, ù'bùtịná rĩ sī, Yāhūdī rĩ pi úmúkí ì cére vùrã ãlu gé, kòpi sòkí ùyō kínī, ì nyakí ngá ku, ãzini ì mvukí ngá ku, ùdũ ni, ì 'dìkí dō Páùlũ ri drãá ùgbále gí ká.

13 'Bá ì úmú'bá Páùlũ ã tã lì'bá rĩ pi vé kālãfe aga pũkú sụ rĩ rá.

14 Kòpi ní ngazú mụzú atala atala rĩ pi drìgé rĩ pi vúgá 'dãá, ãzini 'bá ambugu rĩ pi vúgá 'dãá, kòpi ní 'yozú kínī, “'Bá sòkí ùyō, 'bá kīnī, 'bá ícókí ngá nyaá ku, ùdũ ni, 'bá 'dìkí dō Páùlũ rĩ drãá ùgbále gí ká.

15 Kúru ìmi 'bá tã lì'bá rĩ pi, lē ìmi zìkí ùgalaku ãmbúgú rĩ, ẽ ìjì Páùlũ ri ìmi ẹndrẹtị gé. Lē ìmi 'bākí ìmi sũ ìmi lēkí ìrivé tã uzìjì nǐjì múké múké rĩ tịnj. 'Bá lēkí ìri 'dìj, ìsú ícá drĩ vùrã tã lìzú rĩ gé nōgó kuyé.”

16 'Bo Páùlũ ọmvúpị vé mvá ágó rú rĩ kã tã ì ní Páùlũ ã tã lìzú 'dĩri yìj, ìri ní njuzú mụzú vùrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá, ìri ní tã rĩ ùlũzú Páùlũ ní.

17 Kúru Páũlũ ní ùgalaku àlu àngáráwá rĩ pi vé rĩ zìzú ímúzú 'í vúgá nǒó, ìri ní 'yozú kīnī, “'Í jì mvá ágó 'dĩri mujú ùgalaku àmbúgú rĩ vúgá 'dǎá, mvá ágó rĩ tǎ be, lě lūú ìri ní.”

18 Kúru ìri ní mvá ágó rĩ jìzú ùgalaku àmbúgú rĩ vúgá 'dǎá.

Ùgalaku rĩ ní 'yozú kīnī, “Páũlũ ì ní 'yĩ rĩ zì ma mujú 'í vúgá 'dǎá, kīnī, mà íjì mvá ágó rĩ mí vúgá nǒó, à'diātāsīyā ìri tǎ be, lě lūú mí ní.”

19 Ùgalaku àmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ ẽ drị ruzú, ìri sezú gǎrǎ gá, ìri ní mvá ágó rĩ zìzú kīnī, “Tǎ mí ní lěe lūú má ní rĩ íngóni?”

20 Páũlũ ómvúpi vé mvá rĩ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Ambugu Yǎhúđì vé rĩ pi lěkí ímú mi zì drị sī, mí jì rí Páũlũ ri pá tuú 'bá tǎ lị 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé, kọpi lěkí ì 'bǎá sù kọpi lěkí ìrivé tǎ uzịi nịi múké múké rĩ tịni.

21 'Bo lě mí à'yĩ kọpivé tǎ 'dĩri ku, à'diātāsīyā 'bá rĩ pi cekí ìri kú létì gé 'dǎá'dǎ, kọpivé kǎlǎfe agá pũkú sù rĩ rá. Kọpi sǒkí ùyō kīnī, ì nyakí ngá ku, àzini ì mvukí ngá ku, ụđđ ni, ì 'dịkí dō ìri drǎá ùgbále gí ká. Kọpi útúkí ì kú ùrě, kọpi ri tē yì, dō mi tǎ rĩ újǎ íngóni.”

22 Ùgalaku àmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ pězú muzú, ìri ní 'yozú mvá ágó rĩ ní kīnī, “À lūkí 'bá àzi ní 'yozú kīnī, mí ùlū má ní tǎ rĩ gí 'dini ku.”

Pěkí Páũlũ ri mujú Sizeriyyā gá

23 Kúru ùgalaku àmbúgú àngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ívé ùgalaku ìrĩ ni pi zìzú ímúzú 'í vúgá nǒó, ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Lě ìmi ùpěkí àngáráwá

mụdđrũlũ ịrĩ, ịmi ụpẹkí kpá ăngáráwá nju'bá hūsánĩ sị ní pi pụkú ẹzịrĩ, ązini ịmi ụpẹkí ăngáráwá ọjụ be mụ'bee pá sị ní pi mụdđrũlũ ịrĩ, kọpi ả adrikí kuú ừẽ, kădô caá sả ừõmĩ ịnịnả vé ni gé, lẽ kọpi ả 'dekí mụụ Sịzerĩyả gá.

24 Ịmi sẹkí Páulũ ní hūsánĩ, ịmi jikí ịri mụzú gávănả Félẹkĩsị vúgá 'dảá, ịmi ụtẹkí ịri mụzú múké."

25 Ầbúgú ăngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kọkọbị sịzú 'dini kĩnị,

26 Ma Kălăwũdịyô Lísịyả 'i, Gávănả Félẹkĩsị ị ní ịnịjị ịnị rĩ, á sẹ mí ní mỗdó.

27 Yăhũdị rĩ pi rụkí ágó 'dĩri, kọpi lẹkí kỗdô ịri 'dị' dị, má ní ịcázú mávé ăngáráwá rĩ pi be, má kả nị ảmả ịri Rómăgú, má ní ịri ẹrịzú kọpi drígé sị.

28 Á lẽ nị kọpi tỗkí dỗ ịri ảsị, kúru má ní ịri jizú kọpivé 'bả tá lị' bả rĩ pi ẹnđrẹtị gé.

29 Má ịsụ nị kìnị, tỗkí ịri tảimbị ịvé rĩ ả tá sị, 'bo tá ảzi ị ní ịcózú ịri 'yịzú, dỗku ịri 'dịzú ní 'dảáyo.

30 Kả ừlũú má ní kìnị, Yăhũdị rĩ pi likí ịri ả tá, kọpi lẹkí ịri 'dị, koro má ní ịri pẹzú mụzú mí vúgá 'dị. Á 'yo 'bả ịri tỗ' bả rĩ pi ní, má kìnị, lẽ kọpi ả ừlũkí tá kọpi ní ịri tỗzú rĩ mí ẹnđrẹtị gé.

31 Kúru ăngáráwá rĩ pi ní tá rĩ 'dụzú ngazú sị ị ní ẹzị ị ní rĩ tịnị, kọpi ní Páulũ ri jizú mụzú ịnịnả rĩ sị cĩngbả cazú Ầnịtịpătịrisị gé.

32 Kả mụụ adrií drũ 'dini, ăngáráwá ẹcị' bả pá sị rĩ pi ní ị ừjázú ịgỗzú vùlé vữrả ăngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé nỗó, kọpi kukí ăngáráwá nju'bả hūsánĩ sị rĩ pi jikí Páulũ ri mụzú nị.

³³ Kôpi kê mujú caá Sîzérîyâ gá 'dâlé, kôpi ní kôkôbî rî sêzú gávânâ ní, kôpi ní Páülû ri sêzú drî ni gé.

³⁴ Gávânâ ní kôkôbî rî lâzú, ìri ní Páülû ri zîzú kîñî, “Mí íbí íngá àngû ngõri gé?” Kâ mujú ñî áamá 'yozú kîñî Páülû íbí íngá Kîlîkíyâ gá,

³⁵ ìri ní 'yozú kîñî, “Ma ímú mívé tâ yî, ísú àkûdê 'bá mi tō'bá rî pi ícákí nōgó gí.” Kúru ìri ní tǎimbî sêzú kîñî, ã jîkí Páülû ri jó àmbûgû vé Êródê† ní ọtú sîjî rî agá, ã ütêkí ìri ütêtê.

24

Tôkí Páülû ri Félêkîsî ẹnḍrẹtị gé

¹ Kâ mujú adrií ú'dú tọwú ã wúdrî gé, átálágú àmbúgú Ànányâ pi ambugu Yâhúđî rî pi vé rî pi ã uruko'bée be, Têrítúlâ tǎimbî ñîpi ambamba rî be, kôpi ní ngazú mujú Sîzérîyâ gá 'dâá, kôpi ní tâ ì ní Páülû ri tōzú rî ùlüzú gávânâ Félêkîsî ní.

² Ì ní Páülû ri zîzú fizú jó agá 'dâá, Têrítúlâ ní tâ ì ní Páülû ri tōzú rî njezú Félêkîsî ẹnḍrẹtị gé, ìri ní 'yozú kîñî, “Félêkîsî ì ní ññjî ññjî rî, 'í sê 'bávê àngû adri kîri lókí be ãco, mí ní adrií úmî be rî sî, mí újâ nóni 'bávê àngû ícá múké gí.

³ Àmbúgú 'bávê rî, 'bâ ãyîkô sî àmbúgú tâ mí ní 'oó 'đîri sî.

⁴ Á lè sêe mí ri àndêe kárakarâ 'dîni ku, á mã mi, lè mí 'bâ ẹsî múké 'bávê tâ yîzú sâjâ be mãdã.

† 23:35 23:35 Êródê: Êródê 'đîri 'bâgú sâ ì ní Yẹsû ri tîzú rî gé rî. 'Í lâ Mátáyo 2:1-18.

⁵ “Bá ʕsúkí nǎ́ á má 'yozú kǐnǐ, á gó 'dǐri 'bá tǎ ũnjǐ 'oópi ni, ʕri ri 'bá rǐ pi ʕcǐcǐkǐ, sē Yǎhǔdǐ rǐ pi ri tǎ ũnjǐ 'o muzú vǔ drǐgē sǐ céré. ʕri drǐkoma 'bá ri' 'bá Yésǔ Nǎzēretǎgú rǐ ǎ pámvú ũbǐ' 'bá rǐ pi vé ni.

⁶ ʕri ri Jó Múngú vé rǐ iza, 'bá ní ʕri ružú ǎní. ('Bá lǐkǐ ʕrivé tǎ liǐ sǔ tǎǐmbǐ 'bávé rǐ ní lǐé rǐ tǐnǐ.

⁷ 'Bo ǎngáráwá rǐ pi vé ǎmbúgú Lísǐyǎ ímú ũkpō be ʕri paá 'bá drǐgē sǐ nǐ.

⁸ Sē tǎǐmbǐ 'bá ʕri tō' 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, kōpi ē ímúkǐ tǎ rǐ ũlǔú mí ɛndrɛtǐ gé nōgó.)^{*} Lē mí uzǐ ʕri, mí ícó nǐ á má 'yozú kǐnǐ tǎ 'bá ní ʕri tōžú rǐ, ʕri tǎ áda.”

⁹ Yǎhǔdǐ rǐ pi ngakǐ céré ǎ'yǐ kǐnǐ, tǎ Tērǐtúlǎ ní 'yoó 'dǐri, ʕri tǎ áda.

Páulǔ nje ívé tǎ Félǐkǐsǐ ɛndrɛtǐ gé

¹⁰ Kúru gávǎnǎ ní drǐ sužú Páulǔ vúgá 'dǎá, ʕri ní 'yozú kǐnǐ, ǎ átá átángá rǐ. Kúru Páulǔ ní 'yozú kǐnǐ, “Á nǐ rá ílǐ kárákará, mí 'bá riǐpi tǎ liǐpi ni ǎngǔ nōri agá, ma ǎyǐkō sǐ mávé tǎ nježú mí ɛndrɛtǐ gé.

¹¹ “Mí ícó nǐ á má rá 'yozú kǐnǐ, mávé cangárá Yērǔsǎlémǎ gá 'dǎlé rǐ vǔdrǐ ni vǔ drǐ caá ú'dú mudrǐ drǐ ni ʕrǐ kuyé, á mu 'dǎlé Múngú ri žǐ.

¹² 'Bá ma tō' 'bá rǐ pi ʕsúkǐ ma ǎgátá gǎngárá gá 'bá ǎzi be Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá kuyé, á 'yo tǎ ũnjǐ 'bá rǐ pi ní ʕgǎnyǎžú ǎní Jó Múngú ri žǐžú rǐ agá 'dǎá kuyé, dōku kǔrú agá 'dǎá kuyé.

^{*} 24:8 24:8 Átángá véřǐšǐ 6-8 agá 'dǐ'bée, búkǔ Ezj vé ǐ ní sǐ Gǐrǐkǐ tǐ sǐ drǐdrǐ rǐ agá 'dǎáyo, 'bo gōkǐ sǐ búkǔ Ezj vé vúlé rǐ agá rá.

13 Ngá ãzi lūúpi 'yozú kínĩ tã kòpi ní ma tōzú 'dĩri, ìri tã áda 'díní 'dāáyo.

14 “Má ã'yĩ rá 'yozú kínĩ, ma ri lẹ̀tì Úpí Yésù vé rĩ ã pámvú ùbĩ, 'bo kòpi kínĩ lẹ̀tì má ní ùbĩ 'dĩri adri lẹ̀tì áda rĩ kuyé. 'Bo ma ri Múngú 'bá é 'bípìì vé rĩ ìnjì, ma kpá ri tǎimbì Mósè vé rĩ 'dụ nga, ãzini tã nẹ̀bì rĩ pi ní sǐ rĩ 'dụ nga.

15 Á 'bã ẹ̀sì Múngú drìgé, sù 'bá 'dĩ'bée ní 'bãá rĩ tìnjì, Múngú ri úmvúlésì 'bá tã 'o'bá pìrì rĩ pi inga drǎngára gálésì rá, ãzini ìri kpá 'bá tã 'o'bá pìrì ku rĩ pi inga rá.

16 Ì'diātāsīyā ú'dụ cére ma ri ẹ̀sì 'bã tã pìrì 'ozú Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ãzini 'bá rĩ pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

17 “Má adri ãmvé 'dǎá ílì be kárakará, má ní kúru ímvízú ìgòzú mǎvé 'bá rĩ pi vúgá Yẹ̀rúsǎlémǎ gá nǎó, má ìjì mǔfēngǎ ímúzú ìndì mǎvé 'bá ngá ãkó rĩ pi ẹ̀ ìzǎ kozú, ãzini má ímú Múngú ní rǒbǒjǒ zǎá.

18 'Bá ma tǒ'bá rĩ pi kǎ ma ìsù Jó Múngú vé rĩ ã bóró 'dǎá, ìsù ãkūdē á dẹ lǎ'bĩ mēre vé adrizú ãnì ule rĩ vé tǎ gí. 'Bá bǐtríkǎ rĩ pi má gǎrǎ gá 'dǎáyo, 'bá rĩ pi ìgǎnyǎkì kuyé.

19 “‘Bo sǎ 'dǎri gé, Yǎhúdì ụrụkọ anigé ãngū Ẹ̀zīyā vé rĩ agá 'dǎá, lē kòpi ẹ̀ ímúkì ma tǒó nĩ, lē kòpi ẹ̀ ímúkì pá tuú mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé nǎgó, kòpi ẹ̀ ímúkì rì tǎ ùnjì ì ní ma tōzú rĩ 'yoó nĩ.

20 Lē mĩ zì 'bá nǎ'bée, kòpi ã lǔkì rì mí ní tǎ Yǎhúdì rĩ pi vé 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ní ìsù má rụ'bá gá ùnjì rĩ.

21 Sǎ ãzi sǐ, kòpi ícó ma tǒ mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, tǎ má ní átá ú'dúkọ be ụrụ 'dǎá, má ní 'yoó, “Bá ùdrǎ'bá gí rĩ pi ìngá gǒ ídri rú rá rĩ sǐ.” ”

22 Félĕkĩsĩ ní Yĕsũ vé tã nĩĩ múké múké rĩ sĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ăngáráwá rĩ pi vé ũgalaku āmbúgú Lísĩyā ícá dō gí ká, ma íbí mívé tã lì ndō.” Kúru ĩri ní átángá rĩ ā 'yongárá ugazú.

23 ĩri ní tǎimbĩ sĕzú ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kĩnĩ, ā ũtĕkĩ Páũlũ ri múké, 'bo ā oyuķĩ ĩri ěĉĩ āmvé ĩndĩ, ĩrivé ũndĩ rĩ pi ě ěĉĩķĩ rí ĩri ndree, ā kokĩ rí ĩri ě ĩzā bĕsĩnĩ.

'Yĩķĩ Páũlũ ri jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yĩzú rĩ agá

24 Ʋ'dú mǎdā ā vudrĩ gé, Félĕkĩsĩ pi ní ímúzá ũķú ni Dũrũsílā Yāhúdĩzĩ rĩ be. ĩri ní Páũlũ ri zizú ímúzá, kōpi ní bĩ 'bǎzú rizú tã Páũlũ ní rií átá tã Kúrísitō Yĕsũ ri ě'yĩzú rĩ vé rĩ yizú.

25 Páũlũ kā rií átá kōpi be tã 'ongárá pĩrĩ rĩ vé tã sĩ, tã 'bá rĩ ní 'i ũtĕzú rĩ vé tã sĩ, āzini Ʋ'dú ĩ ní ímú tã lizú rĩ vé tã sĩ, sĕ Félĕkĩsĩ ní ũrĩ. ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Tā 'dĩri ca gí! 'Í mu 'dĩsĩ rá, má ĩsú dō tã 'dĩri tã áda, ma íbí mi zĩ ndō.”

26 'Bo ěsĩ ni gé 'dǎá, ũsũ Páũlũ ā je 'i drĩ mũfĕngā sĩ, ri Páũlũ ri zĩ ímú 'í vúgá nōó dđĩ dđĩ, ri átá ĩri be.

27 Ílĩ ĩrĩ ā vudrĩ gé, gōķĩ Pōrōsĩyāsĩ Fĕsītō ri 'bǎá gávānā rú Félĕkĩsĩ ā vũrā gá, 'bo Félĕkĩsĩ oyu Páũlũ ri jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agásĩ kuyé, ā'diātāsĩyā lĕ Yāhúdĩ rĩ pi ě ěsĩ ā adri rí 'í ní múké.

25

Páũlũ tu pá Fĕsītō ěndrĕtĩ gé

1 Kâ Fésitō ri 'bǎá gávānā rú gí, ú'dú na ã vudrĩ gé, ĩri ní ngazú kũrú Sízérĩyā vé rĩ agásĩ, ĩri ní 'dezú mužú Yẽrúsálémā gá.

2 Fésitō kǎ mužú caá 'dǎlé, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, ambugu Yǎhúdĩ rĩ pi vé rĩ ã uruko'bee be, kōpi ní tǎ ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ ũlũzú ĩri ní.

3 Kōpi ní Fésitō ri mǎzú, ã ã'yĩ ĩvé tǎ, lē ē ĩjĩkĩ Páulũ ri ímúzú Yẽrúsálémā gá nōó, ã'diátāsĩyā kōpi lēkĩ ĩ útú Páulũ ri 'dĩ drǎá létĩ gé 'dĩgé.

4 Fésitō ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Yĩkĩ Páulũ ri kú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá kũrú Sízérĩyā vé rĩ agá 'dǎá'dǎ, ẽsĩ mǎdǎ, á lē 'deé mužú 'dǎá.

5 Lē ambugu ĩmivé rĩ pi uruko, 'bǎ mužĩ kōpi be trũ, Páulũ 'o dō tǎ āzi ũnjĩ ni rá, kōpi ã mužĩ rĩ ĩri tōó 'dǎlé."

6 Fésitō adri Yẽrúsálémā gá 'dǎá ú'dú ārō, dōku ú'dú mužrĩ, ĩri ní kúru 'dezú mužú Sízérĩyā gá 'dǎá, kǎ mužú adriĩ drũ 'dĩni, ĩri ní kúru úrízú jó tǎ lizú rĩ agá 'dǎá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ē ĩjĩkĩ Páulũ ri ímú pá tuú 'í ẽndrẽtĩ gé.

7 Páulũ kǎ ífĩ jó agá nōó, Yǎhúdĩ ímú'bán Yẽrúsálémā gálésĩ rĩ pi tukĩ pá ĩri ã gǎrǎ gá, kōpi tōkĩ ĩri tǎ ũnjĩ ũnjĩ ni pi sĩ. Tǎ kōpi ní ĩri tōzú 'dĩ'bee ícó lūú 'yozú kĩnĩ, tǎ 'dĩ'bee tǎ áda ku.

8 Páulũ gǎ tǎ ĩ ní 'i tōzú rĩ, kĩnĩ, "Á 'o tǎ ũnjĩ Yǎhúdĩ rĩ pi vé tǎĩmbĩ nōzú kuyé, dōku má átá Jó Múngú vé rĩ ã tǎ ũnjĩ kuyé, dōku má átá 'bǎgú āmbúgú Rómā vé rĩ ã tǎ ũnjĩ kuyé."

9 Fésitō lē ambugu Yǎhúdĩ vé rĩ pi ē ẽsĩ ã adri 'í ní múké. Kúru ĩri ní Páulũ ri zizú kĩnĩ, "Mĩ ã'yĩ mužú Yẽrúsálémā gá 'dǎlé rá, mĩ mu rĩ pá tuú má ẽndrẽtĩ gé, mâ lĩ rĩ mívé tǎ 'dǎlé?"

10 Páulũ ní újázú kīnī, “Á tu nóni pá jó ĩ ní rizú tã lizú 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ã rú sī rĩ agá, lē ã lĩkí mávé tã nōgó. 'Í nī múké múké 'yozú kīnī, á 'o tã āzi ũnjí Yāhūdī rĩ pi ní kuyé.

11 Á 'o té dō tã ũnjí ĩ ní ícózú ma 'dizú ni rá, má ícó té 'dĩngará rĩ vé tã gāá ku. 'Bo dō tã Yāhūdī ímụ'ba 'dī'bée ní ma tōzú rĩ adri tã áda kuyé, 'bá āzi ícó ma sēé kōpi drĩgé ku. Á lē mávé tã jījī 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ẹndrẹti gé, ã lị rí mávé tã nĩ.”

12 Fésītō kā tã rĩ átá ívé 'bá tã lị'ba rĩ pi be, ĩri ní 'yozú Páulũ ní kīnī, “Mí lē 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ã lị mívé tã nĩ. Mi ícó mụ 'bāgú Rómã vé rĩ vúgá 'dāá rá.”

'Bāgú Āgīrīpā mụ Fésītō vúgá

13 Kā mụyú adrií ú'dụ mādā ã vudrī gé, 'bāgú Āgīrīpā pi ọmvụpị Bērīnīkē be, kōpi ní 'dezú mụzú Fésītō ri ndrezú Sīzērīyā gá 'dāá.

14 Kōpi ní adrií 'dālé ú'dụ be kárakará rĩ sī, Fésītō ní tã ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ ũlũzú 'bāgú rĩ ní. ĩri ní 'yozú kīnī,

“Félēkīsī ku ágó āzi ĩ ní 'yī rĩ kú jó āngū ũ'yīzú rĩ agá nō.

15 Má kā mụyú Yērūsālémā gá 'dāá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá ambugu Yāhūdī vé rĩ pi be, kōpi ũlũkí tã ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ, kōpi kīnī, má lị tã drī ni gé.

16 Má ní 'yozú kōpi ní, má kīnī, ‘Tāimbị Rómã vé rĩ ã'yī ĩ ní tã lizú 'bá āzi drĩgé ịsụ nje drī ívé tã kuyé 'dīni ku.’ Drīdrī ni, 'bá rĩ pá tu 'bá 'i tō'ba

rĩ be 'bá tã lì'bá rĩ pi ẹnḍẹti gé, ìri ívé tã nje ùgbále, ì íbì ìrivé tã lì ndõ.

17 “Kòpi kâ ícá má vúgá nǎó, má iza sâ kuyé, kã mujú adrií drũ 'dínì, má ní átázú má kǎnĩ, ǎ ìjìkí Páũlũ ri má vúgá vũrã ì ní rizú tã lizú rĩ gé nǎó.

18 'Bá ìri tǎ'bá rĩ pi kâ tã rĩ njeé, tã kòpi ní ìri tǔzú rĩ adri sũ má ní ǔsũ rĩ tìni kuyé.

19 Tã má ní ìsú rĩ, kòpi rikí ǎgátá gǎá ì ǎsámvú gé sǐ ìvé mǎrẽ Yǎhúḍḍì vé rĩ ǎ tã sǐ, ǎzini kòpi rikí ǎgátá gǎá ágó rụ be Yésũ, drǎapi gí, Páũlũ ní 'yoó ìri ìdri rú rĩ vé tã sǐ.

20 “Á ndǎ lẹti tí tã 'dĩri uzizú nǐzú ǎnì, kúru má ní Páũlũ ri zizú, dõ lē rá, ǎ muḱí ìrivé tã lị Yẹrúsǎlémǎ gá.

21 'Bo Páũlũ ní zizú kǎnĩ, ǎ 'yĩkí 'i kú jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ agá nǎgó, cǐmgbá 'bǎgú rĩ ǎ lì rí ívé tã nĩ. Kúru má ní átázú má kǎnĩ, ǎ 'yĩkí ìri kú nǎgó, cǐmgbá cazú ụ'dụ má ní ìmúzú ìri pǎzú muzú 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ vúgá rĩ gé.”

22 Kúru ǎgĩrípǎ ní 'yozú Fésĩtõ ní kǎnĩ, “Á lē ágó 'dĩri vé tã yị mǎ bì sǐ.” Fésĩtõ ní újázú ǎgĩrípǎ ní kǎnĩ, “Mi ícó ìrivé tã yì drũ sǐ rá.”

Páũlũ tu pá ǎgĩrípǎ ẹnḍẹti gé

23 Kã mujú adrií drũ 'dínì, ǎgĩrípǎ pi ní ìmúzú Bǎrĩnìkē be, kòpi ní ìfízú jó tã lizú rĩ agá nǎó, 'bá rĩ pi ngakí céré kòpi ìnjị ambamba, kòpi ìmúḱí ùgalaku ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ pi be, 'bá ambugu ambugu kũrú agá rĩ pi be trụ. Fésĩtõ ní átázú kǎnĩ, ẽ ìjìkí Páũlũ ri ìfí jó agá nǎó.

24 Fésîtõ ní 'yozú kînî, “‘Bāgú Āgīrīpā, ĩmi 'bá ímụ' 'bá rī pi be céré, ĩmi ndrekí drī ágó 'dīri ká! Yāhúdī adri' 'bá Yērúsālémā gá, āzini Sizerīyā gá rī pi be céré, ímụkí kuú má vúgá nō, kōpi lēkí ā 'dīkí Páulū ri drāá 'dīisī rá.

25 'Bo má ísú tā ũnjí ĩ ní ícózú ĩri 'dizú drázú rá ni kuyé. 'Bo ĩri ní lée 'bāgú Rómā vé rī ā lì ívé tā nī rī sī, má ũsū, á lē ĩri pēé mužú Rómā gá.

26 'Bo má ísú tā ā pá má ní kōkōbị sızú sēzú 'bāgú rī ní kuyé. Nóni má íjị ĩri ímụ pá tuú ĩmi ẹnreṭị gé, agaápi rá rī, 'bāgú Āgīrīpā, má íjị ĩri mí ẹnreṭị gé, mī uzị rí ĩri, mâ ísú rí tā má ní lée sī rī ānī.

27 'Á' 'diātāsīyā á pē dō 'bá ĩ ní 'yī rī 'bāgú rī vúgá 'dāá ísúzú sīkí ĩrivé tā kuyé, tā 'dīri adri múké ku.”

26

Páulū átá ívé tā 'bāgú Āgīrīpā ẹnreṭị gé

1 Āgīrīpā ní 'yozú Páulū ní kînî, “Má ā'yī rá, mí átá mívé tā.” Kúru Páulū ní drị suzú urụ, ĩri ní í'dózú átázú kînî,

2 “‘Bāgú Āgīrīpā, ma āyīkō sī mí ní ma ā'yī ú'dú āndrū rī gé tā Yāhúdī rī pi ní ma tōzú rī átázú mí ẹnreṭị gé rī sī.

3 Á nī rá mí nī 'bávé mērē Yāhúdī vé rī rá, āzini mí nī tā 'bá ní ẹ'yī sēepi 'bá ní 'bā acozú Yāhúdī rú rī rá. Kúru á mã mi drị ĩrī sī, lē mī 'bā bị mávé tā yizú ẹsị mādā sī.

4 “Yāhúdī rī pi ārēvú céré nīkí ma rá í'dózú ānjīnā gá 'dāá. Kōpi nīkí tā má ní rií 'oó 'bávé āngū agá, āzini Yērúsālémā agá rī rá.

5 Kòpì nìkí mávè tã caá lókí be aco, kòpì ícò mávè tã ùlũ rá, dõ kòpì ã'yìkí rá. Kòpì ícò lũ mí ní kìnĩ, ma Fārúsìgú, ma rì mērē 'bávè rĩ ã tã 'du nga rá.

6 Ìndrũ sī á tu pá nō, lèkí mávè tã lị, ã'diātāsīyā má ní ẹsị 'bāá tã Múngú ní ẹzị 'bá ẹ'bịpị ní rĩ 'duyú ngaá rĩ sī.

7 “Súrú mụdrị drị ni ìrị Ìsērélē vé rĩ pi 'bākí ẹsị rizú tã ìri ní ẹzị rĩ ùtēzú, ãní sē kòpì ri Múngú ri ìnjị ùtúná pi ìnịná be. Á 'bāgú, ẹsị má ní 'bāá rĩ sī, Yāhūdị rĩ pi ní ma tōzú ãní.

8 Ngá ìmi ní ùsụ kìnĩ, Múngú ícò 'bá ùdrā 'bá gí rĩ pi ídrí gōó ídrí rú ku rĩ ã'di?

9 “Ándúru má ùsụ, á lē tã rĩ pi 'oó, ã ọwụkí rí Yēsū Nāzērētāgú rĩ ã rụ ãní.

10 Tã 'dīri á 'o Yērūsālémā gá 'dāá rá. Atala atala rĩ pi drịgè rĩ pi sēkí má ní ùkpō, má urụ 'bá Yēsū ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi íjị ímụ ú'bé jó ãngũ ù'yízú rĩ agá, kádō lée kòpì ú'dị, ma kpá ri tã ni ã'yì, ã ú'díkí kòpì ùdrāá rá.

11 Á ri ẹcị jó Múngú ri zịzú rĩ pi agásì, á ri 'bá Yēsū ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi ọcụú, kòpì ẹ idekí rí Yēsū ri ãní. Á ri kpá ẹcị kūrú urụkọ ãmvé rĩ pi agásì, má ọcụ kòpì ùnjí ùnjí.

12 “Ụ'dụ ãlu, atala atala rĩ pi drịgè rĩ pi sēkí má ní ùkpō rá mụzú ãní Dāmāsékē gá.

13 Á 'bāgú, ma kã rií mụy lètị gé sī, ùtú mgbímgbi gé 'dìgè, á ndre ãcì dī íngázú 'bù gélésìla, ìmgbērē mà gārā, ãzini 'bá má ní ẹcị

kôpi be rĩ pi ã gãrã kúrũ, ìrivé ñḡngará ãngũ ìmgbèrèépi rĩ ndè ụtú vé ñḡngará rá.

14 'Bá ní céré u'dezú vūgá, má ní ụ'dúkọ yizú ìngázú 'bũ gélésĩ, ìri ní 'yozú má ní Ārāmáyĩkĩ tị sĩ kĩnĩ, 'Sáũlã, Sáũlã! Ngá mí ní rizú ma ọcũzú 'dĩni rĩ ã'di? Ûmbã mí ní rií fụú má be 'dĩri, ìri tã azakaza vé ni.'

15 “Má ní zizú, má kĩnĩ, ‘Úpí, mí ã'di 'i?’

“Úpí ní újázú kĩnĩ, “Bá mí ní rií ọcũú rĩ, ìri ma 'i Yésũ 'i.

16 Mí ìngá pá tuú ụrụ sĩ. Má i'da ma mí ẹnḡrẹti gé, á lè mi ìpèé adrií átí'bá mávé ni, mí mụ rí mávé tã mí ní ndréé mí mị sĩ rĩ ùlũú, ãzini tã má ní úmvúlésĩ ìmụ ùlũú mí ní rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní.

17 Ma ìmụ mi pa 'bá ìmivé rĩ pi dríge sĩ rá, ãzini 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi dríge sĩ rá. Ma mi pè mụ 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi vúgá 'dãá,

18 mí mụ rí kôpi ã mị zĩ, kôpi ã ìfũkí rí tã ìnịná vé rĩ agásĩ rá, kôpi ã adrikí rí ụtúná agá, kôpi ã ìfũkí rí ùkpõ Sātánã vé rĩ agásĩ ãmvé, kôpi ã adrikí rí 'bá Múngú vé ni, Múngú ã trũ rí kôpi ìvé ùnjĩkányã agásĩ rá. Kôpi ẹ'yĩkí dō ma gí, kôpi ì újá adri uletere 'bá Múngú vé ni.'

19 “‘Bāgú Āgĩrĩpã, ìndrĩlĩkĩ ìngápi 'bũ gélésĩla 'dĩri, á 'dụ tã ni ngaá rá.

20 Má í'dó tị Múngú vé rĩ ùlũú 'bá Dāmāsékè vé rĩ pi ní, 'bá Yẹrúsālémã vé rĩ pi ní, ãzini má ùlũ ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré, á gō kpá caá 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi ãsámvú gé, á 'yo, má kĩnĩ, lè kôpi ã kukí ùnjĩkányã ãní, kôpi ã ẹ'yĩkí Múngú rí áyu, tã kôpi ní 'oó rĩ, ã lũ rí 'yozú kĩnĩ kôpi újákí ẹsị gí.

21 “Ụ'dụkọ múké má ní ùlũú 'dĩri sị, Yāhúdị rī pi rukí ma Jó Múngú vé rī ã bóró gá 'dǎá, kòpi lēkí kōdō ma 'dị.

22 'Bo Múngú ko mà ìzā cīmgbá ícázú ụ'dụ ãndrū rī gé, á tu pá nōgó, á lē tā rī ùlũú 'bá rī pi ní cére, ídózú 'bá ì ní ndree kuú ẹzị ãkó rī pi ní, āzini 'bá ì ní ñjị ñjị rī pi ní. Má ímbá tā āzi túngú ni kuyé, má ímbá tā nẹbị rī pi ní ùlũú rī, āzini tā Mósē ní 'yoó ìri ímụ 'i nga drịdrị 'dílé rī.

23 Má kīnī, Kúrísítō ri úmvúlésí ímụ ìzāngā nya rá, ì ímụ ìri inga drāngará gálésí drịdrị, ìri ímụ dī ụtúná rú ívé 'bá rī pi āsámvú gé, āzini 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rī pi āsámvú gé.”

24 Páülū kǎ rií átá, Fésítō ní trezú ụ'dụkọ be uru 'dǎá kīnī, “Páülū! Mí drị ábá gí, mívé lāngará ambamba rī sē mí drị ábá nī.”

25 Páülū ní újázú kīnī, “Āmbúgú Fésítō, mà drị ábá kuyé. Tā má ní átá 'dĩri, ìri tā áda, ìri ífífí be.

26 'Bāgú Āgīrípā nī tā má ní átá 'dī'bée cére rá, sē má ní rizú átázú ụrī ãkó 'dī. Tā 'dī'bée ní rizú ì ngazú rī gé, nī rá, ã'diātāsīyā tā 'dī'bée nga 'i ụgúzā rú kuyé.

27 'Bāgú Āgīrípā, mí ẹ'yī nyo nẹbị rī pi vé tā rá? Á nī rá mí ẹ'yī rá.”

28 Āgīrípā ní Páülū ri zizú kīnī, “Mí ụsụ, mi ícọ ma úbé ícá Kūrísítīyánī rú sà mādānā nōri agá rá?”

29 Páülū ní újázú kīnī, “Mi dō mi újá sàná nōri agá rá yā, dō mi íbí mi újá ndō yā, ma Múngú rì zì mí ní, āzini 'bá mávé tā yì'bá ãndrū nō'bée

ní, ìmi ícákí rí sù má tị̀nị, adri 'yozú kìnì sù ì ní ma 'yíi nōri tị̀nị ku.”

³⁰ 'Bāgú Āgīrīpā, gāvānā Fésītō, Bērīnīkē, 'bá jó agá rī pi be céré, kōpi ní ngazú ụrụ.

³¹ Kōpi kà ríi fūú mụzú ǎmvé 'dǎá, kōpi ríkí átá ì ǎsámvú gé sī kìnì, “Ágó 'dīri 'o tā ǎzi ì ní ícózú ìri 'dìzú drǎzú nì kuyé, 'o kpá tā ǎzi ì ní ícózú ìri 'yīzú nì kuyé.”

³² Āgīrīpā ní 'yozú Fésītō ní kìnì, “Ágó 'dīri ǎ 'yo dō 'bāgú ǎmbúgú Rómā vé rī ǎ lị ívé tā nī 'dínì ku, ì té ìri trū rá.”

27

Páulū 'de mụzú Rómā gá kúlúmgbá sī

¹ Āgīrīpā kà 'yoó 'bá 'dekí mụú kúlúmgbá sī Ítālīyā gá, ì ní Páulū pi ẹzizú 'bá ụrụkọ ì ní ũ'yíi rī pi be kú ũgalaku Júlīyāsī drīgé. Júlīyāsī rì ũgalaku ǎngáráwá ì ní zịi ngúlúmū 'bāgú ǎmbúgú Rómā vé rī pi vé nì.

² 'Bá ní tuzú kúlúmgbá íbipi íngápi Ādrāmātiyō gá rī agá, kúlúmgbá rī lē ẹcị mụzú vūrā ìri ní pá tuzú rī pi gé sī, ǎngū Ẹzīyā vé rī agá. 'Bá tųkí Mǎkēdōnīyāgú be trụ, ágó rī ǎ rú Ārīsītārúkō 'i, íbì íngá Tēsālōnīkē gá.

³ Kā mụú adrii drū 'dínì, 'bá ní cazú kūrú Sīdónā vé rī gé, Júlīyāsī 'bā ẹsị múké Páulū ní, ǎ'yī Páulū rì mụú ívé ũndī rī pi vú, kōpi ǎ sēkí rí ìri ní ngá ìri ní lēé rī.

⁴ 'Dāgá 'bá gōkí fíi kúlúmgbá agá dīi, ũlì ní ívìzú 'bá vúgá nōlé ũkpō be, 'bá ní kúru 'dezú mụzú, 'bá agakí ǎngū 'i lịpi kú ngụ Sáyípūrāsī

vé rĩ ã gārã gá sī, ũlí vīṣṣi ũkpō be 'dĩri ã 'o rí 'bã ũnjí ku.

⁵ 'Bá mụkí yīṣṣi tafu rĩ agásī, 'bá agakí ãngũ Kīlīkiyā vé rĩ ã gārã gá sī, āzini 'bá agakí ãngũ Pāmīfīlīyā vé rĩ ã gārã gá sī, 'bá ní kúru cazú kūrú Mírã vé rĩ gé, ãngũ Lísīyā vé rĩ agá.

⁶ Ūgalaku rĩ ṣṣṣ kúlúmgbã āzi íbí íngá Ālĕkīzāndārīyā gá, lĕ mụṣṣ Ítālīyā gá, ĩri ní 'yozú kīnī, 'bã tųkí kúlúmgbã rĩ agá.

⁷ 'Bá rikí mụṣṣ kúlúmgbã rĩ sī mādã, 'du ú'dú kárakarã, 'bã nyakí ĩzāngã ambamba. 'Bá kã ríí 'bãã caá ĩnyinã Kīnídō gé, ũlí rĩ vé vīngárã sĕ 'bã útrúkí 'bã mụzú drīdrī kuyé. Kúru 'bã ní 'bã újázú mụzú wōṣṣkō ándrélé rú rĩ gé, cazú ãngũ 'i līṣṣi kú ngụ yīṣṣi agá Kūrétĕ vé rĩ gé. 'Bá agakí kūrú Sālīmónĕ vé rĩ ã gārã gá sī.

⁸ 'Bá agakí mụzú Kūrétĕ ã gārã gá sī, 'bã nyakí ĩzāngã ambamba, 'bã ní kúru cazú vūrã kúlúmgbã rĩ pi ní pá tuzú rĩ gé, ĩnyinãṣṣ kūrú Lásīyā vé rĩ gé.

⁹ 'Bá izakí sã ambamba, ã'diātāsīyã sã kílóngoro vé rĩ gé, úlí rĩ vī ũkpō be ambamba, kúlúmgbã rĩ ícó mụṣṣ ãní bã ku, ã'diātāsīyã Ū'dú ĩ ní rizú Ānyāngã A'bizú* rĩ aga gí. Páŭlū ní 'yozú ũgalaku kúlúmgbã agá rĩ pi ní kīnī,

¹⁰ "Āgō 'dī'bĕe, á nī rá 'bã útrúkí dō 'bã mụzú kúlúmgbã rĩ sī drīdrī, 'bávĕ kúlúmgbã, 'bávĕ

* **27:9** 27:9 Ū'dú ĩ ní rizú Ānyāngã A'bizú rĩ: Ū'dú 'dĩri ílí ālu agá, átálágú āmbúgú rĩ fi Jó Múngú vé rĩ agá 'dãã vú be ālu, ĩri mụ ãrí uya Vūrã Uleteretere rĩ agá 'dãã, 'bã Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi trüzú ãní ívĕ ũnjĕkányã agásī, 'bã Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi rĩ ãnyāngã a'bi Ū'dú 'dĩri gé. 'Í lã Lĕvīṣṣikã 16; Ēbĕrĕ 9-10.

oḡu kũlúmḡba agá rĩ pi, 'bâ ngúlú be céré, 'bâ drĩlé ũnjí ịsú rá.”

¹¹ 'Bo ũgalaku rĩ ã'yĩ tã Páũlũ ní 'yoó rĩ kuyé, ã'yĩ tã kũlúmḡba é'dípa ní 'yoó rĩ, ãzini ágó kũlúmḡba újipi rĩ ní 'yoó rĩ áyu.

¹² Vũrã 'dĩri kũlúmḡba rĩ pi ní rizú pá tuzú rĩ, ịri vũrã ũnjí, ã'diātāsīyã lókí kílongóro vé rĩ ũnjí†, 'bá ícókí adrií 'dāgá bā ku, 'bá kárakará pi ũsũkí kínĩ, lē 'bâ 'dekí mụzú kũlúmḡba rĩ sĩ Fõyĩnikē gé, ã'diātāsīyã ịri vũrã múké kũlúmḡba rĩ pi ní mụzú pá tuzú ni, lókí kílongóro vé rĩ gé 'bâ mụkí rí adrií 'dāgá. Vũrã kũlúmḡba rĩ pi ní pá tuzú 'dĩri Kūrétē gá, ịri vũrã ụtú ní 'dengará gálé rú rĩ gé, vũrã 'dāri gé, 'bá rĩ pi ícó ãngũ ndre ándrélé rú, ãzini úrúlé rú.

Ūlí vj̄pi ũkpō be yj̄i tafu rĩ agá rĩ

¹³ Ūlí rĩ kã í'dó vj̄i ũkpō be mādã ándrélésĩla, 'bá kũlúmḡba újì'bá rĩ pi ũsũkí kínĩ, ị ícó mụ rá. Kọpi ni ụmḡbũ rĩ ịsézú yj̄i agá 'dāásĩ, kọpi ní mụzú ãngũ 'i lịpi kú ngụ yj̄i agá Kūrétē vé rĩ ã gārã gá sĩ.

¹⁴ Kã mụy adrií mādã, ũlí ní ívịzú ímúzú 'bá vúgá nólé ũkpō be, ũlí rĩ íbí ívị ãngũ 'i lịpi kú ngụ yj̄i agá rĩ gé 'dāásĩ, ãsámvú ãngũ úrúlé rĩ pi vé ụtú ní ịfũzú rĩ be rĩ gélésĩla.

† 27:12 27:12 Lókí kílongóro vé rĩ: Ængũ Ịsērélē vé rĩ gé 'dāá, lókí kílongóro vé rĩ gé, ẹcị tungárá ũkpó ũkpó, ã'diātāsīyã yj̄igó ri 'dị ambamba, sē ãngũ rĩ igbe igbe. Sã 'dāri gé, ũlí rĩ vj̄i ũkpō be, sē kũlúmḡba ícó pá tuú 'dāgá ku.

15 Ûlí rĩ vỊ ùkpõ be, sē 'bá ícókí kùlúmgbà rĩ jị́ bǎ ku. 'Bá kukí ùlí rĩ ri kùlúmgbà rĩ vỊ́ mụzú nĩ.

16 'Bá agakí āngū 'i lị́pi kú ngụ yị́ agá ĩ ní zị́ Kāwúdā rĩ ā gārā gá sī, vūrā 'dāri gé, ùlí ícó vỊ́ ùkpõ sī ku. 'Bá ỳ́'bị́kí kùlúmgbà ídri pazú rĩ ísé, 'bá ị́súkí ị́zāngā ānị ambamba.

17 'Bo 'bá ísékí kùlúmgbà ídri pazú rĩ kùlúmgbà āmbúgú rĩ agá nōó rá. 'Bá kùlúmgbà újị́ 'bá rĩ pi ù'yīkí bǎákú kùlúmgbà rĩ ā rụ́ 'bá gá sī kúrụ́, kùlúmgbà rĩ úmbézú, ā adri rí ānị ùkpó ùkpó. Kọ́pi 'okí ỳ́rị́ sī, ùlí rĩ ní lēé kọ́pi vỊ́ mụzú āngū cinyáfā rú ĩ ní zị́ Sārātísī rĩ gé rĩ sī, kọ́pi u'dukí ngá ĩ ní úmbé kùlúmgbà rụ́ 'bá gá bǎákú sī rĩ pi ú'bé yị́ agá, kùlúmgbà rĩ ā mụ rí ānị mǎdā. Ûlí rĩ ri kùlúmgbà rĩ vỊ́ mụzú nĩ.

18 Ûlí rĩ vỊ́ ùkpõ be, kǎ mụ́ adri drụ́ 'dini, kọ́pi u'dukí ngá kùlúmgbà agá rĩ pi ú'bé yị́ agá.

19 Kǎ mụ́ caá ụ́'dụ na ni gé, kọ́pi u'dukí ngá ẹ́zị ngazú kùlúmgbà agá rĩ pi ú'bé cére yị́ agá.

20 Ûlí vỊ́pi ùkpõ be 'dīri vỊ́ caá ụ́'dụ be kárákará, ọ́zụ ỳ́tụ́ rĩ ē mị, āzini ọ́zụ línýā rĩ pi, sē kọ́pi índrékí ku, 'bá ỳ́súkí 'bá ícókí ídri ku.

21 'Bá adrikí ụ́'dụ be kárákará, 'bá nyakí ngá kuyé. Páülū ní ngazú pá tuzú ụ́rụ́ sī, ị́ri ní 'yozú kīnī, "Āgō 'dī'bée, ị́mi yị́kí té dō tā má ní 'yoó rĩ rá, 'bá ícókí té ị́fūú Kūrétē agá 'dǎásī ku, ngá 'dī'bée ícókí té ábá ku.

22 'Bo á lē nóni 'yoó ị́mi ní kīnī, lē ị́mī ẹ́sị́ ā adri ùkpó ùkpõ, ā 'diātāsīyā ị́mi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi ícó drǎá ālunǎni ku, kùlúmgbà rĩ 'yégá ábá nĩ.

23 “Ma 'bá Múngú vé ni, ma ri Múngú ri ìnjĩ. Ìnjĩ ájée rĩ sĩ, ìpě ívé mǎlǎyíkǎ ímụ pá tuú má gǎrǎ gá,

24 Ìri ní 'yozú má ní kǐnĩ, 'Páũlũ, mí 'o ũrĩ sĩ ku, mí mụ pá tu 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ ẹndreṭi gé rá. Mí tǎ sĩ, Múngú vé ẹsị múké rĩ sĩ, Ìri 'bá kǔlúmgbá agá rĩ pí ídrí céré rá.’

25 Ǻgō 'dĩ'béé, ìmi 'okí ũrĩ sĩ ku, má ẹ'yĩ tǎ Múngú ní 'yoó rĩ rá, tǎ rĩ ímụ 'i nga sũ Ìri ní 'yoó má ní 'dĩri tịni.

26 Ụlĩ rĩ ímụ kǔlúmgbá rĩ vị mụ pá tu ǎngũ 'i lịpi kú ngu yịi agá 'dǎri gé.”

27 Ụlĩ vị yịi tafu rĩ drĩgé sĩ ụtúná pí ìnjĩná be, caá ú'dú mụdrị drị ni sụ, kǎ mụú caá ìnị ágágá, 'bá kǔlúmgbá rĩ újị' bá rĩ pí ní nǐzú ámázú 'yozú kǐnĩ, ì 'bǎkí caá yịi tafu Ǻdĩrĩyǎ vé rĩ tị gé ǎngũ nyōókú rú rĩ gé gí.

28 Kọpi ní aya ǎzi í'dúzá 'yǐzú bǎá sĩ, 'bezú yịi agá 'dǎá, yịi rĩ vé kungára ámázú ǎní, Kọpi ịsúkí nịi, yịi rĩ vé kungára ca pá ágélé mụdũrũlũ ǎlu pũkú ịrĩ (120). Kọpi kǎ ì útrú mụzú drĩdrĩ, kọpi ịsúkí nịi, yịi rĩ vé kungára ca pá ágélé pũkú úrõmĩ (90).

29 'Bá kǔlúmgbá újị' bá rĩ pí 'okí ũrĩ sĩ, kọpi ụsúkí kǐnĩ, 'bá mụ 'bá ẹsị írǎ rụ' bá gá, kọpi u'dukí ụmgbũ ì ní ũ'yĩ sụ kǔlúmgbá rụ' bá gá rĩ pí ú'bé yịi agá, kọpi zíkí Múngú ri kǐnĩ, lě ǎngũ rĩ ówú ì ní mbělě mbělě.

30 'Bá kǔlúmgbá rĩ újị' bá rĩ pí lěkí kōdō ngaá ápá kǔlúmgbá rĩ agásĩ rá, kọpi í'dúkí kǔlúmgbá ídri pazú rĩ suú yịi agá 'dǎá, 'bá rĩ pí ǎ ụsúkí rí

kínì ì ri ùmgbù ú'bé yíí agá 'dǎá, kùlúmgbà rī ẹndrẹtị gé.

³¹ Páùlù ní 'yozú ùgalaku rī ní, ǎzini ǎngáráwá rī pi ní kīnì, “'Bá kùlúmgbà rī újì' 'bá rī pi dō kùlúmgbà rī agá nǎó 'dǎáyo, ìmi ícókí ídri ku.”

³² Kúru ǎngáráwá rī pi ní bǎákú kùlúmgbà ídri pazú rī ù'yízú rī pi úlízú, kòpi ní kùlúmgbà rī kuzú 'dezú yíí agá 'dǎá.

³³ ǎngū rī kǎ 'bǎá rii ówù, Páùlù ní kòpi mǎzú, lē kòpi ǎ nyakí ínyá. Ìri ní 'yozú kīnì, “'Ụ'dú mụdrị drị ni sụ 'dī'bée agá, ìmi rikí adrii ìzǎngǎ sī, ìmi nyakí ngá kuyé.

³⁴ Á mǎ ìmi, lē ìmi nyakí ngá, ìmi adrikí rí ídri rú. Ìmi 'okí dō 'dínì, 'bá ǎzi ícó ádrá ìmi ǎsámvú gé 'dǐgé ku.”

³⁵ Páùlù kǎ tǎ rī átá 'dínì, ìri ní pánga í'dúzú, ìri ní ówǎ'dífô sězú Múngú ní 'bá rī pi ẹndrẹtị gé 'dǐgé. Ìri ní pánga rī ǎndǐzú, ìri ní í'dózú nyazú.

³⁶ Tǎ 'dīri ímbá kòpi ẹ ẹsị, kòpi gǎkí ngá nyaá rá.

³⁷ 'Bávé kǎlǎfe mụdǔrǔlǔ ìrì pǔkú ẹzìrì drị ni ázìyá (276) kùlúmgbà agá 'dǎá.

³⁸ 'Bá rī pi kǎ ngá rī nyaá ẹpízú gí, kòpi u'dụkí ǎnyǎngǎ rī ẹ ìmbítá ú'bé yíí agá, kùlúmgbà rī ẹ ẹnjì rí ku.

Ūlì ùkpò be ni vỊ kùlúmgbà rī ùñóó kpélékpélé

³⁹ ǎngū rī kǎ ówù, kòpi nǐkí ǎngū nyọókú rú rī ámá kuyé, 'bo kòpi ní ǎngū cínýáfǎ rú ni ndrezú yíí gǎrǎ gá 'dǎá, kòpi ní ùsǔzú, ì lēkí kùlúmgbà rī jìjì mụzú ǎngū cínýáfǎ rú rī gé 'dǎá.

40 Kúru kòpì ní bǎákú ì ní ùmgbù rĩ pi úmbézá rĩ pi úlízú, ùmgbù rĩ pi ní u'dezú yǐ ã ndúgé 'dǎá, kòpì ní kpá ngá kúlúmgbá rĩ újízú rĩ oyuzú. Kòpì ní bǒngó kúlúmgbá rĩ endrètì gé ùlì ní rii viì anigé kúlúmgbá rĩ viìpi muzú rĩ sezú uru, ùlì ní kúlúmgbá rĩ vìzú muzú yǐ tì gé 'dǎá.

41 'Bo kúlúmgbá rĩ mu 'i ẹ̀sìì ãngū cínýáfá rú rĩ gé 'dǎá, áwí atee ãngū nyòòkú rú rĩ gé. Kúlúmgbá rĩ vé ùmvu tĩ atee mgbé, ícò muù bǎ ku. Ùlì ùkpò be ni ní íngázú, ìri ní yǐ rĩ vìzú úvázú ngūyá ngūyá, ùlì rĩ vé ùkpò ùṅò kúlúmgbá rĩ vé só kpélékpélé.

42 Ængáráwá rĩ pi lèkí 'bá ì ní ù'yǐ rĩ pi ú'dì 'dǐsǐ rá, ã'diátàsìyǎ kòpì ã gbǎkí rí yǐ rĩ ápá muzú ku.

43 'Bo ùgalaku ãngáráwá rĩ pi vé rĩ lè ã 'dìkí Páulū ri ku, ã'yǐ tǎ ãngáráwá rĩ pi ní lèé 'oó 'dǐri kuyé. Ìri ní átázú kǐnǐ, 'bá nǐ 'bá yǐ gbǎ'bée ìndǐ rĩ pi ã úwákí kúlúmgbá rĩ agásì drǐdrǐ, kòpì ã muìkí ãngū nyòòkú rú rĩ gé.

44 Ìri ní 'yozú uruko'bée ní kǐnǐ, kòpì ã útúkí úrì kúlúmgbá rĩ vé ìrìkò ùṅòópì gí 'dǐri drìgé. Kúru 'bá rĩ pi ãrèvú céré cakí ãngū nyòòkú rú rĩ gé 'dǎlé múké.

28

Páulū ca Mǎlátǎ gá

¹ 'Bá cakí yǐ tì gé 'dǎlé múké, 'bá muìkí nǐí áamá ãkūdē 'bá cakí ãngū 'i lǐpì kú ngu yǐ agá ì ní zìì Mǎlátǎ rĩ gé gí.

2 'Bá adri'ba āngū 'i liipi kú ngu rĩ agá 'dǎlé rĩ pi é'yíkí 'bá ési be múké. Kòpi ùdèkí ácí, é'yíkí 'bá úrí ácí rĩ tị gé, ã'diātāsīyā sâ 'dāri gé, yīlìgò ri 'dị nĩ, āngū rĩ igbegbe.

3 Páulū ní íjá u'duzú, ìri ní ù'bāzú ácí mì gé 'dǎá, ácí rĩ vé kongará sī, ñnị ní íkpúzú Páulū ẽ drị cizú.

4 'Bá rĩ pi kâ ndreé ñnị rĩ ci Páulū ẽ drị, ọnjú kuú drị ni gé tịtị, kòpi ní átázú ì āsámvú gé sī kínì, “Ágó 'dĩri 'bá āngū ú'dịpi ni, 'de yīlì agá 'dǎá rá, 'bo drā kuyé, 'bávé múngú rĩ pi vé āzi ālu, lị tā drị ni gé gí, lē ã 'dìkí ìri drāá 'dīisī rá.”

5 'Bo Páulū ní ñnị rĩ yazú 'í drìgé sī 'dezú ácí mì gé 'dǎá, ñnị rĩ 'o ìri ùnjí kuyé.

6 'Bá rĩ pi ùsũkí déna Páulū ẽ drị ri pị rá, dōku ìri koro nga í'dé, ìri drā rá, kòpi tēkí ndreé sâ be áco, kòpi kâ ndreé ñnị rĩ 'o ìri ùnjí kuyé, kòpi gōkí ùsũú kínì, ágó 'dĩri múngú.

7 Gávānā āngū 'i liipi kú ngu yīlì agá 'dāri vé rụ Pūbēlìyō 'i, ìri nyọọkú be āngū 'dāri gé. E'yí 'bá ívé āngá, adri 'bá be múké cazú ú'dụ na.

8 Sâ 'dāri gé, Pūbēlìyō étépì ri drā rú, rụ'ba ni koko, ìri ri sūsū. Páulū ní fizú muzú ìri ndrezú, ìri ní Múngú ri zizú, ìri ní 'i drị 'bāzú drị ni gé, drā rĩ ní kúru dezú rụ'ba ni gé sī rá.

9 Tā 'i ngaápi 'dĩri ã vùdrị gé, 'bá céré drā be adri'ba āngū 'i liipi kú ngu yīlì agá 'dǎlé rĩ pi ímúkí Páulū vúgá, drā rĩ dẹ kòpi rụ'ba gá sī rá.

10 Tā 'dĩri sē 'bá rĩ pi céré ñnjìkí 'bá ñnjìnjì, lókí 'bá ní lēzú muzú rĩ kǎ ícò, 'bá rĩ pi sēkí 'bá ní ngá 'bá ní lēé rĩ pi ārēvú céré rá.

Páulũ ca Rómã gá

11 Mbáá na ã vùdrĩ gé, sâ kílongóro vé rĩ kã deé, 'bá ní tuzú kúlúmgbá pá tuúpi kú Málátá gá rĩ agá, 'bá ní 'dezú mužú. Kúlúmgbá rĩ íbí ímú Ālĕkĩzāndāriyā gálésĩ, údékí ngá múngú rú ĩrĩ kú ẹnreṭi ni gé, ãlu rĩ ã rụ Kāsītórē, āzi rĩ Pólĕkĩsĩ.

12 'Bá muží pá tuú kūrụ Sīrākúsā vé rĩ gé, 'bá adrikí caá 'dāgá ụ'dụ na.

13 'Dāgá 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá ní mužú cazú Rēgĩyúmũ gé. Kã mužú adrií drụ 'dĩni, ũlí ní í'dózú vizú ímúzú ándrélésĩla, kã kpá mužú adrií drụ 'dĩni, 'bá ní cazú Pūtēyólĩ gé.

14 'Dāgá 'bá ísúkí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí ni pi, kòpi ẹ'yíkí 'bâ ívé āngá, kìnĩ 'bâ adrikí ĩ be caá Sẹbĩfĩ ãlu. Vùdrĩ ni gé, 'bá ní kúru mužú Rómã gá.

15 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí Rómã gá 'dālé rĩ pi kã yị kìnĩ 'bâ ri ímú 'dĩí'dĩ, kòpi ímúkí 'bâ drĩ ùtēé jòkòñĩ Āpíyō vé rĩ gé, urukọ 'bée ùtēkí 'bâ vūrā āzi gé, vūrā 'dāri gé, jó na anigé ụmụ vé ni. Páulũ kã āgō ri 'bá ĩ ùtē 'bá rĩ pi ndreé, sē Páulũ ẹ ẹsĩ mba ānĩ rá, sē Múngú ní ōwō'dífō.

16 'Bá kã mužú caá Rómã gá 'dālé, ã'yíkí Páulũ ri laá ívé jó agá ọ'dúkùlegúsĩ, 'bākí āngáráwá ĩri ùtēé.

Páulũ sē ti Múngú vé rĩ Rómã gá

17 Kã mužú caá ụ'dụ na ã vùdrĩ gé, Páulũ ní drĩkoma Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ zizú ímúzú vūrā ãlu gé. Kòpi kã ĩ úmú, Páulũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Má ẹdrípìjì, mà 'o dō tã āzi ùnjí mávé 'bá rĩ pi ní

kuyé drãáãsiyã, dôku mâ 'yo dô 'bávê mērê 'bá ẹ'bípií vé rĩ ã tã ùnjí kuyé drãáãsiyã, ručí ma Yẹrúsálémã gá 'dãá, sẹkí ma ãngaráwá Rómã vé rĩ pi drígé.

18 Kọpi uzíkí ma, kọpi lẹkí kôdô ma ọyụú rá, ã'diãtãsiyã á 'o tã ãzi ùnjí ĩ ní ícózú ma 'dizú drázú ní kuyé.

19 'Bo Yãhúđi rĩ pi kã gãá sĩ, má ní 'yozú, á lẹ 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ã lị mávé tã nĩ. 'Bo á lẹ tã ùnjí 'yoó 'bá mávé rĩ pi ní ku.

20 Tã 'dĩri sẹ má ní ĩmi zizú ímúzú, átázú ĩmi be ãní. 'Yíkí ma Mãsiyã Īsērélẹ rĩ pi ní ẹsị 'bãá drị ni gé rĩ vé tã sĩ."

21 Yãhúđi rĩ pi ní újázú kínĩ, "'Bá ịsúkí kọkọbị íngázú Yũdáyã gálésĩ kuyé mĩ tã sĩ, dôku 'bá ímú'bá 'dãásĩ nógó rĩ pi ãsámvú gé, 'bá ãzi ùlũ 'yozú kínĩ mí 'o tã ùnjí rá 'dĩni ãlunãni kuyé.

22 'Bo 'bá lẹkí yị mí tị gé, mi dô 'yo ngóni, ã'diãtãsiyã 'bá rĩ pi ãrẹvú céré ri átá ùnjí ngúlúmũ Yẹsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi vé tã sĩ."

23 Kọpi gókí ụ'dụ ãzi ĩpẹé ímúzú Páulũ ri ndrezú. Ụ'dụ 'dãri gé, 'bá rĩ pi úmúkí ĩ kárakarã vũrã ĩri ní adrizú rĩ gé. Páulũ ri kọpi ní mǎlũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlúú í'dózú ụ'bútị cĩngbá cazú ùndrẹná gá, ri Yẹsũ vé tã ĩ ní sĩĩ tãĩmbị Mósẽ vé rĩ agá rĩ ímbá, ãzini nẹbị rĩ pi ní sĩĩ rĩ ímbá, kọpi ẹ ẹ'yíkí rí Yẹsũ ri ãní.

24 'Bá rĩ pi ã urukọ ẹ'yíkí tã ĩri ní 'yoó 'dĩri rá, 'bo urukọ'bée ẹ'yíkí kuyé.

25 Kọpi ní rizú ãgátá gázú ĩ ãsámvú gé sĩ. Kọpi ní í'dózú ayizú mužú, Páulũ ní tã ụđđú átázú kọpi

ní kīnī, “Tā Índrī Uleterē rī ní átá ĩmi ẹ̀'bípi ní rī tā áda, átá tā 'dīri nẹ̀bī Ísáyā tị gé, kīnī,

26 “ ‘Í mu 'bá 'dī'bée vúgá 'dǎá, 'í 'yo kọpi ní, “Īmi mávé ụ'dụkọ yị rá, 'bo ĩmi ícókí ífífí ni nī́ á má ku, ĩmi tā má ní 'oó rī ndre rá, 'bo ĩmi ícókí tā ni nī́ á má ku.”

27 Ā'diātāsīyā 'bá 'dī'bée ẽ ẹ̀sị tete,

kọpi ẽ bí yị tā ku,
kọpi bīkí í mị cí,
kọpi ǎ bīkí té dō ĩ mị cí ku,
kọpi ẽ mị ri té ǎngū ndre rá,
kọpi ẽ bí ri té tā yị rá,
kọpi ẽ ẹ̀sị ri té tā nī́ á má rá,
kọpi ǎ újákí dō ẹ̀sị rá, ma té kọpi ídrí rá.’

28 “Kúru á lē ĩmi nīkí 'yozú kīnī, Múngú lē 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku rī pi ẽ ịsúkí pangará. Kọpi tā rī ǎ'yī rá.”

29 Kǎ muụ átá 'dīri tịni, Yāhúdī rī pi ní ngazú muzú, kọpi rikí ǎgátá gǎá ĩ ǎsámvú gé sī.*

30 Páulū áwí adrii 'dǎlé ílǐ ịrǐ, ri adrii ívé jó ịri ní rií ụfēé mǔfēngǎ sī rī agá, ẹ̀'yị 'bá céré ri'bá ímú'bá 'i ndre'bá rī pi rá.

31 Páulū ri tị sēé ụrǐ ǎkó, ri mǎlūngǎ Múngú vé rī ǎ tā ụlúú, ǎzini ri 'bá rī pi ímbá Úpí Yésū Kúrísítō vé tā sī. 'Bá ǎzi uga ịri ǎlunǎni kuyé.

28:27 28:27 Ísáyā 6:9-10 * 28:29 28:29 Átángá véřēsī 29 agá 'dīri, búkū Ezị vé ĩ ní sī Gịrịkị tị sī drịdrị rī agá 'dǎáyo, 'bo gōkí sī búkū Ezị vé vúlé rī agá rá.

Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị

Keliko: Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20